

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Indbydelseskrist

til

Den offentlige Examen

i

Horsens lærde Skole

i Juli 1850

af

F. C. C. Birch,
Skolens Rektor.

-
1. Kort Oversigt over de i Hertugdømmerne Slesvig og Holsten i Aarene 1848 og 1849 førte Forhandlinger angaaende det offentlige Skolevæsen.
 2. Skolefæretninger.

Horsens.

Trykt hos H. C. Fogh.

I.

Kort Oversigt

over

de i Hertugdømmerne Slesvig og Holsten i
Aarene 1848 og 1849 førte Forhandlinger
angaaende det offentlige Skolevæsen.

Skjøndt den korte Meddelelse, som de næstfølgende Blade indeholde, neppe vilde være nedskreven, naar ikke en ydre Anledning dertil havde frembudt sig, vil den dog maaskee ikke ganske være uden Interesse for danske Skolemænd. En vigtig Reform af Hertugdømmernes høiere Skolevæsen var netop besluttet af Regjeringen og dens Indførelse allerede nær forhaanden, da Oprøret udbrød; og, skjøndt vistnok hine Landes Forhold i den mellemliggende Tid have henledet vort Sind og vor Tanke i helt andre Retninger, turde der dog være flere end Meddelelsen, hvem Dnsket nu og da har paatrængt sig om at erfare, hvad Indflydelse netop disse Forhold have øvet dels paa Reformværkets Skjæbne dels paa Skolevæsenets Tilstand og Udvikling i Almindelighed.

Et Par Artikler i Heydemanns og Mützells „Zeitschrift für das Gymnasialwesen“ gjorde mig først opmærksom paa de her i Udtog meddelte Forhandlinger, idet jeg blandt Andet deraf baade med Glæde og Overraskelse erfarede, at Flertallet af Hertugdømmernes Gymnasiallærere havde erklæret sig for en Anstuelse, der nu i vore lærde Skoler er fuldstændig gennemført, men blandt tydske Skolemænd endnu kun tæller forholdsvis faa Tilhængere, den nemlig, at Undervisningen i fremmede Sprog paa Gymnasterne bør begynde med de nyere istedenfor, som hidtil, med de gamle. At Hertugdømmernes Skolemænd imidlertid ikke have paaberaabt sig vort Exempel i denne Hensende, er vel overflødig at bemærke; ogsaa behøvedes dette saa meget mindre, som de dog have været saa hel-

dige at finde en tydelig Autoritet i en forresten ubekjendt Forfatter. Den fuldstændigste Beretning om Forhandlingerne findes forøvrigt i den af Professor Schaulow i Kiel siden Begyndelsen af 1849 udgivne „Schleswig-Holsteinische Schulzeitung, Centralblatt für die Gesamntinteressen aller Schulen der Herzogthümer“, hvoraf første Aargang, rigtig nok først for ganske nyligt, er kommen mig til Hænde. Disse to Tidsskrifter i Forbindelse med et i Kiel 1849 udkommet lidet Skrift af Etatsraad Nitzsch, „Ueber Reform der Gymnasien als allgemeiner Bildungsanstalten, ein pädagogisches Gutachten“, have været mine eneste Kilder.

Da Forhandlingerne ved Udgangen af Aaret 1849, der saaledes danner Grændsen ogsaa for hvad her er meddelt, endnu ikke havde ført til noget praktisk Resultat, maae Læserne ikke love sig noget videre Udbytte, selv i rent historisk Hensende, end det, at de ville være tilstrækkeligt orienterede til at følge Sagens videre Udvikling. Forsaavidt man paa flere Steder kunde ønske en noget større Udførlighed, maa jeg til min Undskyldning bemærke, at Hovedgrunden til Fremstillingens Korthed har ligget i Forhandlingernes eget Indhold, hvis Bessaffenhed har været saadan, at Læserne virkelig ikke bør beklage sig over Savnet. Navnlig har jeg i Gymnasiallærernes Forhandlinger fundet en paafaldende Mangel paa grundig Opfattelse og Behandling af de foreliggende Spørgsmaal. I Fremstillingen selv har jeg omhyggelig undgaaet ethvert kritisk Anstreg, hvad der faldt mig saa meget lettere, som jeg tidligere har havt Leilighed til at udtale min egen Anskuelse angaaende største Dele af de omhandlede Punkter.

De høiere Dannelsesanstalter i Hertugdømmerne forbleve i lang Tid uberørte af den Kamp, der baade hos os og endnu tidligere i de fleste tydske Stater fortes mellem Humanismen og Realismen, — tildels en Følge af hine Landes naturlige Beskaffenhed, der langt mere henviser Befolkningen til en dygtig Udvikling af Agerbruget end egnen sig til at give det industrielle Liv noget høiere Opsving. Det første betydningsfulde Skridt til en Reform af det høiere Skolevæsen møde vi i den Petition, som de holskenske Stænder i Marts 1844 efter et Forslag af Professor Burchardi i Kiel indgave til Kongen. Andragendet gaaer væsentligt ud paa:

- at der gives de lærde Skoler en saadan Indretning, at ogsaa Disciple, der ikke ere bestemte til at studere, kunne erholde en til deres fremtidige Livsstilling svarende almindelig Dannelse;
- at der til den Ende tilveiebringes en Forbindelse mellem den realistiske og philologiske Undervisning, dog saaledes, at sidstnævnte faaer Overvægten;
- at der i samme Niemed oprettes en Række Parallelklasser, der paa een Gang kunne tilfredsstille de studerende og de ikke-studerende Disciples forskjellige Trang;
- at de til en saadan Indretning nødvendige Penge-midler anvises af Statskassen.

Om Oprettelsen af særskilte høiere Realskoler er her altsaa ikke Tale. For en Del hidrørte dette vel fra økonomiske

Hensyn; men Hovedgrunden turde dog være at søge i den Omstændighed, at man i Hertugdømmerne endnu i det Hele holder fast ved Forestillingen om den classiske eller i det Mindste den latiniske Undervisnings Mundværlighed for al høiere Dannelsse. Vel gives der en stor Mængde private Undervisningsanstalter, der give sig Navn af Realskoler (i Kiel udgjorde i 1844 Frequenten i de offentlige Skoler 1253 Drengedøgn, af hvilke endda 288 node fri Undervisning, i Privatskolerne 497), men som vi suarere med et ældre Navn vilde kalde Handelskoler eller Fagskoler, idet de mere ere beregnede paa enkelte Livsstillingers særegne Forbrug end paa at afgive en almindelig forberedende Dannelsse for den næringsdrivende Borgerklasse. Deres væsentligste, for Mange vistnok tillokkende, Fortrin maa, som Dr o y s e n* ret træffende bemærker, søges deri, „at deres Undervisningsplan er en Slags Generalnævner for de respektive Forældres Ønsker“.

Med stor Beredvillighed imødefom Regjeringen Stændernes Andragende og Resultatet af de derom videre førte Forhandlinger var det under 28de Januar 1848 af det Slesvig-Holsten-Lauenborgske Cancellie udfærdigede og af Kongen approberede Regulativ for de lærde Skoler i Hertugdømmerne, „hvorefter disse saavel med Hensyn til indre som ydre Organisation bleve høvede til et høiere og i væsentlige Punkter til Stændernes Ønsker svarende Trin“.**

* „Ueber unser Gelehrtenschulwesen“. Kiel. 1846.

** Saaledes yttres sig Gymnasiallærer Jungelaussen i en Artikel i „Schleswig-Holst. Schulzeitung“ 1849 Nr. 5, hvor det ogsaa hedder: „Die Anträge der Stände hatten einen Erfolg, der ein ausgezeichnetes und für Regierung und Land ehrenvoller zu nennen ist“.

Istedenfor de hidtilværende 4 Klasser erholdt hver Skole nu 6, af hvilke de 3 lavere bleve eenaarige, de 3 høiere toaarige; de faste Læreres Antal blev udvidet til 8 ved hver Skole, medens der hidtil i Regelen kun havde været 4; ogsaa bleve især de 4 første Læreres Indtægter forbedrede saavel med Hensyn til Gage, som Andel af Skolepenge og Emolumenter. I Undervisningsplanen blev der indbrømt Realierne en passende Plads ved Siden af de øvrige Lærefag, idet navnlig Naturvidenskaberne bleve optagne som fælleds Undervisningsgjenstand, hvortil endnu kommer den i § 8 indeholdte vigtige Bestemmelse, at „saadanne Disciple, som ikke ere bestemte til akademiske Studier, af Rektor efter Forældrenes eller Børgernes Dnske kunne fritages for at deltage i den græske Undervisning, dog at der saavidt muligt sørges for, at de i Mellemtiden beskæftige sig paa saadan Maade, som kan ansees tjenlig for deres fremtidige Bestemmelse“, samt at der „i de Skoler, hvor der maatte findes et større Antal af saadanne Disciple, bliver at indrette en passende Parallelundervisning for dem i Realierne og de nyere Sprog“.

Regulativet var bestemt til at træde i Kraft den 1ste April s. A.; dog — Martsbegivenhederne kom imellem, og en af den provisoriske Regjering's første Foranstaltninger var ved Decret af 27de Marts at ophæve den i Regulativets § 3 indeholdte Bestemmelse, at Undervisningen i Haderslev lærde Skole i Fremtiden skulde meddeles i det danske Sprog, hvorhos dets Indførelse i Betragtning af Tidsforholdene blev udsat til 1ste Oktober s. A., fra hvilken Tid af det ogsaa virkelig enten fuldstændigt eller tildeels er bleven indført i de fleste Skoler. Imidlertid var dets Stilling til Tidens Fordringer ikke længer den samme;

hvad der i Januar Maaned var modtaget med Paaffjøn-
nelse, tilfredsstillende ikke nogle Maaneder senere.

Skolen er Folkelivets Speil. Rystes dettes Grund-
piller, varer det sjelden længe, inden Stødet forplanter sig
til hin. Skjøndt det tydske Undervisningsvæsen ogsaa
tidligere var en stadig Gjenstand for reformatorkke Be-
stræbelser, vare disse dog i Omfang og Betydning for Intet
at regne mod den næsten uoverstuelige Mængde af For-
slag om Reform, som i Maret 1848 bleve just ikke bragte
til Udførelse, men desto ivrigere forhandlede i Tale og
Skrift, i større og mindre Forsamlinger af Lærere fra Uni-
versiteter og Gymnasier, fra Realskoler og andre Skoler.
Alt ogsaa Hertugdømmernes Lærerstand troede at burde
slutte sig til den almindelige Bevægelse, er en Selvfølge.
Kort efter Martsdagene udgik fra Kiel en Opfordring til
samtlige Lærere om at indfinde sig saa talrigt som muligt
i en Forsamling, for at overlægge de fra deres Side for-
nødne Skridt til en fuldstændig Reform af det hele Sko-
levæsen i Hertugdømmerne. Krigsforholdene foranledigede
imidlertid, at Mødet først kom istand den 31te Juni, paa
hvilken Dag henved 100 Lærere, næsten alle fra Borger-
og Almueskolerne, indfandt sig i Neumünster. Gjenstan-
dene for Forhandlingerne indskrænkede sig imidlertid paa
dette Møde til de almindelige Spørgsmaal om Skolevæ-
senets selvstændige Organisation og navnlig om sammes
Bestyrelse. Overensstemmende med en af Skolelærer
Schlichting conciperet Comiteebetænkning udtalte For-
samlingen sig derhen, „at Skolen er et af forskellige i
hinanden indgribende Led bestaaende Hele, at den er en
Statsanstalt og indenfor Statens Grændse kræver en sel-
vstændig Organisation“. Iøvrigt ansaae denne første

Forsamling sig kun som Forløber for en større og udtalte Nødvendigheden af en saadan, i hvilken Repræsentanter for samtlige Skolearter maatte deltage, navnlig ogsaa Gymnasiallærere, af hvilke kun ganske faa her havde indfundet sig.

Den 2den og 3die Oktober afholdtes i Kiel den bebudede almindelige Lærerforsamling, i hvilken i det Mindste 250 Lærere, deriblandt nogle og tyve Gymnasiallærere, toge Del. Grundtrækkene af en ny almindelig Undervisningslov vare vel angivne i det udstedte Program, men kom endnu paa dette Møde ikke under Forhandling, hvorimod Forsamlingen besluttede at indgive et Andragende til Regjeringen om at nedsætte en Commission af sagskyndige Mænd for at gjøre Udkast til en saadan. Efterat Forsamlingen dernæst havde tiltraadt det af Gymnasiallærerforsamlingen i Leipzig i Juli Maaned til den frankfurtske Nationalforsamling indgivne Andragende om et almindeligt tydsk Skoleting (Schultag), dreiede de øvrige Forhandlinger sig mest om Hævdelsen af det nationale Element i Undervisningen og om Lærerstandens Dannelse. Større Betydning fik den af Forsamlingen besluttede Nedsættelse af en Commission af 5 Mænd, der skulde gjøre Udkast til en ny almindelig Undervisningslov.

Gymnasiallærerne, der ikke ønskede det høiere Undervisningsvæsens Skjæbne overgivet til et almindeligt Lærermødes Beslutninger, forinden de selv havde taget Sagen under Overveielse, havde kort iforveien, nemlig den 29de og 30te September, afholdt et særskilt Møde i Rendsborg. De lærde Skoler i Haderslev og Ploen vare dels paa Grund af den længere Afstand, dels ved tilfældige For-

hindringer ikke repræsenterede paa dette Møde; fra de 7 øvrige lærde Skoler og fra Gymnasiet i Altona havde i det Hele indfundet sig 20 Deltagere. Forhandlingerne lededes af Professor Jungclaussen fra Slesvig som Alderspræsident. Af de 5 i Programmet anmeldte, alle meget omfattende, Spørgsmaal toges imidlertid kun to under Behandling. Det første og vigtigste af disse var affattet saaledes: „Er det hensigtsmæssigt at gennemføre Adskillelsen mellem vore høiere Dannelsesanstalter i Gymnasier og Realskoler, eller bør man ved Parallelundervisning stræbe at tilveiebringe Enhed i det høiere Skolevæsen?“ Forsamlingen erklærede sig enstemmigt for den Mening, „at de lærde Skoler og Realskolerne ikke burde adskilles, men at tværtimod den størst mulige Enhed af begge Skolearter maatte søges tilveiebragt ved Indretningen af Gymnasierne som høiere Nationalskoler“, samt „at Regulativet af 28de Januar, ihvorvel det i Sammenligning med den hidtilværende Indretning maatte anses for et Fremskridt, dog ingenlunde fyldestgjorde den virkelige Trang, da det ikke alene ikke var udgaaet fra hin Grundanskuelse, men endog gjorde en saadan høiere Nationalskole umulig“. Prof. Wendixen fremlagde derefter en af ham overensstemmende med det udtalte Princip udkastet Læreplan, hvorhos han bemærkede, at den væsentligt sluttede sig til de Reformforslag, der vare fremsatte i et for nyligt udkommet Skrift af Dr. Kloppe. Da dette Skrift saa at sige danner Grundlaget for en vigtig Del af de seneste pædagogiske Forhandlinger i Hertugdømmerne, skulle vi i Korthed angive dets ledende Grundtanker.

Forfatteren, der er Collaborator ved Raadsgymnasiet i Osnabrück — hvor der for Quarta og Tertia er ind-

rettet Parallelklasser for Realisterne —, forudskifter som Indledning en kort historisk Oversigt over Gymnasiernes sproglige Dannelsesmidler, Anledningen til de enkeltes Optagelse og deres forskjellige Diemed, og søger derigjennem at paavise, dels at Gymnasierne ifølge deres Indretning i land Tid maatte modsætte sig samtlige Realismens Fordringer, dels at de hidtil gjorde Indrømmelser ere utilstrækkelige til at tilveiebringe nogen virkelig Forsoning. Som Resultat opstiller han den Sætning, at „Gymnasierne, forsaavidt de ville gjælde for almindelige Dannelsesanstalter, saaledes som de nu ere indrettede, ere i Strid med Tidens Udvikling“.

Ved derefter at gennemgaae de i den seneste Tid anvendte Midler til at forene de to forskellige Rækker af Dannelseselementer, udtaler han sig navnlig imod Indretningen af Parallelundervisning, „fordi den træder hæmmende iveien for det frie Valg af Livsstilling, idet Disciplene allerede paa de lavere Trin nodes til at bestemme sig for den ene eller den anden Retning“, hvorimod han angiver som den ene rette Vei til Problemets Løsning „at lade den sproglige Realisme gaae forud fra Humanismen, den lingvistiske Dannelselse forud for den classiske“. Forf. anerkjender altsaa Gyldigheden af den humanistiske Dannelselse, dog kun „som Forberedelse for Universitetets Fagstudium“. Af Realisterne, „de Disciple, der ere bestemte for de praktiske Stænder“, fordrer han „at de skulle sættes istand til at overflue en videre Kreds af den menneskelige Udvikling og af de forskellige Culturtilstande end den fædrelandske. Ogsaa hertil afgive Sprogene, som den menneskelige Aands umiddelbareste og vigtigste Uåbenbaringer, Hovedmidlet; men man maa vælge saadanne Sprog, som

tillige yde tilstrækkeligt Udbytte for det praktiske Liv. For Flertallet af Realisterne vil det antike Dannelseselement ikke være tilgængeligt, men vel det moderne, og hertil ere det tydske, engelske og franske Sprog uundværlige". Med disse bør der altsaa begyndes, og i den anførte Orden; derefter tages fat paa det latinske, sidst paa det græske. „Overgangen maa nemlig skee fra det Bekjendte til det Ubekjendte, fra det Lettere til det Vanskeligere, men til det nærmest Ubekjendte og det nærmest Vanskelige", og „i enhver følgende Klasse maa kun eet nyt Sprog komme til foruden de allerede optagne, i hvilket Undervisningen da bliver at meddele i det størst mulige Timetæl".

Det af Forf. opstillede Monstergymnasium, i hvis næberste Klasse Disciplene indtræde med det fyldte 10de Aar, bestaaer i det Hele af 7 eenaarige Klasser, paa hvilke de ugentlige Timer til Sprogundervisningen ere saaledes fordelte:

	VII.	VI.	V.	IV.	III.	II.	I.
Tydske	12	6	4	3	2	2	2
Engelsk	—	10	4	3	2	2	2
Fransk	—	—	10	4	2	2	2
Latin	—	—	—	10	8	8	8
Græsk	—	—	—	—	8	8	8

Endnu kan mærkes, at Sprogundervisningen i hver Klasse efter Forfatterens Plan skal udgjøre et afrundet Hele, saa at ogsaa de Disciple, der afgaae fra en af Mellemklasserne, ville have opnaaet et bestemt Maal af Kundskaber og Færdigheder — i Praxis vistnok en temmelig betydningsløs Bestemmelse —, hvorhos han selv antager, at Prima og Secunda, skjøndt de ikke-studerende Disciple ikke skulle være udelukkede fra dem, dog i Regelen kun ville blive besøgte af studerende.

Prof. Bendirens Cæreplan var følgende:

VII Kl. Alder: 9—10 Aar. Tydsk 12 ugentlige Timer. Regning 6. Skrivning 4. Naturhistorie 4. Religion 4. Geographie 2. Ialt 32 Timer.

VI Kl. Alder: 10—11 Aar. Engelsk 10 T. Tydsk 4. Religion 3. Regning 6. Skrivning 4. Naturhistorie 3. Geographie 2. Ialt 32 Timer.

(Undervisningen i denne og den foregaaende Klasse skal være beregnet paa at Disciplene ikke behøve at forberede sig hjemme.)

V Kl. Alder: 11—12 Aar. Fransk 10 T. Engelsk 4. Tydsk 4. Religion 2. Regning og forberedende mathematiske Øvelser 6. Historie og Geographie 2. Skrivning og Tegning 4. Ialt 32 Timer.

IV Kl. Alder: 12—13 Aar. Latin 10 T. Fransk 5. Engelsk 3. Tydsk 2. Religion 2. Naturvidenskaber 3. Mathematik 4. Historie og Geographie 4. Tegning 2. Ialt 35 Timer.

III Kl. Alder: 13—14 Aar. Latin 7 T. Græsk 7. Engelsk 2. Fransk 2. Tydsk 2. Religion 2. Historie og Geographie 4. Mathematik 4. Naturvidenskaber 2. Ialt 32 Timer.

(Istedenfor de 7 græske Timer: Mathematik og Naturvidenskaber som Parallelundervisning.)

II Kl. Alder: 14—16 Aar. Latin 6 T. Græsk 8. Tydsk 4. Engelsk 2. Fransk 2. Historie og Geographie 5. Mathematik 4. Religion 2. Ialt 33 Timerr.

(8 Timer Mathematik, Naturvidenskaber og nyere Sprog som Parallelundervisning.)

I Kl. Alder: 16—18 Aar. Latin 8 T. Græsk 6. Tydsk 3. Engelsk 2. Fransk 2. Historie 2. Philoso-

phie og Religion 3. Mathematik 4. Naturvidenskaber 2. Ialt 32 Timer.

Skjøndt forskjellige Betænkkeligheder bleve yttrede saavel mod Enkelthederne som Grundtanterne i dette Forslag, syntes Forsamlingen dog i det Hele at være enig om Nødværligheden af den derved muliggjorte Deling af den hele Gymnasialundervisning i et høiere og lavere Cursus, hvilket sidste da vilde kunne henlægges til almindelige Forberedelsesanstalter, hvoraf der burde være een i enhver ikke altfor ubetydelig By. Maaſkee vilde dette ogsaa kunne føre til en hensigtsmæssig Reorganisation af de saakaldte Rektorklasser, der bestaae i de fleste Byer i Hertugdømmerne, hvor der ikke findes nogen lærd Skole, saa at disse erholdt en planmæssig, i det hele Undervisningsvæsen indgribende, Virksomhed. Navnet „Lærd Skole“ fandt Forsamlingen at være i Strid med Skolens Bestemmelse som almindelig Dannelsesanstalt og besluttede derfor i den Petition, der agtedes indgivet til den provisoriske Regjering, at optage Nafnet om at faae det ombyttet med det mere passende og for Tiden brugelige Navn „Gymnasium“. Til videre Prøvelse af det hele Forslag udvalgte man en Comitee, bestaaende af Lærerne ved Gymnasiet i Altona og den lærde Skole i Glückstadt, idet man antog, at disse ved Hjælp af Jernbanen uden for stor Vanffelighed vilde kunne afholde hyppigere Møder, for at tage Sagen under gjentagen og omhyggelig Overveielſe.

Den anden Gjenstand for Forhandlingerne var Overbestyrelsens Organisation, med Hensyn til hvilken følgende Punkter bleve vedtagne:

Overſkolecollegiet ſkulde bestaae af 5 Medlemmer, af hvilke de tvende, det ene valgt af Gymnasiet, det andet

af Følketskolens Lærerstand, udelukkende skulde offre sig til denne deres Virksomhed, hvorimod de tre øvrige Medlemmer, en Jurist, en Geistlig og en Universitetslærer, maatte beklæde andet Embede ved Eiden. Da dette Antal imidlertid ikke ansaaes for tilstrækkeligt til at besørge det specielle Tilsyn med de forskjellige Skolearter, tilføiedes det Forslag, at der skulde gives de to forstnævnte Medlemmer, hvert især, et vist Antal (2—4) Tilføierednede, hvilke de respektive Lærerforpationer havde at udvælge for et bestemt Antal Aar (6—8) af deres egen Midte. De skulde have lige Stemmeret med Collegiets ordentlige Medlemmer, hvorimod de, da de forevrigt vedbleve at beklæde deres Læreembede, ikke vilde kunne tage regelmæssig Del i Skolevisitationen. Paa denne Maade træde man paa een Gang at fyldestgjøre de forskjellige Skolearters Interesser og at tilføre Collegiet Udbyttet af den fremskridende Erfaring og Skolevæsenets praktiske Udvikling. Lillige skulde Collegiet dels ved sine egne Medlemmer dels ved Mænd af Taget, som dertil kunde indbydes, afholde Proverne for Candidaterne til Lærerepsterne ved Gymnasterne. Ogsaa disse Ønsker og Anskuelser besluttede man at optage i Andragendet til Regjeringen. Til at redigere dette nedattes derpaa en Comitee, bestaaende af Prof. Horn fra Glückstadt, Prof. Dr. Eucht fra Kiel og Rektor Dr. Lübker fra Flensborg. Efterat denne havde tilendebragt sit Hverv og det forelagte Udkast var vedtaget af Forsamlingen, hævedes Mødet, hvorefter Comiteen overrakte Andragendet til Præsidenten i den provisoriske Regjering, Beføler, der dengang endnu var besiddende i Rendsborg.

Den til foreløbig Prøvelse af Prof. Wendtens Plan nedsatte Comitee af Lærerne fra Altona og Glück-

stadt kom, efter at have afholdt gjentagne Møder, overens om at foreslaae følgende Modifikationer i den hidtil fulgte Methode ved Sprogundervisningen: 1) at der med Hensyn til den Orden, hvori de forskjellige Sprog optoges i Undervisningen, sørgedes for en passende Overgang fra det Lettere til det Vanskeligere; 2) at der i hver Klasse kun maatte begyndes med eet nyt Sprog; 3) at Elementarundervisningen i ethvert Sprog skulde begyndes med et betydeligt Timetal. Skjøndt Comiteen saaledes i det Hele var enig med Prof. Bendixen i Principet, yttredes dog mangehaande Betæneligheder mod Enkelthederne i hans Forslag. Navnlig udhøvedes, at den daglige Undervisningstid, naar Sang og Gymnastik medregnedes, var for lang for de lavere Klasser; at en eenaarig og to tvaarige Klasser ikke vare tilstrækkelige for den græske Undervisning; endelig at Drettelsen af en 7de Klasse, om den end i sig selv var ønskelig, dog ikke antoges for nødvendig, naar Elementarskolerne, som man haabede, fattes paa en saadan Fod, at de kunde afgive bedre forberedede Disciple end hidtil. For imidlertid at vise den praktiske Udforlighed af Forslaget, naar de antydede Betæneligheder fjernedes, forelagde Prof. Horn følgende modificerede Plan, der senere vedtoges af Forsamlingens Majoritet:

VI Kl. Alder: 9—10 Aar. Religion 4 ugentlige Timer. Lydsk og Realter 8. Engelsk 7. Regning 6. Skrivning 3. Ialt 28 Timer.

V Kl. Alder: 10—11 Aar. Fransk 7. L. Engelsk 3. Lydsk 3. Religion 3. Historie og Geographie 4. Naturvidenskaber 2. Regning 4. Skrivning 2. Ialt 28 Timer.

IV Kl. Alder: 11—12 Aar. Latin 10 L. Fransk 2. Engelsk 2. Lydsk 2. Religion 2. Historie og Geographie 4.

Naturvidenskaber 2. Mathematif 2. Regning 2. Skrivning 2. Ialt 30 Timer.

III Kl. Alder: 12—14 Aar. Latin 7 T. Græsk 7. Fransk 2. Engelsk 2. Tydsk 2. Religion 2. Historie og Geographie 3. Naturvidenskaber 2. Mathematif 2. Regning 2. Ialt 31 Timer.

(Istedenfor Græsk Parallelundervisning i Realierne for de ikke-studerende Disciple.)

II Kl. Alder: 14—15 Aar. Latin 7 T. Græsk 8. Fransk 2. Engelsk 2. Tydsk 2. Religion 2. Historie og Geographie 3. Naturvidenskaber 2. Mathematif 3. Ialt 31 Timer.

(Istedenfor Græsk Parallelundervisning i Realierne for de ikke-studerende Disciple.)

I Kl. Alder: 16—18 Aar. Latin 8 T. Græsk 6. Fransk 2. Engelsk 2. Tydsk 2. Religion og Philosophie 3. Historie og Geographie 3. Naturvidenskaber 2. Mathematif 3. Ialt 31 Timer.

Comiteen afholdt sit Slutningsmøde den 29de Oktober s. A. i Elmshorn, hvor i det Hele 8 Lærere havde indfundet sig, 6 fra den lærde Skole i Glückstadt og 2 fra Gymnasiet i Altona. Af disse stemte 6 ubetinget for det nye Princip, nemlig: Prof. Dr. Horn, Prof. Dr. Wendtzen, Prof. Dr. Frandsen, Collaborator Dr. Harris, Lærerne Beck og Mainz. Conrektor Eucht stemte ubetinget, Subrektor Petersen betinget imod det. Efterat de to sidstnævnte Medlemmer vare opfordrede til at indsende deres Separatvota, vedteges, at Planen, ledsaget af en motiveret Betænkning, snarest muligt skulde anbefales samtlige Lærercollieger i Hertugdømmerne til Overveielse.

Efter Indbydelse fra ovennævnte Comitee afholdtes derefter et nyt Møde af Hertugdømmernes Gymnasiallærere

i Rendsborg den 5te Januar 1849. 23 Medlemmer vare her tilstede. Professor Horn, der forte Præsidiets, indledede Forhandlingerne med en Beretning over Sagens daværende Standpunkt og gjorde Forsamlingen bekendt med tvende fra den lærde Skole i Glensberg indkomne skriftlige Betænkninger. Den første af disse, der var indgivet af Rektor Dr. Lübkjer og 6 Medlærere, erklærer sig fuldkommen enig med Comiteens Majoritet i de af samme opstillede tre Hovedsætninger, men foreslaaer derhøst Tilføielsen af følgende andre tre, sermentlig ligesaa vigtige: 1) at de gamle Sprog erholde samme Overvægt i de høiere Klasser, som de nyere Sprog i de lavere; 2) at den med Hensyn til Sprogene foreslaaede Centralisation af Elementarundervisningen ogsaa, om end i ringere Grad, gjøres gjældende for de øvrige Kærefag; 3) at ethvert Sprog i den Klasse, hvori Undervisningen deri først indtræder, begynder med en dobbelt Coetus. Man foreslog derfor følgende Lektionsplan, der er beregnet paa et eenaarigt Cursus for de tre lavere og et toaarigt for de tre høiere Klasser:

	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.
Græsk	8	8	6½	-	-	-
Latin.	8	8	7	6½	-	-
Fransk	-	-	2	3	6½	-
Engelsk	-	-	2	2	3	6½
Sydsk	3	3	2	2	4	8
Religion.	2	2	2	2	4	4
Historie	2	2	2	4	-	-
Geographie.	-	-	2	2	3	-
Naturvidenskaber	2	2	2	2	2	2
Mathematik og Regning.	3	3	3	3	4	6
Skrivning	-	-	-	2	2	2
Tegning.	-	-	-	2	2	2
	28	28	30	30	30	30

Den anden fra Glensborg indkomne Betænkning var forfattet af Collaborator Dr. Jes sen og gik fornemmelig ud paa at bestride de i Majoritetsbetænkningen anførte Grunde for at begynde Undervisningen i fremmede Sprog med Engelsk.

Efterat derpaa Forsamlingen endnu engang havde yttret sig enig i det tidligere vedtagne Princip, at Gymnasierne og Realskolerne burde forbindes til almindelige nationale Dannelsesanstalter, aabnede Præsidenten Discussionen over det i Programmet først opstillede Spørgsmaal: „Vor Sprogundervisningen i Fælledsgymnasierne begynde med de nyere eller med de gamle Sprog“? Efter en længere, ret levende Debat skredes til Afstemningen, der gav ligemange Stemmer (11) paa begge Sider. Da det derpaa vedtoges at medregne de Graværendes skriftligt eller mundtligt afgivne Stemmer, fandtes 20 for det førstnævnte, 12 for det sidstnævnte Alternativ. Endelig anmodedes Præsidenten om skriftligt at indhente samtlige Gymnasiallæreres Stemmer angaaende dette Spørgsmaal (hvoraf det endelige Resultat blev, at 33 Lærere erklærede sig for det førstnævnte, 30 for det sidstnævnte Alternativ; 4 afgave ikke deres Stemme).

Man gik derefter over til det andet Punkt: „at Elementarundervisningen i ethvert Sprog skulde begyndes med et forholdsvis stort Timental“. Efter en temmelig kort Discussion, der fornemmelig dreiede sig om Udtrykket „forholdsvis“, hvilket af Prof. Bendixen forklarede derhen, at det betegnede Forholdet dels til det Timental, der var tillagt de øvrige Lærefag i samme Klasse, dels til det, der var tillagt samme Sprog i de følgende Klasser, vedtoges Sætningen med 18 Stemmer imod 4.

Ved Diskussionen over det 3die Punkt, „at der i hver Klasse kun maatte begyndes med Undervisning i eet Sprog“, bemærkede Rektor Bolqvardsen fra Haderslev, at det i denne By af af lokale Hensyn vilde være nødvendigt at begynde den danske Undervisning* samtidigt med den tydske, hvorfor han foreslog foran Ordene „i hver Klasse“ at tilføie „saavidt muligt“. Ved Afstemningen vedtoges Sætningen eenstemmigt med det af Rektor Bolqvardsen foreslaarde Tillæg.

I Aftenmodet samme Dag opfordrede Præsidenten Minoriteten til ved en fremlagt Lektionsplan at paavise den praktiske Udførlighed af deres Anskuelse, hvorledes nemlig en Forening af Gymnasiet og Realskolen var mulig, naar Sprogundervisningen begyndtes med de gamle Sprog. Prof. Eucht tog i denne Anledning Ordet, idet han særdeles anbefalede følgende, i en Forsamling af ostfriesiske Gymnasiallærere eenstemmigt vedtagne, Lektionsplan*:

VI Kl. Alder: 9—10 Aar. Hele Undervisningen fælleds for Humanister og Realister. Religion 3 T. Tydsk 6. Latin 6. Historie og Geographie 3. Naturvidenskaber 2. Regning 6. Skrivning 4. Ialt 30 T.

V Kl. Alder: 10—11 Aar. Hele Underv. fælleds. Religion 3 T. Tydsk 4. Latin 8. Fransk 5. Historie og Geographie 4. Naturvidenskaber 2. Regning 4. Skrivning 2. Ialt 32 T.

* I samtlige Forhandlinger er med Undtagelse af dette Sted ikke med et Ord Tale om denne Undervisning.

** S. „Zeitschrift f. d. Gymnasialwesen“ herausgeg. v. Heydemann u. Wützell, 2ter Jahrg. Juniheft S. 496 ff.

IV Kl. Alder: 11—12 Aar. a. Fælleds Undervisning: Religion 2 T. Tydsk 4. Fransk 4. Engelsk 5. Historie og Geographie 4. Naturvidenskaber 2. Matematik 2. b. For Humanisterne allene: Latin 8. Regning 2. Salt 33. c. For Realisterne allene: Latin 3. Regning 4. Skrivning 2. Salt 32 T.

III Kl. Alder: 12—14 Aar. a. Fælleds Undervisning: Religion 2 T. Tydsk 3. Fransk 2. Engelsk 2. Historie og Geographie 4. Naturvidenskaber 2. Matematik 3. b. For Humanisterne allene: Latin 8. Græsk 6. Salt 32 T. c. For Realisterne allene: Tydsk 1. Latin 3. Fransk 3. Engelsk 3. Naturvidenskaber 2. Regning 2. Salt 32 T.

II Kl. Alder: 14—16 Aar. Fælleds Undervisning: Religion 2 T. Tydsk 3. Historie og Geographie 3. Naturvidenskaber 1. Matematik 4. b. For Humanisterne allene: Latin 8. Græsk 6. Fransk 3. Engelsk 2. Salt 32 T. c. For Realisterne allene: Tydsk 2. Latin 3. Fransk 5. Engelsk 5. Naturvidenskaber 2. Regning 2. Salt 32 Timer.

I Kl. Alder: 16—18 Aar. For Humanisterne allene. Religion 2 T. Tydsk 3. Latin 8. Græsk 6. Fransk 2. Engelsk 2. Historie 3. Matematik 3. Naturvidenskaber 2. Salt 31 T.

Den forelagte Plan synes imidlertid ikke i nogen syn-
 derlig Grad at have vundet Forsamlingens Bifald, idet
 der navnlig fra flere Sider blev fremhævet, at den ved
 samme tilveiebragte Forbindelse mellem begge Arter af
 Undervisning ikke var nogen indre, men kun en udbortes
 og lokal, hvorimod Ingen, uden Proponenten selv, tog

Ordet til dens Forsvar.* Til Slutning anmodede Præsidenten de tilstedeværende Rektorer om skriftligt at meddele ham de fraværende Gymnasiallæreres Vota (Resultatet af denne Afstemning er ovenfor anført).

Det fremgaaer da som Resultat af de i det Foregaaende meddelte Forhandlinger, at Gymnasiernes Lærerstand, trods en betydelig Meningsforskjellighed i det Enkelte, dog have været enige i den Grundsætning, at Gymnasierne, i alt Fald med Undtagelse af øverste Klasse,

* For at give en Forestilling om Forhandlingens almindelige Charakter, skal jeg efter det af Præsidenten udgivne Referat anføre nogle enkelte af de fremsatte Bemærkninger i deres Sammenhæng og i Originalsproget. Med Hensyn til Maalet og Timetallet for Latinundervisningen bemærker Præsidenten: „Die Zeit von 3 Stunden für's Latein sei ungenügend um die erwähnten Schriftsteller (Livius, Virgil, Callust) zu erreichen. Es sei dies nach seiner Meinung völlig unmöglich. Er liebe das Lateinschreiben, er meine eine gründliche Erkenntniß der Sprache sei ohne dies nicht zu erzielen. Ihm stehe die Alternative fest: entweder nehme man dem Realisten das Latein ganz, oder man lasse ihm die Möglichkeit alles zu erreichen, was bis zur Secunda dem Gymnasialisten gegeben wird.“ — Rector Volquardsen: „es würde der Gegensatz zwischen Gymnasialisten und Realisten auch weiter im Leben erhalten, die Letzteren könnten sich leicht dem Materialismus zuwenden, und das müßte man als ein Unglück vermeiden.“ — „Professor Lucht rechtfertigt den von ihm vorgelegten Plan und zeigt, daß in dem von Horn vorgelegten Plane nicht mehr Stunden für Latein angesetzt seien als in seinem. Er bedauert, daß nicht Alle Latein schreiben könnten.“ — „Corrector Lucht bemerkt, er könne freilich keinen Plan vorlegen, dennoch zweifle er nicht an die Einigung. Er meine, das Vereinigende bestehe im nationalen Element, in der geistigen Disciplin, im Vorwalten des Classischen. Hat der ostfriesische Plan dem ersten genügt? Deutsch, deutsche Geschichte, Turnen seien die Momente. Hierin seien die beiden Richtungen vereinigt. Die geistige Disciplin ist ein zweiter Einigungspunkt, da diese in

bør være fælleds Dannelsesanstalter for studerende og ikke-studerende Disciple. Det Følgende vil vise, hvorvidt ogsaa den øvrige Lærerstand i Hertugdømmerne deler denne Anskuelse.

Den i Oktober Maaaned 1818 i Kiel afholdte almindelige Lærerforsamling nedsatte, som ovenfor er berettet, en Commission for at udarbejde et Udkast til en almindelig Undervisningslov for Hertugdømmerne. Commissionen bestod oprindelig af følgende 5 Medlemmer: Skolelærer Schlichting i Kiel, Skolelærer Burgwardt i Flensborg, Professor Schmussen i Segebin, Licentiat Schwarz og Prof. Schaulow i Kiel. Ligeledes havde den i Rendsborg den 29de og 30te Septbr. s. A. afholdte Forsamling af Gymnasiallærere fra sin Side udvalgt en af 5 Medlemmer bestaaende Comitee for at sammentræde med hin og i den fælleds Commission navnlig varetage Gymnasiernes særlige Interesser. Imidlertid kom en saadan Forbindelse mellem begge Commissioner først efter vidtloftig Strid og Forhandling henimod Slutningen

beiden Seiten gleichmäßig von classisch-gebildeten Leuten geübt wird. Drittens muß das Lateinische verwalteten. Er stimmt dem ostfriesischen Plane nicht bei, weil hierin der Unterricht getrennt sei". — „Corrector Kollster macht auf das nationale Element aufmerksam. Er sei ein Freund geworden des Majoritätsplanes, weil das Deutsche zum Träger der Bildung gemacht sei. An der Muttersprache müsse der Knabe zur geistigen Reife herausgeführt werden. Diese Sprache sei ausgebildet durch classische, französische, englische Muster. Der deutsche Sprachunterricht müsse ein verjüngter werden. Hier würden sich die entgegengesetzten Parteien die Hand reichen". — „Professor Bendixen vergleicht die Pläne mit den Grundrechten. Es sei eine Uebergangsperiode nöthig. Das Latein dürfe nicht gleich in den untern Klassen aufgegeben werden, nur solle man den neuern Sprachen mehr Stunden einräumen".

af 1849 virkelig i Stand, hvorimod den førstnævnte efterhaanden havde forstærket sig ved Tilfaldelse af 6 andre Medlemmer: Skolelærerne Andresen og Thurn i Altona, Alpen i Kellinghusen, Schmarje i Moorege, Frede i Barkau og Richmers i Medelsby. Commissionen afholdt sit sidste, almindelige Møde i Kiel d. 10de og 11te Marts 1849 og vedtog der det forelagte fuldstændige Udkast til en almindelig Undervisningslov for Hertugdømmerne i den Skikkelse, hvori det findes aftrykt i den af Prof. Schaulow udgivne „Schleswig-Holsteinische Schulzeitung“ for 1849, Nr. 14—19.* Vi meddele deraf Følgende:

1. Almindelige Bestemmelser.

§ 1. Samtlige offentlige Dannelsesanstalter i Hertugdømmerne Slesvig-Holsten danne et Hele: Skolen.

§ 2. Skolens Diemed er Ungdommens fysiske og aandelige Dannelse.

§ 3. Skolen opnaaer dette sit Diemed ved Gymnastik, Undervisning og Tugt.

§ 4. Ifølge indre og ydre Grunde deler Skolen sig i Skoler.

§ 5. Disse Skoler ere: 1) Elementarskolen, 2) Borger-skolen.

* At Prof. Schaulow i det Mindste har havt en meget væsentlig Andel i Udkastets Udarbejdelse, fremgaaer tilstrækkeligt af Sammenligningen mellem dette og en tidligere Afhandling af ham, der findes i Nr. 6 af Centralbladet. Med Hensyn til Bestemmelserne for det høiere Undervisningsvæsen fortjener det derfor maaskee at bemærkes, at han i samme Winter 1848—49, da han var beskæftiget hermed, tillige arbejdede i en Commission der var nedsat til Udarbejdelse af en Plan for Universitetets Reform. Den bestod (eller bestaaer) foruden ham af Professorerne Pelt, Chalybaeus, Christiansen, Behn, Carsten, Harms og Dr. Thygesen.

3) Gymnasiet, 4) Universitetet, af hvilke 1 og 2 udgjøre det lavere, 3 og 4 det høiere Skolevæsen.

[Minoritets-Forslag: „Disse Skoler ere: 1) Folkeskolen (Elementar- og Borgereskolen), 2) Gymnasiet (Progymnasium, Realskole, lærd Skole), 3) Universitetet. Overensstemmende hermed maa alle de Paragrapher, der handle om Elementar-skolen som særskilt Skoleart, dels bortfalde dels forandres saaledes, at Elementar-skolen ikke optræder som selvstændig Anstalt, men kun som Elementar-klasser af Borgereskolen, med hvilken den danner et Helt, Folkeskolen. Ligeledes maa ved Progymnasiet tilføies, at særskilte Elementar-klasser for samme kunne oprettes“.]

§ 6. Elementar-skolen er almindelig Skole. Dens Formaal er at lægge et tilstrækkeligt, almindeligt Grundlag for al følgende Dannelse.

§ 7. Borgereskolen har til Formaal at meddele en saadan Dannelse, som den Enkelte behøver for at naae sin Tids almindelige Kulturtrin.

§ 8. Gymnasiet har til Formaal at meddele den Dannelse, der udgjør det almindelige Grundlag for enhver høiere Livsbestemmelse.

Denne høiere Dannelse søges opnaaet paa den ene Side ved Undervisning i Sprogene, fornemmeligt de klassiske, paa den anden Side ved en grundig og omfattende Undervisning i Matematik og Naturvidenskaberne, ligesom ogsaa ved en omfattende Gymnastik. Med Hensyn til Tugten er Gymnasiets Formaal at udvikle Disciplene til den størst mulige (zur möglichst freien) Selvstændighed.

§ 9. Universitetet har til Formaal at meddele ren videnskabelig Undervisning og at duelliggjøre til alle høiere Livsstillinger.

Anm. De hidtil bestaaende Fagskoler ere at optage i Universitetets Organisme.

[Minoritets-Forslag: „De hidtil bestaaende Fagskoler, som Lærerseminarier, Militair- og Forsksskole, ere o. s. v. som i Udkastet“.]

§ 10. Til at have den øverste Bestyrelse af Skolevæsenet oprettes et Ministerium for den offentlige Undervisning, i hvilket

theoretisk og praktisk dannede Skolemænd blive at ansætte for Elementar- og Borger-skolen samt for Gymnasiet. I Epidfen for samme staaer den ansvarlige Minister for det offentlige Undervisningsvæsen.

§ 11. Det specielle Opsyn over det lavere Skolevæsen tilkommer den lokale Skolebestyrelse (den Ortsskuleforstand) og Kredsinsektionen; til at føre det specielle Opsyn over Gymnasierne udnævnes særskilte Inspektorer; Universitetet staaer umiddelbart under Ministeriet.

§ 12. Geistlighedens Deltagelse i Opsynet over Skolerne bliver at bestemme ved Lov.

§ 13. Ved samtlige offentlige Skoler med Undtagelse af Universitetet blive i Fremtiden kun Saadanne at ansætte som Lærere, som dertil ere erkjendte værdige af en til Prøvelse af samtlige Skoleembedscandidater anordnet Commission.

§ 14. Samtlige Lærere ved de offentlige Skoler blive fast ansatte; dog kunne de opsiges i det første Aar efter deres Ansættelse.

§ 15. Til at oprette og bestyre private Skoler samt meddele Undervisning i dem har Enhver Ret, som er erklæret værdig til Læreembedet af den til Prøvelse af samtlige Skoleembedscandidater anordnede Commission.

§ 16. Forældre ere forpligtede til at forskaffe deres Børn i det Mindste den Dannelse, som i Almindelighed meddeles i den offentlige Borger-skole.

§ 17. Forældre ere forpligtede til at benytte de offentlige Skoler, naar de ikke kunne tilveiebringe Bevis for at deres Børn erholde i det Mindste den i § 7 fordrede Undervisning.

§ 18. Undervisningen i Elementar- og Borger-skolerne meddeles uden Betaling. I Gymnasierne bliver Undervisning uden Betaling at meddele velbegavede (fåhigen) Børn af uformuende Forældre.

2. Fælleds Bestemmelser for det lavere Skolevæsen i Stæderne og paa Landet.

§ 35. Med Hensyn til den specielle Bestyrelse af det lavere Skolevæsen inddeles hele Landet i Skolekredse paa omtrent 100 Skoler.

§ 36. Samtlige Elementar- og Børgerskoler i en Kreds staae under en lønnet Kredsfskoleinspektors Opsyn og Bestyrelse.

Af § 45. I enhver Skolecommune oprettes en lokal Bestyrelse (Landschulbehörde). Denne bestaaer af Lærerne eller flere Lærere, nogle Communalembedsmænd og nogle af Skoleinteressenterne valgte Familiefædre.

Som Skoleinteressenter betragtes alle de, som bidrage til Skolens Vedligeholdelse eller have Børn i Skolen.

Af § 47. Den lokale Skolebestyrelse tilkommer Ledelsen af Skolens ydre Anliggender. Dertil høre navnlig Skoleforsømmelser, Bygninger, Communalbidrag osv.

Af § 49. Kredsfskoleinspektoren har uepholdeligt gennem Pressen at bekjendtgjøre de ledigværende Lærerpøster, der i intet Tilfælde maae henstaae ubesatte længere end et Fjerdingaar. Han meddeler den lokale Skolebestyrelse de indkomne Ansøgninger og fremstiller, efter 6 Ugers Forløb fra Bekjendtgjørelsens Dag at regne og efter dertil at have indhentet Ministeriets Samtykke, af samtlige Ansøgere 3 Candidater, der vælges efter den Religionsbeholdelse, til hvilken Flertallet af Communens Medlemmer hører, og saaledes, at der saavidt muligt tages Hensyn til de af den lokale Skolebestyrelse yttrede Ønsker. Efterat Candidaterne have aflagt Prøve i at undervise, vælger Skolecommunen eller Skoledistriktet, under den lokale Skolebestyrelses Ledelse og i Hærværelse af Kredsfskoleinspektoren, en af de 3 Candidater til Lærer.

§ 50. Landsherren stadfæster Valget og beklifter den Valgte, hvorefter denne af Kredsfskoleinspektoren indsættes i sit Embede.

3. Specielle Bestemmelser for det lavere Skolevæsen.

a) I Stæderne og Flekkerne.

§ 57. Enhver Stad og enhver Flekke danner en Skolecommune.

§ 58. I Stæderne og Flekkerne skulle være rene Elementarskoler.

Af § 59. Elementarskolen er bestemt for samtlige til Benyttelse af de offentlige Skoler forpligtede Børn i Alderen fra det fyldte 6te til det fyldte 9de Aar.

§ 60. Elementarskolen deles i Klasser efter Disciplenes Antal. For hver Klasse ansættes en fast Lærer. Dog maa ingen Elementarskole have flere end 2 Klasser. For Oprettelsen af flere Klasser gjælder som Regel, at i een Klasse ikke maae være flere end 60 og kun i Nødsfald 80 Disciple.

Af § 62. Undervisningsgjenstandene i Elementarskolen ere: Religion (bibelsk Historie), Læse- og Sprogøvelser, Skrivning, Regning, Forberedelsessøvelser (Aufbauungsübung) for den følgende Realundervisning, Sang og for Drengene Gymnastik.

§ 63. Den ved Elementarskolen tilfattede Normaldannelse er følgende: Bekjendtskab med de mest passende bibelske Fortællinger af det gamle og nye Testament, Udenadskæren af et Udvalg af Bibelsprog og religiøse Sange, mechanic Færdighed i at læse, Evne til mundtligt og skriftligt at udtrykke Tanker over nærliggende Gjenstande, Færdighed i mundtligt og skriftligt at behandle de 4 Species samt i at anvende dem paa lette Gjenstande af det daglige Liv, Dvæle i at synge lette Choraler og Nationalsange.

§ 64. For de Børn, der ikke søge en høiere Dannelse, afløses Elementarskolen af Borgereskolen, der i Regelen bestaaer af en Drenges- og en Pigeskole og søges af Drengene til det fyldte 16de, af Pigerne til det fyldte 15de Aar.

§ 65. Enhver Borgereskole bestaaer af 2 Klasser, til hvilke, hvor nødvendigt gjøres, bliver at tilføie en tredje. For Oprettelse.

fen af den tredie Klasse gjælder som Regel, at i een Klasse ikke maae være flere end 40 og kun i Nødsfald 60 Disciple.

§ 66. Hvor Forholdene paa Stedet udkræve det, bliver Borger-skolen endnu at forsøge med en fjerde Klasse og ere for saadanne Skoler 5 faste Lærere at ansætte, af hvilke den første Lærer er hele Anstaltens Direktør. Disse Skoler føre Navn af høiere Borger-skoler.

§ 67. Undervisningsgjenstandene i Borger-skolen ere for Drengene: Religion, tydsk Sprog (Grammatik, Læsning, Dvælle i frit Foredrag, Stil), Skjønsskrivning, Regning, Geometrie, Historie, Geographie, Naturvidenskab, Sang, Gymnastik. De ugentlige Læretimers Antal udgjør 30, foruden Gymnastiktimerne.

Anm. I den høiere Borger-skole undervises tillige i Engelsk, hverhos Undervisningen i Realierne udvides.

§ 69. Den ved Borger-skolen for Drengene tilsligtede Normal-dannelse er følgende: Bekjendtskab med den christelige Religions Sandheder saavel som med den bibelske Historie og Religionshistorien, Udenadlæren af et Udvalg af Bibelsprog og religiøse Sange, Færdighed i mundtligt og skriftligt at udtrykke sine Tanker, Dvælle i de Regningsarter, der forekomme i det borgerlige Liv, Bekjendtskab med Hovedepocheerne af Verdenshistorien, i Særdelshed den tydske Historie, Kundskab om de vigtigste Lande og Folk, i Særdelshed Tydskland, Bekjendtskab med Begyndelsesgrundene af Naturhistorien og Naturlæren, Færdighed i at synge de almindelige Choraler og tydske Folkesange, Færdighed i gymnastiske Dvæller.

§ 70. I Vige-skolerne ere Undervisningsgjenstandene i Almindelighed de samme som i Drengeskolerne; dog indskrænktes de egentlige Læretimers Antal til 22 ugentlig og blive de øvrige 8 Timer at anvende til Undervisning i Haandarbejde.

§ 73. Lærernes Lønning bestaaer i fri Bolig, fri Brændsel og en Pengeløn. Bolig og Brændsel leveres af Communen; Pengelønnen udredes af Statskassen saaledes, at sammes Gjennemsnitssum efter Stedernes Forskjellighed udgjør 1300—1600 Crmf. Fordelingen af det samlede Beløb paa de enkelte Lærergager i en

Skolecommune er overladt Lokalfstatutet; dog maa en fast Lærers Løn i intet Tilfælde være ringere end 500 Gtmd.

b) Paa Landet.

§ 75. De paa Landet bestaaende Skoledistrikter vedblive fremdeles; dog skulle, hvor de lokale Forhold paa nogen Maade tillade det, de Distrikter, hvis Discipeltal ikke overstiger 20—30, forenes med de tilgrænsende større eller mindre Distrikter.

§ 76. Ethvert Skoledistrikt danner en Skolecommune.

§ 77. I de Distrikter, hvor Discipeltallet ikke overstiger 60—80, ere Elementar- og Borgeriskoler forenede til een Skole. En saadan blandet Skole har kun een Lærer.

§ 79. De blandede Skoler ere bestemte for samtlige til Benyttelse af de offentlige Skoler forpligtede Børn, for Drengene fra det fyldte 6te til det fyldte 16de Aar, for Pigerne fra det fyldte 6te til det fyldte 15de Aar.

Af § 79. I alle de Distrikter, hvis Discipeltal overstiger 60—80, ere rene Elementar- og Borgeriskoler at oprette. I de Distrikter, hvis Discipeltal udgjør 80—120, bliver i Elementarskolen under Læreren Ledelse meddelt Undervisning i et eget Klasseværelse af en af Kredsskoleinspektoren prøvet Præparand. Tæller en Commune over 120 Disciple, ansættes for Elementarskolen en fast Lærer og gjelder for Elementar- og Borgeriskolens yderligere Udvidelse som Regel, at en Klasse i Elementarskolen ikke maa have flere end 100, en Klasse i Borgeriskolen ikke flere end 70 Disciple. Dog maa Elementarskolen ikke have flere end to Klasser; Borgeriskolen kan have indtil fire Klasser. Hvor ifølge disse Bestemmelser een Elementar- eller een Borgeriskole ikke er tilstrækkelig for et Distrikt, ere nye Skoler at anlægge.

§ 80. Hvor Beliggenheden tillader det, kunne flere Distrikter, der hver for sig have en Elementarskole, forene sig om Anlæggelse af en Borgeriskole.

Af § 81. Elementarskolen er bestemt for alle til Benyttelse af de offentlige Skoler forpligtede Børn i Alderen fra det fyldte 6te til det fyldte 9de—11te Aar, alt efter som den derpaa følgende

Borger-skole har een eller flere Klasser, eller Elementar-skolen bestyres af en Lærer eller en Præparand. Borger-skolen er bestemt for alle til Benyttelse af de offentlige Skoler forpligtede Børn, for Drengene i Alderen fra det fyldte 9de—11te til det fyldte 16de, for Pigerne i Alderen fra det fyldte 9de—11te til det fyldte 15de Aar.

§ 82. Med Hensyn til Undervisningsgjensstandene, den paa samme anvendte Tid og den tilsigtede Grad af Dannelse gjælde væsentligt de samme Bestemmelser som for Elementar- og Borger-skolerne i Stæderne, om end Maalet paa enkelte Steder kun tilnærmelsesvis kan naaes.

§ 83. Lærernes Lønning bestaaer i fri Bolig med Have, fri Brændsel, saamegen Jord, som er tilstrækkelig til Græsning og Foder for 2 Køer og en Pengelon. Bolig, Brændsel og Jord afjives af Communen. Pengelønnen udredes af Statskassen saaledes, at Gjennemsnittsummen for hver Skolelærer paa Landet i en Skolekreds udgjør 500—800 Ctmk. Fordelingen af det samlede Beløb overlades Lokaltatutet.

Anm. For at holde en Præparand modtager Læreren 300 Ctmk. aarlig af Statskassen.

4. Om Gymnasiet.

§ 85. De Drengebørn, som søge en høiere Dannelse, gaae fra Elementar-skolen over i Gymnasiet.

§ 86. Det specielle Opsyn over Gymnasierne overdrages særskilte Inspektorer.

§ 87. Gymnasiet bestaaer af 2 Afdelinger (Stufen). Den første Afdeling bestaaer af 3 Klasser: Sexta, Quinta, Quarta, og indbefatter Alderen fra det fyldte 9de til det fyldte 12te Aar. Denne Afdeling af Gymnasiet hedder Progymnasiet.

§ 88. Den anden Afdeling bestaaer af to selvstændige sideordnede Skoler, den lærde Skole og Realskolen, som hver have 3 Klasser, hver med toaarigt Cursus, Tertia, Secunda, Prima, og indbefatter Alderen fra det fyldte 12te til det fyldte 18de Aar.

§ 89. Gymnasiet skal praktisk indføres i Hertugdømmerne i fire

forffjellige Former (Compositionen), Idet 1) nogle Steder kun erholde et Progymnasium; 2) nogle et Progymnasium med derpaa følgende lærde Skole; 3) nogle et Progymnasium med derpaa følgende Realskole; 4) nogle et fuldstændigt Gymnasium d. e. et Progymnasium med derpaa følgende lærde Skole og Realskole.

§ 90. Et fuldstændigt Gymnasium skal oprettes i Kiel og Slesvig; et Gymnasium efter Nr. 3 i Altona og Flensborg; et Gymnasium efter Nr. 2 i Haderslev og Glückstadt; allene et Progymnasium i Meldorf, Husum, Rendsborg og Ploen.

§ 91. Samtlige Gymnasialklasser paa et Sted samles saavidt muligt i een Bygning.

§ 92. Et Progymnasium allene har 4 Lærere, et Gymnasium efter Nr. 2 og 3 har 9 Lærere, et fuldstændigt Gymnasium 15, af hvilke altid den første Lærer er Direktør. Desuden ere særskilte Lærere at ansætte for Tegning og Sang.

§ 93. Progymnasiets Bestemmelse er at forberede til Indtrædelse i den lærde Skole eller i Realskolen, og kan altsaa Ingen optages i nogen af disse, der ikke enten har gennemgaaet Progymnasiet eller ad anden Vei erhvervet en dertil svarende Dannelse.

§ 94. Undervisningsgjenstandene for Progymnasiet ere: a) af Sprog: Tydsk, Latin, Fransk, Engelsk; b) af Færdigheder: Skrivning, Regning, Tegning, Sang, Gymnastik; c) af Videnskaber: Religion, Naturhistorie, Geographie, Historie, Mathematik. Undervisningstimerne 30 ugentlig, foruden Gymnastiktimerne.

Af § 95. Enhver Klasse i Progymnasiet begynder med et nyt Sprog og den følgende optager det foregaaende med passende Tizmetal, saaat i Sexta læres Tydsk og Latin, i Quinta desforuden Fransk, i Quarta desforuden Engelsk. De øvrige Lærefag fordeles efter den Regel, at de indtræde efter hinanden (sic).

§ 97. Ingen Klasse i Progymnasiet maa have flere end 40 Disciple. Er Antallet større, fordeles Disciplene paa to sideordnede Klasser.

[Minoritets=Forslag: „Paa de Steder, som kun have et Progymnasium, erholder dette endnu en Tertia og indrettes saaledes, at det er tilstrækkeligt for Drengbørn indtil det 15de og 16de Aar.“]

§ 98. Den lærde Skole optager fra Progymnasiet de Disciple, som ville tilegne sig en lærd Dannelse og har til Opgave i Særdeleshed at lade disse Disciple gennemleve den klassiske Oldtid.

§ 99. Foruden de i Progymnasiet optagne Spreg indtræder her allerede i Tertia det græske med et betydeligt Timetal og af andre Lærefag Physik og tydsk Litteratur; Skrivning og Regning bortfalde. Timetallet er 30—34 om Ugen, foruden Gymnastiktimerne.

§ 101. I Realskolen optages fra Progymnasiet de Disciple, der bestemme sig for en høiere, praktisk Livsstilling, hvor Bekjendtskab med de mathematiske Videnskaber og Naturkæren ere af fortrinlig Vigtighed. Realskolen hviler derfor fortrinnsvis paa Nutiden, ligesom den lærde Skole paa Oldtiden.

§ 102. Græsk bortfalder aldeles i Realskolen, Latin træder i Baggrunden; derimod forøges Progymnasiets Lærefag med Physik, Chemie, Plan- og Ornamenttegning samt tydsk Litteratur. Timetallet er 30—34 om Ugen, foruden Gymnastiktimerne.

§ 104. De ledigværende Lærerefter ved Gymnasierne bekjendtgøres gennem Pressen af Inspektoren. Efter 6 Ugers Forløb fra Bekjendtgørelsens Dag at regne udnævner Ministeren med det størst mulige Hensyn til den af vedkommende Direktor afgivne Betænkning en af Ansøgerne til Lærer, hvorpaa denne af Inspektoren indsættes i Embedet.

§ 105. Samtlige Lærere erholde fast Løn, nemlig: Direktoren ved et fuldstændigt Gymnasium fri Bolig og 5000 Etmk., Direktoren ved en lærd Skole eller en Realskole fri Bolig og 4000 Etmk., Direktoren ved et for sig bestaaende Progymnasium fri Bolig og 3000 Etmk., 2den Lærer ved en lærd Skole eller en Realskole 3600 Etmk., 3die Lærer 3000 Etmk., 4de Lærer 2400 Etmk., 5te Lærer 2100 Etmk., 6te og alle øvrige Lærere 2000 Etmk.

§ 106. Samtlige øvrige Emolumenter bortfalde. Skolepengene ere for hver Klasse i Progymnasiet uden Førstjæl 30 Etmk.

aarlig, for hver Klasse i Gymnasiet 60 Ctmk.* Skolepengene tilfalde Statskassen.

§ 107. Lærerne danne i Forening Lærercollegiet under Direktorens Forsæde og Ledelse.

§ 108. Direktoren ved et Progymnasium er ikke forpligtet til at overtage flere end 16 Undervisningstimer, ved en lærd Skole eller en Realskole ikke flere end 12, ved et fuldstændigt Gymnasium ikke flere end 8. Derimod har han flittigt at bivaane den øvrige Undervisning paa Gymnasiet.

§ 110. Skolens indre Anliggender overlades til Lærercollegiets Forhandling og Beslutning under Forbehold af Inspektors Approbation.

§ 113. Den lærde Skole kan kun dimittere til Universitetet fra Prima; Realskolen derimod allerede fra Secunda.

(Af Bestemmelserne for Universitetet: § 143. Ingen kan optages som Student, med mindre han kan fremvise Modenhedsvidnesbyrd enten fra en lærd Skole eller fra en Realskole. Dog er Modenhedsvidnesbyrd fra Oversecunda i en Realskole tilstrækkeligt for Inscription i Forstskolen og Veterinærskolen, fremdeles for dem, der bestemme sig for Post- og Toldfaget eller som ville forberede sig til Lærerembedet ved Borgerstoler.**)

5. Af Slutningsbestemmelserne:

Af § 160. Skolebygningerne saavel som Skolernes Inventariefager og almindelige Undervisningsapparater bekostes og vedligeholdes af vedkommende Communer. Med Hensyn til Gymnasial-

* Ogsaa efter Regulativet af 28de Januar 1848 § 24 ere Skolepengene lavere ansatte for de nederste Klasser end for de høiere (16 Rbd. aarlig for 6te, 28 Rbd. for 1ste, med tilsvarende Mellemgrader), — et vigtigt Princip med Hensyn til Skolens Benyttelse som almindelig Dannelsesanstalt.

** For at underkaste sig en Embedsprøve er det forøvrigt ifølge Grundlovens Bestemmelse ikke nødvendigt at have besøgt et Universitet.

bygningerne vil ved nye Indretninger, der overstige Beløbet af 10,000 Ctmk., et Tilskud blive bevilget af Statskassen.

Efterat motiverede Betænkninger over Commissionens Udkast vare indkomne fra forskjellige Lærereforeninger og tildels igjennem Pressen havde været Gjenstand for offentlig Drostelse (Centralbl. Nr. 39), udstedte Lærereforeningerne i Kiel og Warkau under 26de September f. A. en Indbydelse til Hertugdømmernes Lærerstand om at møde den 10de Oktober i Banegaardshotellet i Neumünster til en ny almindelig Lærereforsamling, idet man foreløbigt beteguede Udkastets Forhandling som Mødets Hovedformaal. Noget over 60 Deltagere indfandt sig. Efterat Professor Thaulow havde aabnet Mødet „med en alvorlig Opfordring til Enighed, Kraft og virksomme Beslutninger“, samt derefter frabedte sig Valget til Forsamlingens Præsident, valgtes hertil enstemmigt Skolelærer Schlichting fra Kiel. Man gik derpaa over til Forhandlingen af det i Programmet først opstillede Punkt: „Oprettelsen af en slesvig-holstenisk Lærereforening“. Skolelærer Gudenrath tog først Ordet, ider han forudskikkede en kort Udsigt over „den saligt indslumrede“ holsteniske Centralforenings Historie og Indretning. Aarsagen til dens „nærværende Sovn eller Død“ laae, efter hans Mening, dels i det uheldige Valg af Bestyrelse (Prof. Schmussen), dels i enkelte Bestemmelser, navnlig den, at Præsterne vare Medlemmer. „Disse Medlemmer maatte heller rent være udeblevne“. Man maatte derfor nu skabe noget aldeles Nyt. Navnet for den nye Forbindelse maatte være: „Slesvig-holstenisk Lærereforening“ —, ikke Folke-Skolelærereforening, thi han haa-

bede, at den hele Lærerstand vilde slutte sig til den. Man maatte derfor snarest muligt vælge en Bestyrelse, bestaaende af en Formand, en Viceformand, Sekretairer og en Regnskabsfører. Medlemsbidraget maatte være 2—4 fl. om Aaret. Fremdeles maatte man for hvert af Hertugdømmernes 25 Provstier vælge et corresponderende (Geschäftsführendes) Medlem, til hvem Sogneforeningerne havde at indsende Beretningerne om deres Forhandlinger og som derpaa tilstillede Bestyrelsen dem. — Skolelærer Tredde fra Warkau fik derpaa Ordet og fremstillede i et udførligt Foredrag Grundtrækkene af den paatænkte Forening. Det gjaldt, efter hans Mening, fornemmelig om at forbinde de forskjellige, mindre Lærerforeninger til et Hele. For at opnaae dette, maatte vedkommende Landdistrikter slutte sig til Lærerforeningerne i Stæderne og Flekkerne og to eller flere Sogne danne een Forening.* Enhver saadan mindre Forening maatte affende Deputerede til den almindelige Lærersforsamling, der blev at afholde een Gang om Aaret. Til at danne et Mellemled mellem denne og hine foresloges at benytte Landets Inddeling i Distrikter, 4 for hvert Hertugdømme. Hvert Distrikt skulde vælge 2 Forstandere paa 4 Aar, der skulde indgive Beretning til den almindelige Lærersforsamling om de enkelte Foreningers Virksomhed i deres respektive Distrikter. Taleren foreslog derhos, at den almindelige Lærersforsamling hvert Aar skulde

* Prof. Thaulow bemærker (Centralbl. Nr. 31), at der i Altona, Kiel, Flensberg og flere Byer allerede længe har bestaaet Lærerforeninger, hvor Gymnasiallærere og Folkeskolelærere i Fælledsstæder forhandle pædagogiske Særgsmaal og at, saavidt han veed, ethvert Sogn i Hertugdømmerne har sin Lærerforening.

udfætte en fælleds skolevidenskabelig Opgave for samtlige Lærere og desforuden en særskilt Opgave for hver enkelt Lærerafdeling. Disse skulde besvares af alle enkelte Foreninger og Afhandlingerne indsendes til Distriktsforstanderne, som derefter afgave Beretning om dem i næste almindelige Lærersamling. — Professor *Chaulow** bemærkede, at de to foregaaende Talere unægteligt havde udtalt Alt, hvad man med Hensyn til det omhandlede Unliggende maatte stille sig som det høieste Maal; men det gjaldt her fremfor Alt om at gaae praktisk tilværks. Tredes Plan var i det Mindste for Diebliffet aldeles udførlig; den indeholdt kun Idealet for hvad der skulde opnaaes. Det nyttede ikke at skjule det: kun Faa af Folkeskolens Lærerstand mente det ærligt med Reformen, de Fleste saae helst det blev ved det Gamle. Man talte saa Meget om Forbindelse mellem Folkeskolens og Gymnasiets Lærere og, ganske vist, uden en saadan kom der aldrig noget Ordentligt ud af Foretagendet; men — det maatte siges — Folkeskolens Lærere stode langt tilbage

* Allerede tidligere havde han i Centralbladet stærkt opfordret til Stiftelsen af en Lærersamling, navnlig ved en Artikel i Nr. 31, der er overskrevet „die Pflicht“ og hvoraf Slutningen lyder saaledes: „Nun, wo man Schleswig-Holstein zerreissen will, kommt es darauf an, daß die Lehrer beider Herzogthümer treu zusammenhalten. Unendliche Schuld laden sie auf sich, wenn sie es nicht thun. Freilich liegen unsere Tage schwer wie der Alp auf der Brust und es ist, als ob es verziehen werden könnte, wenn man allen Muth verliere und jede Lust. Aber es giebt etwas, was man Pflicht nennt und das sittliche Gefühl der innersten Empörung (den edeln Thymos, von dem Platon spricht) und diese muß Jeder unserer verpesteten Zeit männlich entgegenstellen, sonst schlagen, ehe wir uns umsehen, die Fluthen über unseren Häuptern zusammen“.

for Gymnasiallærerne „hvor det gjaldt om at være i Fælledsskab og for almindelige Diemed“. Gymnasiallærerne havde organiseret sig, men dermed havde det endnu lange Udsigter for Følkeskolens Lærere. „Jeg foreslaaer derfor“, vedblev han, „følgende simple Fremgangsmaade. Vi ønske jo alle en almindelig Lærersforsamling. „Almindelig“ vil nu ikke sige, at alle Lærere skulle være tilstede, men kun at alle Klasser af Lærere ere repræsenterede og at der handles paa samtlige Læreres Vegne. Dette kan kun opnaaes derved, 1) at hvert Gymnasium sender en Deputeret, og 2) at enhver afsluttet Kreds af Følkeskolens Lærere ligeledes sender en Deputeret. Men da dette nu ikke kan opnaaes paa een Gang, saa maae vi først danne en Stamme, som siden efterhaanden kan forgrene sig videre. Vi maae derfor uden Ophold forhøre hos de enkelte Lærersforeninger om hvilke af dem der ville forene sig til denne Stamme; danner der sig da en saadan, saa maa den almindelige Lærersforening constituere sig og bestandig stræbe at drage flere til sig. Ferevrigt er det slet ikke nødvendigt, at der hvert Aar afholdes en almindelig Lærersforsamling. Det, hvorpaa det fornemmeligt kommer an, er de enkelte Læreres Virksomhed, og ligesaa er det nødvendigt, at enhver Lærerklasse for sig afholder Specialmoder. Lader os da strax lægge Haand paa Værket, serat om muligt endnu adaare en saadan Forsamling kan komme istand. Dog derom vilde vi være enige: ikke for at sammenkalde en Lærersforsamling, end vi med Sikkerhed veed, hvem der vil komme, og at der vil komme saa Mange, at der virkelig kan udrettes Noget, og at vi med Glæde kunne begive os derhen“. — Præsidenten foreslog derpaa strax at nedsætte en Comitee, der overensstemmende med

de nyligt udtalte Anskuelser og Ønsker skulde udarbejde et Udkast til en ny fædrelandsk Lærereforening, men i Eerdelighed ufortovet sætte sig i Forbindelse med saa mange Skolemænd som muligt og udbede sig disses Vistand, for saaledes strax paa en virksom Maade at indlede den nye Organisation. Efterat Forslaget var bifaldt af Forsamlingen, valgtes til Medlemmer af Comiteen: Prof. Bendixen i Altona og Skolelærerne Andresen i Altona, Alphen i Kellinghusen, Tredde i Varkau og Schlichting i Kiel.

Man gik derefter over til Programmets næste Artikel: Discussionen af enkelte Hovedpunkter i Commissionsudkastet, af hvilke Spørgsmaalet om Skolens Inddeling først toges under Behandling. Præsidenten gjerde opmærksom paa, at Spørgsmaalet, som her forelaae, var, om Forsamlingen vilde erklære sig for den af Commissionens Majoritet i § 5 opstillede Firdeling eller for den i Skolelærer Andresens Minoritetsforslag opstillede Tredeling; den første var efter hans Anskuelse Udtrykket for det demokratiske, den sidste for det aristokratiske Princip. Skolelærer Andresen anførte som Bevis for at han ved at stille sit Forslag ikke var gaaet ud fra noget aristokratisk Princip, at han netop havde forsøgtet Fælledsskab i Gymnastikunderviisningen: — paa Gymnastikpladsen kunde de Fattiges Børn holde Skridt med de Riges, — men ogsaa kun der. Naar der, som Majoriteten forlangte, ikke skulde indrømmes Gymnasterne Ret til at oprette egne Elementarskoler, saa vilde de Forældre, der bestemte deres Sønner for Gymnasiet, dog ikke i den forudgaaende Tid sætte dem i den almindelige Elementarskole, men i Privatskoler. De vilde finde det altfor uevveligt i saa ung

en Alder at betroe dem til store offentlige Anstalter; Faren for at smittes af raae Sæder var for stor; ogsaa blev der i Privatskoler taget mere Hensyn til Børnernes Individualitet. Desuden var en Elementarskole ved Gymnastet nødvendig for Gymnasiallærernes Skyld, der ikke burde savne Veilighed til at undervise i Begyndelsesgrundene og at lære Børnene at kjende i den tidlige Alder. — De anførte Grunde modte imidlertid Modsigelse fra en stor Del af Forsamlingens øvrige Medlemmer, og ved den derpaa foretagne Afstemning blev Majoritetens Forslag næsten enstemmig antaget.

Det næste Punkt, der toges under Overveielse, var Spørgsmaalet om, hvorvidt Skolelærerne paa Landet burde have Embedsjord eller ikke. Skolelærer Doose aabnede Debatten, idet han med Henviisning til Ordspøget „Ingen kan tjene to Herrer“ søgte at eftervise den Skade, som Lærernes Jordbesiddelse efter hans Overbevisning tilføiede Skolen. Fra forskjellige Sider blev imidlertid indvendt, at Skolelæreren ret vel kunde besidde Jord uden derfor at tjene to Herrer, ja at Jorden snarere knyttede ham fastere til Skolen end afdrog ham fra den. Skolelærer Mester paastod endog, at man umuligt kunde være en rigtig Landsbyskolelærer, naar man ikke eiede Jord: „først Jorden lærer os ret at blive nyttige for Communen; — først paa min egen Grund har jeg ret lært at katechisere; tager man Jorden fra Landsbyskolelæreren, tager man ogsaa Brodet fra ham“. Skolelærer Sønnichsen mente derimod, at man ligesaa godt kunde lære at katechisere paa Naboens Mark som paa sin egen og at man overhovedet ret vel kunde være Skolelærer med Liv og Sjæl uden Jordeiendom. Var det sandt,

hvad en foregaaende Taler havde yttret, at der i Menne-
 sket var en Naturdrift til at leve „paa egen Vund og
 Grund“, saa maatte han være et hel unaturligt Menneske,
 da han aldrig havde sporet saadan Drift hos sig. Skole-
 lærer T r e d e bemærkede: „Læreren bør saa vidt muligt være
 uafhængig af Kommunen, — Jordbruget gjør ham afhæn-
 gig af den; Læreren bør saa vidt muligt kunne virke ufor-
 styrret i sin Skole, — Jordbruget voldes ham mangehaande
 Forstyrrelser; Læreren bør saa vidt muligt undgaae Sam-
 menstød med sin Commune, — Jordbruget udsætter ham
 for saadant; endelig: mange Lærere forstaae sig altfor lidt
 paa Landhusholdningen og de nodes derved til fra Begyn-
 delsen af at anlægge deres Husstand efter en altfor stor
 og kostbar Maalestok“. — Ved Afstemningen blev Spørgs-
 maalet: „Indeholder Landsbyskolelærernes Jordbesiddelse
 nogen afgjort Hindring for deres Embedsvirksomhed?“ med
 stor Majoritet besvaret benægtende. Enstemmigt vedkjendte
 Forsamlingen sig den Sætning, „at Jerdeiendom er af saa
 stor pecuniær Fordel for Skolelæreren, at han for Tiden
 aldeles ikke kan haabe tilstrækkelig Erstatning for den; —
 at Landsbyskolelæreren altsaa maa beholde sin Jord“.

Nejpe var Afstemningen over dette Punkt forbi, for
 Altonaertoget berøvede Forsamlingen ever Halvdelen af
 dens Medlemmer. Kun 20—25 Lærere bleve endnu til-
 bage. Efter Præsidentens Opfordring tog nu Skolelærer
 R å h l e r Ordet, for overensstemmende med sit derom yttrede
 Ønske „at tale nogle Ord angaaende Afholdenheds sa-
 gen“. Hans korte Foredrag fremkaldte en levende De-
 bat, der imidlertid ikke førte til noget Resultat, hvorfor
 han lovede at offentliggjøre sit Foredrag gjennem Cen-
 tralbladet (hvor det findes i Nr. 52). Discussionen gik

derpaa over til Spørgsmaalet om Lærernes Dannelse, men „Forhandlingen herom afbrødes af det ankommande Baanetogs Piben“, og saa Minuter efter havde den sidste Rest af de udenbys Deltagere forladt Neumünster.

Under 25de November f. A. tilstillede derefter den ovennævnte Comitee samtlige Lærere i Hertugdømmerne følgende „Udkast til Statuter for en almindelig Slesvig-holstenisk Lærerforening“:

§ 1. Den almindelige Slesvig-holsteniske Lærerforenings Formaal er at forene Landets Lærere til fælleds Virksomhed for Fælledannelsen og til alsidig Forhandling og samdrægtig Befordring af Lærerstandens sande Interesser.

§ 2. Den almindelige Slesvig-holsteniske Lærerforening bestaaer af samtlige Special-Lærerforeninger og Lærer-Conferentser i Hertugdømmerne, der nu eller senere frivilligt tiltræde den.

§ 3. Enhver Lokal-Conferents og overhovedet enhver Lærerforening, der bestaaer af i det Mindste fem Medlemmer, bliver, efter at have anmeldt sin Tiltrædelse for Bestyrelsen, anseet for stemmeberettiget Medlem af Foreningen.

§ 4. Enhver Forening indgiver aarligt til Bestyrelsen Beretning om sin Virksomhed i Aarets Løb, deltager i den almindelige Lærerforenings Møde gennem en dertil bemyndiget Deputeret og betaler et Bidrag af 4 § for hvert af sine Medlemmer til den almindelige Lærerforenings fælleds Kasse. Disse Beretninger og Bidrag blive tilligemed en Liste over de enkelte Medlemmer i Januar Maaned hvert Aar at indsende til de Distrikts-Deputerede (§ 7). Flere Foreninger eller Conferentser kunne bemyndige en fælleds Deputeret til paa deres Vegne at deltage i den almindelige Lærerforenings Møder; dog maa en Saadan ikke afgive flere end 2 Stemmer.

§ 5. Den almindelige Lærerforening afholder een Gang om Aaret et Møde, der varer to Dage, af hvilke den første udelukkende skal anvendes til fælleds Forhandlinger, hvorimod der paa

den anden Dag ogsaa kan finde Forhandlinger Sted i Sectio-
nerne. Udgangen til begge Arter af Forhandlinger og Deltagelse
i Discussionen staaer aaben for ethvert Medlem af en Lokals-
Forening, der er indtraadt i den almindelige Lærereforening; men
i Afstemningen kunne kun de af de enkelte Foreninger bemyndigede
Deputerede deltage.

§ 6. Bestyrelsen bestaaer af 3 Medlemmer, af hvilke det ene
vælges af Gymnasiallærerne, det andet af Folkeskolens Lærere paa
3 Aar; disse to have selv at vælge det tredje Medlem. Bestyrel-
sen varetager Foreningens Anliggender, sammenkalder Moderne,
leder Forhandlingerne paa dem, bringer de indkommende Andra-
gender til Lokalforeningernes Kundskab og udfører de paa Moderne
tagne Beslutninger.

§ 7. Hvert tredje Aar udnævne de Deputerede fra hvert Provsti
i det almindelige Møde en Distrikts-Deputeret, der i vedkommende
Provsti har at tilstille Lokalforeningerne de ham fra Bestyrelsen
tilsendte Sager samt i Februar Maaened hvert Aar at indsende
Lokalforeningernes Beretninger, Medlemslisterne og Contingenterne
resp. til Bestyrelsen og til Kassereren. I alt andet forhandler
enhver Lokalforening umiddelbart med Bestyrelsen.

§ 8. Kassereren vælges i den almindelige Lærereforenings
Møde hvert tredje Aar. Bestyrelsen meddeler ham en Fortegnelse
over de Lokalforeninger, der ere indtraadte i den almindelige Læ-
rereforening, samt Antallet af disses Medlemmer og en Liste over
de fungerende Distriktsdeputerede. Af de Sidstnævnte modtager han
i Februar Maaened hvert Aar de aarlige Medlemsbidrag, udbeta-
ler kun paa Bestyrelsens Anvisning og forelægger paa det aarlige
Møde de behørigte Regnskabsbøger, der gennemgaaes af to af
Forsamlingen udvalgte Revisorer.

§ 9. Kun Bestyrelsen, Kassereren og de Distrikts-Deputerede
erholde Godtgjorelse af den almindelige Kasse for de af dem gjorte
Udlæg. De enkelte Foreningers Deputerede holdes stadesløse af
vedkommende Foreninger selv.

Forsaavidt jeg kun har villet meddele en Oversigt over de Forhandlinger, der have havt en mere almindelig Charakter, er denne hermed sluttet. Men skjøndt det saaledes i det Hele ligger udenfor min Plan at omtale de samtidige Phænomener i den pædagogiske Litteratur, troer jeg dog at burde gjøre en Undtagelse med Hensyn til et for lidt over et Aar siden af Statsraad Ritzsch udgivet lidet Skrift: „Ueber Reform der Gymnasien als allgemeiner Bildungsanstalten, ein pädagogisches Gutachten“, dels fordi det giver nogen Oplysning om den Stilling, som Overbestyrelsen synes at have indtaget til Reformbestræbelserne, dels fordi Forfatterens Udtalelse angaaende den danske Undervisning paa Hertugdømmernes Gymnasier turde være af særlig Interesse under de nærværende Forhold.

Om Anledningen til Skriftet yttres Forfatteren sig i Fortalen saaledes:

„Under den nærværende almindelige Stræben efter Frihed i det borgerlige, Enhed i det nationale Liv have Gymnasiallærerne i Hertugdømmerne ligesom i andre tydske Stater følt sig opfordrede til ogsaa at optage og forhandle Undervisningsspørgsmaalet. Naar de offentlige Autoriteter under Landets Kamp for sine Rettigheder hidtil ikke have seet sig istand til selv at foranledige og deltage i saadanne Forhandlinger, saa aabner denne Omstændighed kun saa meget mere Udsigt til yderligere Overveelse af de i de hidtil afholdte Møder fremkomne Reformforslag, ligesom den ogsaa tilstedes en deraf uafhængig Meningsyttring. Forslagene gik i det Væsentlige ud paa at anerkjende og optage den Plan, der er fremsat i Skriftet: Die Reform der Gymnasien in Betreff des Sprach-

unterrichts. Ein Entwurf von D. Klepp. Leipzig. 1848. Denne gaaer navnlig ud paa at lade de nyere Sprog gaae forud for de gamle i Gymnasialundervisningen. Et Andragende fra Rektoratet ved Glensborg lærde Skole om en modificeret diebliffelig* Indførelse af en dertil svarende Læreplan forpligtede mig paa Embeds Vegne til en omhyggelig Prøvelse af Sagen" o. s. v.

Fors. erklærer sig paa det Bestemteste mod det af den Rendsborgske Forsamling indgivne Forslag om en National skole, der skulde forene Gymnasium og Realskole i sig. „Mellem begge er og skal være en væsentlig Modsætning, begrundet i Disciplenes forskjellige Livsbestemmelse og fremtidige Livsforhold. Undervisningen skal hverken i den ene eller i den anden af disse Skolearter være beregnet paa nogen enkelt Livsstilling, men vel paa den ene eller den anden af de to Hovedretninger, der gjøre sig gjældende i Individernes Anlæg saavel som i Statslivets Indretning: den theoretiske og den praktiske. Staten skal ikke fremme nogen Kasteinddeling, men den skal i Indretningen af sine Dannelsesanstalter respektere den naturbestemte og i Virkelighedens Forhold givne Modsætning. Den kan og bør ikke Andet end tilbyde begge Arter af Dannelsesanstalter, saa at Interessenterne have frit Valg imellem dem. Kun den sædelige Dannelse, Villiens og Gemyttets Forædling, er fælleds Opgave for begge. Med Hensyn til Aandsdannelsen derimod adskille de sig baade i Formaal og Midler og Methode. Realskolens Disciple behøve kun at forstaae, Gymnasiet's tillige at tænke; hine have kun at

* Allerede for Sommersemestret 1849.

gjøre med den til enhver Tid færdige Intelligens og søge direkte Kundskab; disse følge Culturen i dens Verden og Udvikling og for dem egner sig den genetiske Behandling. Realskolen har kun forsaavidt den ideale Retning tilfalds med Gymnasiet, som den tillige er den christelige; forresten har den kun til Opgave at orientere i Naturen med dens Phænomener og drastiske Løve og i de Eider af Menneskelivet, der ligge os nærmest og have den umiddelbareste Betydning for os. Gymnasiet forseemmer ikke denne Forstaaelse af Nutiden, ei heller Orienteringen i Naturens lovbestemte Phænomener; men dets Hovedopgave er dog at give og vække Tankeliv gjennem den udviklede Menneskeaands Historie og derved anspore til Deltagelse i sammes fremskridende Udvikling“.

Med Hensyn til de forskjellige Sprogs Betydning som Dannelsesmidler er det Forfatterens Overbevisning, at de gamle Sprog have „større Energie“ end de nyere og at af hine det latinske fortjener Fortrinet paa Grund af dets skarpere udprægede Grammatik, dets mere nuancerede Ord-betydninger og fastere Sætningsbygning. Med Hensyn til den Orden, hvori Latin, Fransk og Engelsk skulle optages i Undervisningen, afgiver den historiske Folge den ene rigtige Regel. At man skal gaae over fra det Lettere til det Vanskeligere, er en ganske rigtig Sætning, hvor der er Tale om „Tilværelsen og Udviklingen af en vis Færdighed“, men man har urigtig anvendt den der, „hvor der kun handles om vækkende og erduende Dannelse og Dannelseskraft“.

Forfatterens Ytring om Undervisningen i Dansk lyder i Originalsproget saaledes :

„Nachdem unsere Schulen von den Zumuthungen politischer Tendenz befreit, zu ihrem Recht gelangt sind, ihre Aufgabe rein

aufzufassen, kann es nicht mehr zweifelhaft sein, daß die dänische Sprache in unseren Lehrplänen keine größere Bedeutung haben kann, als die einer zum Verkehr und für Aemter im Nordschleswigischen dienlichen Fertigkeit. Als allgemeines Verständigungsmittel mit Ausländern und dem Werthe ihrer Literatur nach beurtheilt, muß sie zurücktreten gegen die französische und englische. Ihre Wegfall aus dem allgemeinen Lehrplan macht jetzt die Anordnung eines degagirten Unterrichts in jenen beiden Sprachen möglich. Hinsichtlich des Dänischen, meine ich nämlich, habe es jetzt dabei sein Bewenden, daß, wie dieß in der Kieler Schule bereits veranstaltet worden, fortan nur wo möglich eine jede Anstalt mit einem Lehrer zu versehen ist, der geeignet und bereit sei, denjenigen Schülern, die es wünschen, jene Fertigkeit im Gebrauch des Dänischen beizubringen. Es werden dafür unentgeltlich Privatstunden angeboten. Eine besondere Aufgabe in diesem Bezuge hat allein die Haderslebener Gelehrtenschule. Sie, die ihre Zöglinge theils aus Deutsch- theils aus Dänisch redenden Familien bekommt und einem Gränzgebiet beider Sprachen dienen soll, hat gleich und besonders auf der Anfängerstufe und mit fortwährender Berichtigung der beiderseitigen Volksdialecte im Hochdeutschen und im gebildeten Dänisch zu unterrichten, doch so, daß als Unterrichtssprache und eigentliche Bildungssprache das Hochdeutsche gilt. Möglicher Weise hätte sich in der Flensburger Anstalt ein ähnliches Bedürfniß kund geben können; doch ist dieß, soviel mir bekannt worden, nicht der Fall. Diese Schule des Herzogthums Schleswig wird nur wahrscheinlich eine größere Zahl von Solchen erleben, die sich zu jenen Privatstunden melden. Aber wären es auch einmal sämmtliche oder fast alle Schüler der Tertia oder Quarta; es soll dennoch der dänische Unterricht nur in Nebenstunden und nur nach dem Begriff einer Fertigkeit behandelt werden d. h. usuell, und soll Sache des freien Willens und Wunsches bleiben. Gerade bei solchem Unterricht, der ein Lebensbedürfniß empfiehlt, ist die Beliebigkeit wohl angebracht."

II.

Efterretninger

om

Horsens lærde Skole

for

Skoleaaret 1849—1850.

Charakterer,

tildelte de fra Horsens lærde Skole dimitterede Candidater
ved Examen artium i Aaret 1849.

Candidaterne.	Udarbejdelse i Modersmaalet.	Latin.	Latinsk Stil.	Gresk.	Hebraisk.	Religion.	Geographie.	Historie.	Arithmetik.	Geometrie.	Lyst.	Fransk.	Sevedscharakter.
Smith, F. L. C.	laud.	h. ill.	h. ill.	laud.	laud.	h. ill.	laud. p. c.	laud.	h. ill.	laud.	laud. p. c.	h. ill.	Laudabilis.
Ravn, S.	laud.	laud.	laud.	laud.	laud.	laud.	laud.	laud.	laud.	laud.	laud.	laud.	Laudabilis.
Anthou, C. J. M.	laud.	h. ill.	laud.	h. ill.	h. ill.	h. ill.	h. ill.	h. ill.	h. ill.	h. ill.	h. ill.	laud.	Haud illaudabilis.

I. Skolens Disciple.

Ved Udgivelsen af forrige Aars Beretning var Disciple-
nes Antal 40. Af disse bleve de 3 paa foranstaaende
Side nævnte i Efteraaret dimitterede til Universitetet. Dels
for det nye Skoleaars Begyndelse, dels i Løbet af samme
udmeldtes følgende 11: G. Tetens af 6te Klasse; D.
Bagger og H. Fogh af 5te Klasse; E. v. Deurs og
G. Schmidth af 4de Klasse; P. Ammundsen, E.
Bagger, P. Herrschend, M. Mitschke og W. v.
Deurs af 3die Klasse; D. Fabricius af 2den Klasse.
I samme Tid ere 10 nye Disciple optagne, saa at An-
tallet nu er 36. I nederste Klasse, til hvilken kun een ny
Discipel var anmeldt ved Skoleaarets Begyndelse, er Un-
dervisning i dette Aar ikke meddelt. I de 5 øverste
Klasser ere Disciplene efter den for Mai Maaned afholdte
Censur ordnede saaledes som nedenstaaende Fortegnelse ud-
viser. Faderens Navn og Stilling er tilføjet i Paren-
thes; forsaavidt Opholdsstedet ikke udtrykkelig er angivet,
er han bosat her i Byen. De nyoptagne Disciple ere be-
tegnede med *, ligesom ogsaa Optagelsens Datum særskilt
er vedføjet for dem, der ere indsatte i Skolen senere end
3 Septbr. f. A.

VI Klasse.

1. Valdemar Storm (forhenv. Overlærer S.).
2. Harald Petersen (Skolelærer P. i Klakring).
3. Carl Frederik Wilhelm Schytte (Oliemøller,
Rigsdagsmand S., A. af D.).
4. Lars Otto Møller (Pastor M. i Gylling).
5. Ludvig Theodor Schütte (Søgermester S. til
Bygholm).

6. *Anton Andreas Sophus Kirkebye, opt. 23 Oktbr. 1849 (Pastor K. i Elbek).
7. Emanuel Christophersen (afd. Bogumand G.).

V Klasse.

1. Ingward Hjerrild (Hospitalsforstander H.).
2. Wilhelm Gurjel (Kbmd. S. G.).
3. Frederik Soltoft (Proprietair S. til Thyrestrup).
4. Hugo Anthon (Capitain, Soldinspektør N., R. af D.).
3. Rudolph Adolph Emil Nuffær (afd. Guldsmedm. N.).
6. Peter With (Justitsr., Herredsfoged W. i Drum, R. af D.).
7. Theodor Storm, Broder til Nr. 1 i VI Kl.
8. Valdemar Schmidt (Pastor S. i Thyrsled).

IV Klasse.

1. *Peter Bang, opt. 21 Okt. 1840 (forhøvb. Adjunkt ved Røding lærde Skole B.).
2. Thomas Severin Rübener Petersen (Pastor P. i Orting).
3. Peter Christian Petersen (Skolelærer P. i Gjedved).
4. Christian Anton Wilhelm Richter (Kbmd. N.).
5. *Georg Fritz, opt. 28 Febr. 1850 (Pastor F. i Sviring).
6. Johan Ripnasse Paludan, ikkestuderende (Pastor P. i Nebsåger).
7. Henrik Christian Zahrtmann (Pastor B. i Hatting).
8. Otto Frederik Paludan, Broder til Nr. 6.
9. Johan Glud (Kammerraad G. til Jensgaard).

III Klasse.

1. Rudolph Nicolai Ferdinand Borch (afd. Pastor B.).

2. *Theodor Cæsar Emil Warfoed (Pastor B. i Skade).
3. *Ludvig Rosing (Instituttbestyrer N.).
4. Carl Alfred Emil Worberg (afd. Tobaksfabri-
queur B., Stedfader Consul Hagemann).
5. *Peder Christian Böttger, ikkestuderende (Pastor
B. i Varrit).
6. *Frederik Christian Böttger, ikkestuderende, Bro-
der til den foregaaende.
7. Carl Christian Helms, ikkestuderende (Assessor,
Apotheker S.).

II Klasse.

1. *Christian Jakob Pedersen (Skomagermester P.).
2. Fritz Wolf Frederik Jens Fogh (Landmand
S. i Merring).
3. *Hans Carl August Lund (Skreddermester E.)
4. Christian Erhard Anthon, Broder til Nr. 4
i V Kl.
5. *Ernst Sophus Wilhelm Böttger, Broder til
Nr. 5 og 6 i III Kl.

II. Lærerpersonalet.

Under 30te Juli 1849 blev Meddelelsen af disse Ef-
terretninger, Frederik Christian Carl Birch, Over-
lærer ved Metropolitan-skolen, allernaadigst beskikket til
Skolens Rektor og overtog Bestyrelsen med det nye Sko-
leaars Begyndelse. Fredag d. 16de November blev jeg
derefter høitideligen indsat i mit nye Embede af Stiftets
Biskop, hans Høiærværdighed Hr. Dr. theol. Bra m m e r,
N. af D. Af Mangel paa et passende Lokale i Skole-

bygningen blev Festen afholdt i vor Frelser's Kirke, hvor den bivaanedes af en talrig Forsamling af Byens og Omegnens Indvaanere. Biskoppen behandlede i sin Tale* „Forholdet mellem Kirken og Latinskolen i Danmark“, hvorefter jeg i et kortere Foredrag udtalte mig om „hvoreledes jeg betragter den Dannelses Væsen, som den lærde Skole er bestemt til at meddele“. Før, imellem og efter Talerne bleve de til saadan Anledning forfattede Sange af J u g e m a n n affungne af Skolens Disciple.

Ved Ministeriets Skrivelse af 4de Oktober 1849 bestyndigedes Rektor efter hans derom gjorte Indstilling til at antage Cand. theol. C. F. Bruun til som Lærelærer at besørge den tydske Undervisning i Skolens 4 øverste Klasser. Paa Grund af en ved en ny Lærers Ansættelse foranlediget Forandring i Fagfordelingen har Hr. Bruun imidlertid siden Halvaarsexamen kun meddelt den nævnte Undervisning i de 3 øverste Klasser.

Under 17de Decbr. 1849 blev Adjunkt C. F. B. B e n d z efter henved 10 Aars nidkjære og dygtige Virksomhed her ved Skolen allernaadigst beskikket til Sognepræst for Thunø Menighed under Aarhus Stift. Imidlertid vedblev han dog at fungere her indtil Februar Maaned's Udgang. I hans Sted constitueredes under 19de Marts d. A. Cand. theol. Wilhelm Jens Storm Bisted, der tiltraadte sine Functioner den 13de April.

Hidtilværende constitueret Lærer Cand. theol. C h r i s t i a n J ø r g e n s e n blev under 21de Januar allernaadigst beskikket til Adjunkt.

* Den findes aftrykt i Forfatterens for nyligt udkomne Skrift: „Vor Tids Fordringer til Danmarks Skolevæsen, drøftede i Taler og Breve“, S. 77—97.

Som Fortsættelse af de i Indbydelseskriftet for 1848 leverede Efterretninger om Skolens ældre og daværende Lærere meddeles følgende kortsattede Autobiographier af de tvende yngste Lærere, hvorimod jeg for mit eget Vedkommende tillader mig at henvise til de i Metropolitan-Skolens Program for 1844 indeholdte Noticer om mit Levnetsløb.

1. **Wilhelm Jens Storm Bisted** er født den Sde Februar 1824 i Hillerød. Da hans Fader, der var akademisk Borger, men, tvungen af sine Livsforhold, havde maattet afbryde sine Studier efter at have bestaaet anden Examen, flyttede til Kjøbenhavn, hvor han erholdt en Ansættelse som Toldcontrollør, blev Sønnen optagen i Forberedelses-Glassen af Borgerdydsskolen i Kjøbenhavn. Ved Faderens kort efter paafulgte Dødsfald, hvorved hans Moder efterlodes trængende og med uforsørgede Vorn, bleve Udsigterne for hans Fremtid mørke, og hans Livsvei vilde sandsynligviis være bleven en anden, dersom han ikke ved ovennævnte Skoles daværende hæderværdige Bestyrer, afdøde Professor M. Nielsens Gædelmodighed havde erholdt fri Undervisning, indtil han i Aaret 1840 dimitteredes til Universitetet. Her absolverede han Examen artium med bedste Charakter, i det følgende Aar anden Examen med Udmærkelse og i Vinteren 1845—46 den theologiske Embedsexamen ligeledes med bedste Charakter. Som Student gav han i flere Aar Undervisning i Latin og Dansk i nogle Klasser af Borgerdydsskolen, indtil Professor Nielsen frattraadte Bestyrelsen af denne Skole. Som Candidat har han tilbragt henved fire Aar som Huuslærer i to Familier i Sjælland med det Hverv at forberede flere Disciple til Optagelse i Coro Skole. Sin

Fritid har han i disse Aar med Iver helliget til Fortsættelsen af sit theologiske Studium, navnlig til Studiet af det gamle Testaments prophetiske Skrifter i Grundsprøget, disse for den christelige Theolog saa betydningsfulde Skrifter, med hvilke der under det theologiske Cursus ved Universitetet kun stiftes et forholdsvis ringe Bekjendtskab; dermed forbandt han Studium af Botaniken, hvortil Opholdet paa Landet indbød, et Studium, der ikke er ufornølgelig med eller ufrugtbart for Religionsvidensskaben. I det hans Interesse saaledes fornemmelig vedblev at være henvendt paa videnskabelig Syssele, var det længe Maalet for hans Bestræbelser at opnaae en Stilling, hvorved denne Interesse mere begunstigedes end ved den isolerede Stilling som Privatlærer. Det var derfor et i flere Aar næret Døstte, som han saae opfyldt, da han under afvigte 19de Marts var saa heldig af Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet at blive constitueret som Aldjunkt ved Horsens Skole.

2. **Christian Frederik Bruun** er født i Horsens den 7de Marts 1821. Hans Fader Johan Bruun var en agtet Borger og Haandværker i denne By, hans Moder lever endnu sammesteds. Indtil sit 14de Aar blev han undervist i Byens Borger-skole, men da det derefter tillodes ham at vælge den Stilling i Livet, hvortil han folte den mest Eyst, bestemte han sig til Studeringerne. I Begyndelsen af Aaret 1835 blev han optagen i Horsens lærde Skole, hvorfra han 1840 dimitteredes til Universitetet. Efter at have taget Examen artium og det næste Aar anden Examen, begge med bedste Charakter, opoffrede han sig til det theologiske Studium og underkastede sig i Foraaret 1846 den theologiske Embedsexamen ligeledes med bedste Charakter. Da der nu uetop ved

hans Universitetsstudiums Afslutning tilbød sig en Lærerpost for ham ved en temmelig betydelig privat Realskole i hans Fødeby, modtog han denne med Glæde. Her blev fort efter hans Tiltrædelse som Lærer Undervisningen i Religion, Dansk og Tydsk i de høiere Klasser overdragen til ham, hvilke Fag han derfor især har gjort til Gjenstand for fortsat Studium. Ved denne Skole fungerer han endnu som Lærer, men har tillige i indeværende Skoleaar besørget den tydske Undervisning i den lærde Skoles øverste Klasser.

III. Undervisningen.

1. Timefordeling.

Under 31te August 1849 approberede Ministeriet følgende Schema over de ugentlige Timer, der have været tildelte hvert Fag i de forskjellige Klasser:

Fagene:	VI. a. b.	V.	IV.	III.	II.	Summa.
Dansk	2	2	2	4	5	15
Tydsk.	2	2	2	3	5	14
Franst	2	3	2	3	6	16
Latin	10	10	10	9	"	39
Græst	6	6	6	"	"	18
Religion.	2	2	2	3	3	12
Historie	3	3	3	3	3	15
Geographie	1	1	1	2	3	8
Mathematisk	4	4	4	4	4	20
Naturkøere	2	"	"	"	"	2
Naturhistorie	1	2	2	2	3	10
Kalligraphie	"	"	1	2	3	6
Sang	1 Time ugentlig for hvert af 4 Partier					4
Summa af ugentlige Timer	36	36	36	36	36	
Gymnastik	2 Timer ugentlig for hvert af 3 Partier					6
Hebraisk	2	2	"	"	"	4
Totalsumma	40	38	38	38	38	

Med Hensyn til de Forandringer, der herved ere foretagne i forrige Aars Schema, bemærkede jeg i Skrivelse til Ministeriet af 14de August omtrent Følgende:

„I Lektionstabellen for Skoleaaret 1848—49 har der været tillagt den danske Undervisning i V, IV og II Klasse et noget større Timetotal end jeg anseer for nødvendigt. Istedensfor 3 Timer i hver af de 2 forstnævnte og 6 Timer i sidstnævnte Klasse har jeg derfor indskrænket Timetallet i disse Klasser til respective 2, 2 og 5, hvorimod jeg i III Klasse, hvor de elementaire Stiløvelser i Forbindelse med den grammatikalske Del af denne Undervisning endnu kræve en temmelig betydelig Tid, har troet at maatte forstærke Faget ved Tillæg af 1 Time. — Medens jeg saaledes i det Hele har nedsat Timetallet for dette Fag fra 17 til 15, har jeg derimod troet at burde tillægge begge de gamle Sprog et noget større Timetal end det, hvormed de ere opførte paa det ældre Schema. Da denne Undervisning dels, i Overensstemmelse med hvad der er indført i de udvidede Skoler, allerede siden 1846 er ophørt at meddeles i de respective 2 og 3 nederste Klasser, dels maa ansees for at være bleven noget svækket ved Optagelsen af Naturhistorie gjennem samtlige Klasser og Naturlære i VI Klasse, uden dog, saaledes som Tilfældet er i hine Skoler, at have faaet Erstatning herfor i en tilføjet VII Klasse, anseer jeg en saadan Forstærkelse for aldeles nødvendig for at give denne Undervisning den tilbørlige Grundighed og roligt fremskridende Gang, samt derhos naae det anordnede Maal. Jeg har derfor tilføjet 1 Time til hvert af disse Sprog i de 3 øverste Klasser, hvorimod jeg for den latinske Undervisning i III Kl., hvor særskilte Stiløvelser endnu ikke bør indtræde,

har nedsat Timetallet fra 11 til 9. — Hebraisk er paa det forrige Schema, hvad der vel ogsaa andensteds er det Sædvanlige, opført med 2 Timer i hver af de to øverste Klasser. Det forekommer mig imidlertid, at en saadan Fordeling af en Undervisning, der i sig selv ikke føres meget vidt, paa to Klasser med et ringe Timetal i hver er i Strid med den ellers overalt som rigtig anerkjendte Grundsatning, ifølge hvilken ethvert nyt Fag og navnlig ethvert nyt tiltrædende Sprog bør begyndes med et nogenlunde rundeligt Timetal, forat Disciplene saa hurtigt som muligt kunne føres ud over de elementaire Vanskeligheder og blive fortrolige med det fremmedartede Stof. Dette er saameget desto vigtigere, jo mere afvigende det nye Sprog er fra de dem tidligere bekjendte Sprogformer. Istedensfor 2 Timer ugentlig i 3 Aar foreslaaer jeg derfor at tillægge dette Fag 3 Timer ugentlig i 2 Aar eller med andre Ord at lade det aldeles udgaae for V Kl. og derimod forstærke det med 1 Time i VI. Skjøndt det samlede Timetal derved bliver uforandret, er det min Overbevisning, at Undervisningen vil vinde ikke ganske lidet og Fremgangen lettes for Disciplene, ligesom det ogsaa vil være en Fordel, at deres Valg mellem Hebraisk og et Æquivalent derfor af Græsk udsættes et Aar, hvorved det tør haabes fjeldnere end hidtil at ville blive Tilfældet, at de efter et halvt Aars eller et Aars Forløb forandre deres Bestemmelse i denne Hensende. For næstkommende Aar vil imidlertid intet Timetillæg i VI Kl. endnu være nødvendigt, da ogsaa den yngste Afdelings Disciple ville have nydt Undervisning i Faget i den foregaaende Klasse. — Det er ifølge den nysevnnte Grundsatning, at jeg ogsaa har forstærket den franske Undervisning i II Kl. med 2 Ti-

mer, hvorhos jeg tillige har givet dette Fag, der pleier at høre til Disciplenes svagere Sider, 1 Time mere i V Kl. — Naturhistorie har jeg i II Kl. forstærket med 1 Time, hvilken jeg rigtignok igjen har maattet berøve den i overste Klasse. — Kalligraphie har jeg ladet udgaae for V Kl., idet jeg formener, at et om muligt skærpet Tilsyn med at Disciplene behandle deres skriftlige Arbeider i Almindelighed med Orden og Omhu ogsaa i denne Hensende vil være tilstrækkeligt.* — Sangundervisningen, der i forrige Aar havde 6 Timer ugentlig i det Hele, har jeg indskrænket til 4. Medens den hidtil har været ordnet saaledes, at bestandigt to Klasser have været samlede, saa at hver Discipel har nydt 2 Timers Undervisning ugentlig, ville herefter Disciplene blive delte i 4 Partier efter deres Stemme, hvorhos 2 Timer maanedlig vil blive anvendt til fælleds Sang“.

Den daglige Skoletid har hele Aaret igjennem været om Formiddagen fra Kl. 8—12 og om Eftermiddagen fra Kl. 2—4, desuden i Sang og Gymnastik fra 12—1, i Høbraf fra 4—5.

2. Fagfordeling.

Under 4de Oktober approberede Ministeriet følgende Fagfordeling for dette Skoleaar:

Rektor: Latin og Græsk i VI	16	Timer.
Overlærer Johansen: Græsk i V og IV, Fransk i III—VI	22	—

* Disciplene faae her i Skolen en maanedlig Charakter for „Arbeiden med skriftlige Arbeider“, der, ligesom Sædelighedscharacteren, bestemmes ved mundtlig Forhandling mellem Lærerne. To Gange om Aaret blive samtlige skriftlige Arbeider eftersete af Rektor.

Adjunkt <i>Vendz</i> : Tydsk og Fransk i II, Religion i samtlige Klasser, Skrivning i II-IV	29	Timer.
Adjunkt <i>Bohr</i> : Dansk i samtlige Klasser, Historie og Geographie i II, Hebraisk i IV	25	—
Adjunkt <i>Thornam</i> : Latin i III-V	29	—
Adjunkt <i>Schmidt</i> : Mathematisk i alle Klasser, Naturlære i VI	22	—
Adjunkt <i>Jørgensen</i> : Historie og Geographie i III-VI, Naturhistorie i alle Klasser	27	—
Time lærer <i>Bruun</i> : Tydsk i III-VI	9	—
Syngelærer <i>Nissen</i>	4	—
Gymnastiklærer, Adjunkt <i>Schmidt</i>	6	—

Ved Adjunkt *Vendz's* Fratrædelse overtog Adjunkt *Bohr* efter derom yttret Dufke og ifølge Ministeriets Approbation Religionsundervisningen i de 3 øverste Klasser, og har saaledes siden Halvaarsproven havt 31 Timer ugentlig at besørge. Adjunkt *Vendz's* øvrige Fag bleve besørget ved Vicariering af de øvrige Lærere, indtil den derefter constituerede Lærer *Wisted* ved sin Tiltrædelse d. 13de April overtog dem tilligemed den tydske Undervisning i III Kl., ialt 26 Timer ugentlig.

3. Lære- og Læsebøger.

Efter Rectors Indstilling bifaldt Ministeriet under 5te Septbr., at *Strøms* naturhistoriske Læsebog maatte lægges til Grund ved Undervisningen i nederste Klasse.

Ligeledes bifaldt Ministeriet under 12te April, at *Silfverbergs* mekaniske Fysik maatte lægges til Grund ved Undervisningen i Naturlære istedenfor de to hidtil i For-

bindelse med hinanden brugte Lærebøger af Bjering og Ørsted.

4. De læste Pensum.

Dansk.

II Kl. Holsts Læsebog S. 1-51, 83-166, 279-308 er benyttet til Oplæsning og sproglig Analyse. Boiesens Grammatik med Forbigaaelse af de fleste Anmærkninger. Stil 3 Gange ugentlig.

I Grammatiken bliver ved første Gjennemlæsning Ektien forud gennemgaaet af Læreren. Ved at lade Disciplene selv danne Exempler paa den lærte Regel overtyder han sig om, at de rigtigt have opfattet dennes Indhold. — I Læsebogen foresættes sædvanlig eet Blad til Gjennemlæsning hjemme, hvoraf igjen et mindre Stykke til Analyse. Ved denne behandles først Sætningen i sin Helhed, derpaa de enkelte Ord med Hensyn til deres Forhold i Sætningen; Sætningsforbindelsen fremhæves og for at vinde Sikkerhed i Opfattelsen af den øves Disciplene jævnlig i at forandre Hovedsætninger til Bisætninger og omvendt, ligesom tilsvarende Øvelser anstilles for at tydeliggjøre de enkelte Ords grammatikalske Forhold. Efterat det til Analyse foresatte Pensum saaledes er gennemgaaet, oplæses det hele Pensum i Sammenhæng af Disciplene, som derefter øves i at gjengive og forklare det Læstes Indhold. — De skriftlige Øvelser have bestaaet dels i Nedskrivning efter Dictat, dels, og fornemmelig, i Gjengivelse af en oplæst Førtælling.

III Kl. Holsts prosaiske Læsebog S. 55-189. Boiesens Grammatik. Af Holsts poetiske Læsebog enkelte Digte lærte udenad. Stil 2 Gange ugentlig.

I Grammatiken er her Alt medtaget og Analysen i Overensstemmelse dermed fortsat og udvidet. — De skriftlige Øvelser vare i de 4 første Maaneder indrettede efter Borgens Veiledning, 6te, 7de, 13de, 15de og 17de—19de Lektion; senere have de bestaaet i Udvidelse eller Udtog af Fortællinger, Fortællinger efter opgivne Ord, Beskrivelser, Oversættelser fra Tydsk til Dansk, Forandring af Poesie til Prosa, Composition af Fabler efter opgivne Thematata.

IV Kl. Udvalgte Stykker af Holsts prosaiske og poetiske Læsebog. Chr. Wintfers nordiske Mythologie. Stil 1 Gang egentlig.

Ærskilt Grammatiklæsning ophører ved Udgangen af den foregaaende Klasse, og, skjendt der ogsaa i denne Klasse især ved Læsningen af de poetiske Stykker jevnligt har været Anledning til sproglige Bemærkninger, har dog Opmærksomheden her mere været henvendt paa Forstaaelsen og Gjenfremstillingen af det Læstes Indhold. — De skriftlige Øvelser have fornemmeligt bestaaet i selvdigtede Fortællinger, smaa Reisebeskrivelser, Skildringer af bekjendte Gjenstande, Charakteristiker, Individualiseringen af et almindeligt Begreb, Paraphraser af Ordsprog. Af Borgens Veiledning ere den 20de, 21de, 25de, 26de og 29de Lektion benyttede. Stilene ere skrevne og ligeledes af Læreren rettede hjemme.

V Kl. Af Borgens Veiledning er Afsnittet om Troper og Figurer, samt det logiske Exkurs gennemgaaet og lært. Thortsens Litteraturhistorie indtil S. 65. Forskjellige Stykker af Holberg, Gvald, Waggesen og Dehenschlägers ere læste efter Flors Læsebog; desuden Dehenschlägers Aladdin, Correggio og Nordens Guder. Stil 1 Gang egentlig.

Ved Benyttelsen af Flors Læsebog og ved Læsningen af enkelte Hovedværker i den danske skønne Litteratur i deres Helhed har Læreren segt at vække Disciplenes Interesse for denne i Almindelighed og at indlede Bekjendtskabet med den danske Litteraturs Historie. Under Læsningen ere de jevnligt gjorte opmærksomme paa de forskjellige Digtarters Natur og Giendommelighed, ligesom de ogsaa stadigt, tildels i Samtaleform, ere veiledede til at opfatte det enkelte Digts Hovedtanke, dens Artikulation og videre Udførelse. — Til Stilene har Dispositionen nu og da været meddelt af Læreren. Opgaverne have i den forløbne Del af Aaret været følgende: 1. Betragtninger over Benskab. 2. Tanker om Krig. 3. „Vel begyndt er halv fuldendt“. 4. „Skinnet bedrager“. 5. Dyden belønner sig selv. 6. Afvisning af den Paastand: „Lidene blive værre“. 7. Sammenligning mellem Livet i Bjergegæne og Livet paa Sletter. 8. Charakteristik af en selvvalgt historisk Personlighed. 9. Charakteristik af Julius Cæsar. 10. Udsigt over de europæiske Rigers Tilstand ved Begyndelsen af det 11te Aarhundrede. 11. Udvikling af Jesu Parabel om Sædemanden. 12. Udvikling af Tankegangen i Callusts Indledning til den jugurthiniske Krig. 13. Forskjellige Bevæggrunde til Dyden og Bedømmelse af disses moralske Værd. 14. Udsigt over Englands Historie fra Henrik d. 8des Thronbestigelse til Regenterne af Huset Stuart. 15. Udvikling af Parabeln om Phariseeren og Tolderen. 16. Charakteristik af Keiser Carl d. 5te. 17. Om de Beviser, paa hvilke vor christelige Tro er grundet. 18. Det lombardiske Forbund og Hansesforbundet. 19. Charakterfildring af Hovedpersonerne i Holbergs Erasmus Montanus. 20. Udtog af Handlingen i Dehlenschlägers

Aladdin. 21. Hvilke skadelige Virkninger kan en langva-
rig Fred have paa et Folk? 22. Hvad forstaae vi ved
Forestillinger og hvad ved Begreber? 23. Edens Betyd-
ning og forskjellige Anvendelse. 24. At skildre Hedninger-
nes og Jødernes aandelige Tilstand paa den Tid, da
Christus kom til Verden. 25. Charakteristik af Holberg.
26. Romerfolkets politiske og sædelige Tilstand paa den
jugurthinske Krigs Tid (efter Sallust). 27. Hvilke For-
dele har Livet i større Byer fremfor Livet paa Landet?
28. Frankrigs indre Forfatnings Historie under Husets Va-
lois. 29. Udtog af Handlingen i Dehlenschlägers Correg-
gio. 30. Verdens Tilblivelse og Undergang efter Eddalæren.
31. Udtog af 9de Sang af Dehlenschlägers Nordens Guder.

VI Kl. Thortsens Litteraturhistorie. Prover af
ældre Danst efter Floris Læsebog. Dehlenschlägers
Nordens Guder, Paludan-Müllers Amer og Psyche,
Heibergs Elverhøi, Røddenækkerne, Sysoverdagen, en
Sjæl efter Døden. Det Vigtigste af den danske Metrik
er gjenneemgaaet.

Digtens Oplæsning har været ledsaget af saadanne
Bemærkninger, som kunde tjene til at oplyse Indhold og
Tankegang. — Dispositionen til de skriftlige Udarbeidel-
ser er i Regelen meddelt af Læreren. Opgaverne have i
den forløbne Del af Aaret været følgende: 1. „Der er in-
gen Personsanselse hos Gud“ (Rom. 2, 11.). 2. Udvortes
Aarsager til det moralske Onde. 3. Loven og Evangelium.
4. Udsigt over Holbergs Skribentvirksomhed. 5. Forskiel-
ligheden mellem de græske Hovedstammer, fornemmelig paa-
vist ved Solons og Lykurgs Lovgivninger. 6. At frem-
stille de danske Hæmpevisers vigtigste Giendommeligheder.
6. Efterat der er givet en Udsigt over Christensdommens

Forkyndelse og Udbredelse i Norden, vides, hvilke Tilfælningspunkter den nye Lære fandt i Nordboernes Charakter og den nordiske Gudslære. 8. Hertugdømmet Burgunds Forhold til Frankrig under den yngre burgundiske Linie. 9. Om det Tilgrundliggende for Nationernes Forskjellighed. 10. Om de ved den westphalske Fred bevirkede Forandringer i Tysklands indvortes Forfatning og dets Forhold til de andre europæiske Stater. 11. Med hvilket Sind maae vi betragte og bære Ulykker? 12. Hvilke udvortes Omstændigheder befordrede især Grækernes aandelige Dannelselse? 13. Det babyloniske Exils Indflydelse paa Jødernes Charakter og religiøse Forestillinger. 14. Hvilke vare de vigtigste reformatoriske Partier, der opstode i Middealderen i den katolske Kirke? 15. Jesuiterordenens Stiftelse og Udbredelse. 16. Hvorledes Paulus's og Jakobs forskjellige Opfattelsesmaade af Læren om Retfærdiggjørelsen ved Troen senere i den christne Kirke kom tilsynne som Modsetning mellem Katholicisme og Protestantisme. 17. Den udvortes Gudstjenestes Betydning og Værd. 18. Protestantismens og Katholicismens forskjellige Anskuelse af Kirkens Forhold til den hellige Skrift. 19. Om den Afgøelse, vi bør skjænke Andres Domme. 20. Sammenligning mellem det nordiske og det græske Oldtidsliv. 21. Hvorvidt fortjener Ungdommen at kaldes den lykkeligste Alder? 22. Om den Indflydelse, Skuepladsen kan udøve paa Tænkemaade og Sæder. 23. At vise, hvorledes det sande Frihedsbegreb ophæves ved Indifferentismens Lære. 24. At udvikle Forskjellen mellem det Elette og det Onde. 25. At udtyde Satiren i Heibergs Digt „Roddetræerne“. 26. At udvikle Tankeindholdet af de 6 første horatianske Oden i 3die Bog. 27. Det

jødiske Folks indvortes og udvortes Tilstand paa Christi Tid. 28. Om Grader i Synd. 29. Kan Sokrates med Rette kaldes revolutionair?

Lydsf.

II Kl. Rungs Læsebog for de lavere Klasser S. 103—205. Hjorts forfattede Sprog lære læst og repeteret. Mundtlig Oversættelse fra Dansk til Lydsf efter Fürs's og Rungs Materialier, forfra til S. 46. 1 Time ugentlig anvendtes til at nedskrive det saaledes Oversatte, en anden til at skrive efter Diktat.

I Begyndelsen af Aaret blev det foresatte Pensum af Læsebogen iforveien gennemgaaet af Læreren. Senere have Disciplene paa egen Haand maattet forberede sig derpaa, uden Forudtydning af Læreren. De i ethvert Pensum for første Gang forekommende Ord og Talemaader have de maattet efterslaae i Ordbogen og opskrive i en dertil indrettet Bog, som Læreren jevnlig har efterseet. Efterat Lektien derpaa examinationsvis var bleven gennemgaaet paa Skolen, fordredes i den følgende Time en feilfri og flydende Oversættelse af den, saa at Disciplene i hver Time have havt et nyt og et gammelt Pensum at gjøre Rede for. (Den her angivne Fremgangsmaade er med enkelte Modifikationer brugt ved den hele Sprogundervisning, kun at Disciplene ved Undervisningen i de gamle Sprog i de høiere Klasser tillige ere blevene tilholdte at notere de af Læreren ved den første Examination meddelte Forklaringer, Oversættelser af vanskeligere Steder og øvrige Bemærkninger, som de derpaa hjemme have revideret og videre udarbejdet.)

III Kl. Rungs Læsebog S. 129—241. Hjorts

kortfattede Sproglære læst og repeteret. Oversættelse fra Dansk til Tydsk efter Jürs's og Rungs Materialier, hvoraf omtrent Halvdelen er gennemgaaet. 1 Stil ugentlig efter samme Bog.

IV Kl. Hjorts Læsebog S. 87—173. Formlæren efter Hjorts større Grammatik. Af Jürs's og Rungs Materialier (der ikke tidligere have været benyttede af denne Klasse's nuværende Disciple) ere enkelte Stykker af hver Afdeling mundtlig oversatte fra Dansk paa Tydsk. 1 Stil ugentlig efter samme Bog.

V Kl. Hjorts Læsebog S. 195—378. Formlæren efter Hjorts større Grammatik; Syntaxens første Hovedafdeling efter Manuskript. Mundtlig Oversættelse fra Dansk til Tydsk efter Hjorts danske Borneven S. 476—499. 1 Stil ugentlig efter samme Bog.

Det anførte Pensum af Læsebogen er kun læst kursorisk, saaledes at Lektien ikke er bleven helt gennemexamineret, hvilket Tiden ikke har tilladt, men kun enkelte, fornemmeligt de vanskeligere, Steder udhøvede og gennemgaaede. (Hvordaavidt ikke enkelte Stykkers særegne Vanskelighed forbyder det, agtes denne Fremgangsmaade i Almindelighed anvendt ved Undervisningen i de to nyere Sprog i de høiere Klasser. Paa Grund af det ringe Tidsmaal, der paa dette Trin kan tillægges disse Sprog, vil det neppe paa anden Maade være muligt at bibringe Disciplenerne tilstrækkelig Færdighed i at læse og forstaae dem, samt give dem Med og Lyft til ogsaa i deres Privatlektur efterhaanden at optage Skrifter af den tydske og franske Litteratur. Gjennem Discipulbibliotheket søger Skolen yderligere at virke i den angivne Retning. — Jaar har man dog med Hensyn til Discipleneres Kundskabstrin

i Fransk fundet Betænkelighed ved at anvende denne Fremgangsmåde udenfor den tydske Undervisning.)

VI Kl. Af Hjorts Læsebog, den prosaiske Del S. 340-414 og S. 590-617; af den poetiske Del S. 1-94; Schillers Wilhelm Tell. Formlæren efter Hjorts større Grammatik, Syntaren efter Manuskript. Mundtlig Oversættelse fra Dansk til Tydsk efter Holsts prosaiske Læsebog S. 142-156 og S. 272-286. 1 Stil egentlig, hvortil Opgaverne have været tagne af Hebels Fortællinger, udg. af Selskabet for Trykkesfrihedens rette Brug.

Fransk.

II Kl. Borrings Manuel S. 1-79. Af Abrahams's Grammatik ere Hovedpartierne af Formlæren (Substantiver, Adjektiver, Pronominer og Conjugationer) læste og repeterede.

Indtil det sidste Fjerdingaar, i hvilket Disciplene have maattet forberede sig paa egen Haand, er Lektien i Læsebogen bleven forud gjennemgaaet af Læveren. Stadig Dvælse i Retrovertering.

III Kl. Borrings Manuel S. 60-120. Abrahams's Formlære med Forbigaaelse af enkelte Anmærkninger.

IV Kl. Borrings Læsebog for Mellemklasserne forfra til S. 53. Formlæren efter Abrahams læst og repeteret. De vigtigste syntaktiske Regler ere meddelte ved Analysen med Henviisning til Grammatiken.

V Kl. Borrings Læsebog for Mellemkl. fra S. 143 til Enden. Formlæren efter Abrahams repeteret. Mundtlig Oversættelse fra Dansk til Fransk efter Borrings Stiløvelser § 26-48 (de lige Nummere).

Stil efter samme Bog § 47 til Enden (de ulige Nummere.)

VI Kl. Af Théâtre français publié p. Schütz er læst un nuage au ciel, la gloire et le pot au feu, ce que femme veut . . . , Phédre, 2den Akt af Loisa. Mundtlig Oversættelse fra Dansk til Fransk efter Vorrings Stilovælses § 41—99 (de ulige Nummere). Stil efter samme Bog § 82—100 (de lige Nummere).

Latin.

III Kl. Af Borgens Læsebog er læst et Udvalg af Exempler af de 4 første Afsnit, 30 Fabler, 25 større Stykker af 6te Afsnit. Af Madvigs Sproglære det Vigtigste af Voiningslæren.

Samtidigt begyndtes paa og læstes af Grammatikens Substantivernes og Adjektivernes Voiningslære og af Læsebogen det første Afsnit. Derpaa toges Verberne i Forbindelse med Læsebogens andet Afsnit, saaledes at Disciplene ved Overgangen til ethvert nyt Stykke forud gjordes bekendte med det tilsvarende grammatikalske Stof. De syntaktiske Regler meddeltes ved Analysen i en kort og simpel Form og saaledes at den hele Behandling saa noie som muligt knyttedes til de gjennem den danske og tydske Undervisning allerede udviklede grammatikalske Forestillinger, senere ogsaa med Henviisning til Madvigs Ordfoiningslære, med hvis Udtryksform og Ordning af Stoffet Disciplene paa denne Maade gjordes foreløbigt bekendte. — Naar Lektien første Gang var gennemgaaet examinationensvis, foresattes den til næste Time som Repetitionspensum, hvorved foruden en feilfri og flydende Oversættelse tillige fordredes, at de forekommende Gloser vare lærte

udenad og Dvælsler anstilledes i at retrovertere hele Cætninger. — Ved Analysen ovedes Disciplene stadigt i at omdanne og oversætte Bogens Exempler i forskjellige grammatikalske Nuancer, ligesom ogsaa andre, dels ganske lignende dels til Anvendelse af det allerede Lærte udvidede, bleve dem opgivne til Oversættelse. — Af de til hvert Stykke hørende danske Exempler er et passende Udvalg benyttet til mundtlig Oversættelse. De saaledes gennemgaaede Exempler ere derpaa nedskrevne og gennemsete af Læreren, hvorefter Disciplene ere anførte til af de tilsoiede Mærker selv at udfinde og rette Feilene, samt mundtligt gjøre Rede for Rettelserne.

IV KL. Af Cornelius Nepos: Miltiades, Themistocles, Aristides, Pausanias og Alcibiades; af Cæsar de to første Bøger de bello Gallico. Af Grammatiken Formlæren og de vigtigste Regler af hvert Afsnit af Ordforningelæren. (Den første Halvdel af Moritz's Mythologie.) 2 Stile egentlig. Mundtlig Oversættelse fra Dansk til Latin 1 eller 2 Gange egentlig i det sidste Halvaar.

Opgaverne til Stilene bestode i det første Halvaar dels i blandede Exempler, der havde Hensyn til forskjellige syntaktiske Regler, dels i mere sammenhængende Stykker, der vare dannede ved Omskrivning af et eller andet nyligt læst Pensum af Cornelius eller Cæsar. I det sidste Halvaar benyttedes tillige Ingerslevs Materialier. Den ene Stil udarbejdedes hjemme, den anden paa Skolen. De bleve gennemsete af Læreren hjemme og Feilene mærkede, hvorefter de i den følgende Time bleve gennemgaaede af ham for Klassen i Almindelighed. Under Foredraget nedskrev Disciplene Rettelserne i Stilebogen og tilsoiede i Margenen de dertil hørende Regler eller Henvisninger til

Grammatiken) og lexikalske Bemærkninger, for hvilke de i en følgende Time maatte gjøre Rede. — Til de mundtlige Øvelser benyttedes ligeledes Jngerslevs Materialier.

V Kl. Sallusts Jugurtha; Ovids Metamorphoser efter Feldbausch's Udvalg, Stykkerne I—IX; 7de Bog af Cæsar de bell. Gall. (kursoriff). Grammatiken repeteret, hvorved flere af de i de forrige Klasser forbigaaede Regler og Anmærkninger ere medtagne. Moritz's Mythologie. Bojesens Haandbog i de romerske Antiquiteter er benyttet til Henviisning. 2 Stile ugentlig. 1 Gang ugentlig Øvelse i at oversætte mundtlig fra Dansk til Latin efter Jngerslevs Materialier.

Ved Stiløvelserne har man i denne og den følgende Klasse nu og da ladet Disciplene øieblikkeligt nedskrive den latinske Oversættelse paa samme Tid som Læreren, een eller flere Gange efter Omstændighederne, oplæste de enkelte Sætninger af Dansk. Opgaverne have da, især i lexikalsk Hensende, været noget lettere end de sædvanlige.

VI Kl. De 2 første Bøger af Livius; 1ste Bog af Cicero de officiis; 3die Bog af Horats's Oder. Grammatiken repeteret. Af Bojesens Antiquiteter og Tregders Litteraturhistorie ere enkelte Stykker læste efter den Anledning, Forfatterlæsningen har givet. 2 Stile ugentlig. 1 Version hver Maaned. 1 Gang ugentlig Øvelse i mundtlig Oversættelse fra Dansk paa Latin.

Græsk.

IV Kl. Lunds Læsebog forfra til S. 27. Af Tregders Formlære det Vigtigste af Lydlæren og Bøiningslæren i den almindelige Dialekt.

V Kl. Lunds Læsebog fra S. 95—126 med For-

bigaaelse af de af Cyropædien optagne Stykker; 1ste Bog af Xenophons Cyropædie; 1ste Bog af Iliaden. Tregders Formlære repeteret og de i forrige Klasse forbigaaede Regler og Anmærkninger, som her komme til Anvendelse ved Forfatterlæsningen, medtagne. De syntaktiske Regler ere meddelte ved Analysen, i Slutningen af Aaret tillige ved Henviisning til Madvigs Ordfoiningslære.

VI K1. 2den Bog af Herodot; de 2 første Bøger af Xenophons Memor. Soer.; Platons Apol. Soer. Tregders Formlære repeteret. Hovedreglerne af Madvigs Ordfoiningslære. Enkelte Stykker af Bojesens Antiquiteter og Tregders Litteraturhistorie ere læste i Sammenhæng.

Hebraisk.

VI K1. A. Genesis Kap. 4-24. Whittes Sproglære forfra til § 82 med Forbigaaelse af de fleste Anmærkninger.

VI K1. B. Genesis. Whittes Sproglære.

Religion.

II K1. Af Valles Lærebog er læst 2det, 3die og 6te Kapitel. Holbergs Bibelhistorie.

Ved Undervisningen i Bibelhistorien ere Disciplene blevne anførte til at fremstille Indholdet af det Læste i en vel noiagtig og sammenhængende, men dog ikke til Bogens Udtryk bunden Form, hvorimod Læreren har troet at maatte fordrø en temmelig ordret Gjengivelse af Lærebogens Udtryk, men dog derhos omhyggelig har stræbt at bringe Disciplene til efter Alder og Modenhed at forstaae og tilegne sig Religionens Lærdomme. Det nye Testamente er medbragt i hver Time og stadig benyttet.

III Kl. Valles Lærebog 5te—8de Kapitel. Herslebs store Bibelhistorie fra Begyndelsen indtil Griset.

Samme Fremgangsmaade er anvendt som i forrige Klasse; dog er en noget større Frihed indrømmet Disciplene med Hensyn til Gjengivelsen af Lærebogens Indhold. Læsningen af 6te Kapitel er afsluttet med Udenadlæren af Psalmen Nr. 587. — Ved den bibelhistoriske Undervisning er Landkortet bleven benyttet til at gjøre Disciplene bekendte med de bibelske Lokalsforhold, saa ofte dertil gives Anledning.

IV Kl. Valles Lærebog. Det gamle Testaments Historie efter Hersleb.

I denne Klasse afsluttes Religionslærens første Kursus, hvis Form overalt har været den katechetiske, ligesom dets Indhold væsentlig har været empirisk. Hovedformaalet for Undervisningen her har derfor været paa een Gang at meddele en ordnet og sikker Kundskab om Christendommens Grundsandheder og at gjøre Kundskaben levende og frugtbar for Gemittet.

V Kl. Af Fogtmanns Lærebog er læst 2det og Begyndelsen af 3die Kapitel, § 44—115. Det nye Testaments Historie efter Hersleb.

Ligesom Læreren ved den bibelhistoriske Undervisning fornemmelig har søgt at bibringe Disciplene en klar Forestilling om Christendommens historiske Fremtræden, i dens Mod sætning paa den ene Side til Hedenskabet, paa den anden Side til Jødedommen, saaledes har han paa Lærebogens Grundlag søgt at indlede en dybere og mere sammenhængende Indsigt i den christelige Sædelære.

VI Kl. Fogtmanns Lærebog. Herslebs Vi-

belhistorie. Johannes's og de 10 første Kapitler af Matthæus's Evangelium efter Grundtexten.

Undervisningen har i denne og den foregaaende Klasse nu og da aflagt noget af den katechetiske Form og mere nærmet sig den akroamatiske, idet Læreren paa en noget udførligere Maade har søgt at begrunde de vigtigste dogmatiske og moralske Lærdomme og at udvikle Tankesammenhængen imellem dem. — Disciplene have været tilholdte at fremstille saavel det saaledes Foredragne, som det efter Bogen Læste i sammenhængende Form.

Historie.

II Kl. Vo hrs Lærebog i Middeltalderens Historie er læst og repeteret.

Lektien er forud gennemgaaet af Læreren. Ved Overhøringen ere Disciplene tilholdte at fremstille det Læste i sammenhængende Fortælling, uden altfor mange Spørgsmaal fra Lærers Side. I Slutningen af hver Time ere Hovedmomenterne af et eller andet forhen læst Parti gennemgaaet examinationsvis.

III Kl. Middeltalderens og den nyere Tids Historie indtil 1648 er gennemgaaet efter Vo hrs Lærebog.

Saavel i denne som i de følgende Klasser ere den synchroonistiske og ethnographiske Behandling stadigt anvendte i Forbindelse med hinanden, saaledes at der, forsaavidt Lærebogen har været anlagt efter den ethnographiske Methode ogsaa er taget Hensyn til de øvrige Landes samtidige Forhold, og, hvor den synchroonistiske Fremstilling er brugt i Lærebogen, de forskjellige Begivenheder tilige ere fremstillede i deres Sammenhæng med Landets tidligere og efterfølgende Historie. — Til at anskueliggjøre

de geographiske Forhold i enhver Periode er Kortet (Kruses Atlas) stadig benyttet.

IV Kl. Oldtidens Historie er gjennemgaaet efter Langbergs Samarbejdelse af Kosods større Lærebog.

Endel mindre vigtige Navne og Tal, især i den sidste Del af den romerske Keiserperiode, ere ovsprungne. Af den gamle Geographie er kun meddelt et almindeligt Omrids. Ligeledes er de forskjellige Staters Kultur-, Litteratur- og Kunsthistorie behandlet i korte Oversigter.

V Kl. Efter Kosods Udtog af Verdenshistorien i Forbindelse med Bohrs Lærebog er læst følgende Staters Historie indtil den franske Revolutions Tid: Frankrig, England, Tydskland (hvorunder Helvetien, Ungarn, Bøhmen, Brandenburg og Preussien), Italien, Spanien, Portugal, Nederlandene, det græske Keiserdomme, Araberne og de øvrige muhamedanske Folk.

VI Kl. Den hele Historie, Fædrelandets undtagen, indtil den revolutionaire Tid, efter Kosods Udtog.

Geographie.

II Kl. Jagerslevs mindre Lærebog i Geographien er fuldstændig læst og flere Gange repeteret.

Grundtrækkene af den mathematiske Geographie ere meddelte i en efter Disciplenes Aldersmodenhed afpasset Form. Landenes physiske og produktive Beseffenhed er sammensatt under større Helheder, for at lette Overblikket, og Sammenligninger anstillede mellem de forskjellige Lande og Verdensdele i denne Hensende.

III Kl. Europa indtil Italien efter Jagerslevs større Lærebog.

I denne og den følgende Klasse er især lagt Vægt

paa den physiske Geographie; dog er saavel i denne som i den politiske Geographie Meget af Vogens Detail udeladt, saasom forskjellige Provindsers Underafdelinger, mange Talangivelser for Bjerges, Søers, Floders og Flodgebeters Størrelse, for Befolkningen i mindre Byer o. s. v., ligeledes mange af de Steder, der kun have historisk Betydning, naar de Begivenheder, der knytte sig til dem, endnu ikke ere Disciplene bekendte i deres Sammenhæng.

IV Kl. Europa fra Spanien, dernæst Asien, efter samme Lærebog. Til den gamle Geographie er stadig taget Hensyn og Königsfeldts Lærebog dertil benyttet; dog er den her endnu ikke gennemgaaet i Sammenhæng.

V Kl. Afrika, Amerika og Australien efter samme Lærebog. Den gamle Geographie gennemgaaet efter Königsfeldt (med Benyttelse af Niepert's histor.-geogr. Atlas der alten Welt).

VI Kl. Europa, Asien og Afrika efter Jagerslev; den gamle Geographie efter Königsfeldt.

Mathematik.

II Kl. Øvelser i praktisk Regning efter Mundt's Regnebog Nr. 1—134. Øvelser i plangeometrisk Tegning, hvortil Anvisning er meddelt Disciplene efter Mundt's Geometrie.

III Kl. Regneøvelser efter Mundt Nr. 64—156, 168—196, 218—247. De geometriske Tegneøvelser ere fortsatte.

IV Kl. Regning efter Vergs Opgaver forfra til Decimalbrøk, samt Ligninger af 1ste Grad med een ubekendt Størrelse. Mundt's Geometrie forfra til Nr. 170. 1 skriftlig Udarbeidelse om Ugen.

V Kl. Steens elementaire Arithmetik forfra indtil Proportionslæren. Mundts Geometrie fra Nr. 171-383. 1 skriftlig Udarbeidelse om Ugen.

VI Kl. Steens elementaire Arithmetik, hvortil Supplementer efter samme Forfatters „rene Mathematik“ ere Disciplene meddelte til Afskrivning og derefter lærte. Mundts Geometrie fra Nr. 275 til Enden; ældste Afdeling har tillige repeteret det Dvrigte. 1 skriftlig Udarbeidelse om Ugen.

Naturlære.

VI Kl. Bjerings Lærebog i den almindelige Naturlære forfra til Enden, samt Silfverbergs mechaniske Physik Nr. 49-61.

Naturhistorie.

II Kl. Indledning, Pattedyrene og Fuglene efter Bramsens og Drejers kortsattede Lærebog i Zoologie og Botanik.

III Kl. Fuglene og Krybdyrene efter samme Lærebog.

IV Kl. Fiskene, den almindelige Indledning til Leddyrene, Insekter, Arachnider og Myriopoder efter samme Lærebog.

V Kl. Den hele Botanik efter samme Bog i Forbindelse med Petits Lærebog.

VI Kl. Leddyrene, Bloddyrene og Straaldyrene dels efter mundtligt Foredrag, dels efter Bramsens og Drejers Lærebog.

Det Gjennemgaaede er stadig oplyst ved Fremvisning dels af naturhistoriske Gjenstande dels af Afbildninger, hvorved det Charakteristiske ved de enkelte Familier især

er fremhævet. Til Fædrelandets Fauna og Flora er fortrinsvis taget Hensyn, ligesom ogsaa baade Zoologie og Botanik bestandig bringes i Forbindelse med Geographien, idet der paavises, hvor de vigtigste Familier især ere udbredte.

Den her meddelte Oversigt over Skolens Virksomhed i det forløbne Aar vil, som jeg haaber, være tilstrækkelig til at give Læserne en i det Mindste omtrentlig Forestilling om det Maal, som Undervisningen har stillet sig paa ethvert af dens forhaandenværende Trin i de forskjellige Lærefag, tildels ogsaa om den derved anvendte Fremgangsmaade. Jeg vil slutte den med det Ønske, at ogsaa den maa virke Noget til at de Forældre, der i Fremtiden ville betroe Skolen deres Sønners Undervisning, erkjende Vigtigheden af at lade disse gennemgaae ogsaa Skolens lavere Klasser, den nederste ikke undtagen, medens det hidtil endog har været det Almindelige at forberede dem for en af Mellemklasserne enten i Hjemmet eller i Skoler, der, hvor gavnlig og agtværdig deres Virksomhed end ivoirgt er, have et fra den lærde Skoles meget forskjelligt Formaal. Forsaavidt Noget herved maatte tilsigte at fremskynde sin Sønns Undervisning og ved Optagelsen faae ham indsat i en høiere Klasse end den han ved at benytte Skolens foregaaende Undervisning vilde have naaet, da vil en saadan Hensigt næsten altid være forfeilet, da det er en alledere i den provisoriske Undervisningsplan af 25de Juli 1845 udtalt og ved Ministeriets Bekjendtgørelse af 13de Mai d. A. fornyet Bestemmelse, at „saafremt Noget atraaer at optages i en af de høiere Klasser uden at have gennemgaaet de lavere i samme Skole, maa Alderen ikke

være under den, med hvilken Discipelen vilde være indtraadt i den vedkommende Klasse, dersom han havde med det fyldte 10de Aar begyndt Skolens nederste Klasse", — en Bestemmelse, fra hvilken Rektor kun hvor særdeles Grunde dertil maatte være tilstede, vil sege at udvirke en Undtagelse. Der er nu vistnok her ingen Fare for at det synderlig ofte vil blive nødvendigt enten at bringe den anførte Bestemmelse i Anvendelse, saaledes, at en Discipel nærmest paa Grund af sin Alder indsættes i en lavere Klasse end den, for hvilken han med Hensyn til sine Kundskaber muligvis kunde passe, eller at bevirke en Undtagelse fra den, hvorimod kun altfor hyppigt det omvendte Tilfælde møder, at nemlig nye Disciple paa Grund af manglende Forkundskaber maae indsættes i en lavere Klasse end den, der efter Skolens Plan svarer til deres Alder. Er Noget saa langt tilbage i Udvikling, at Forskjellen mellem hans Alder og den normale Klassealder vilde blive mere end 2 Aar, kan han anordningsmæssigt i Regelen slet ikke optages i Skolen, og om end Misforholdet sjelden er saa stort, er det dog i mindre Grad meget hyppigt tilstede. Tages det derhos i Betragtning, at der som oftest hengaaer et Aars Tid, inden de nye Disciple finde sig saaledes tilrette i Skolen, at de med den tilsigtede Frugt kunne benytte dens Undervisning i ethvert Fag, fremdeles, at selv de Disciple, der have gienne-gaaet dens lavere Klasser, naar de høre til de mindre begavede eller slittige, ofte maae tilbringe et Aar i Skolen over den normale Tid, stundom endog to, endelig at den tidligste Alder, i hvilken Noget herefter vil kunne afgang til Universitetet, er det 18de Aar, vil Faren af en saadan Udsættelse være indlysende. Jeg maa i denne Hensende ret meget bede

Forældre at betænke, at hvad der under de ældre Forhold vel lod sig gjøre, ikke længer gaaer an, efterat den nye Skoleplan allerede tildels er indført og snart vil være det i sin fulde Udstrækning. Saalænge næsten alle Skolens Lærefag, der desuden vare noget færre end nu, paabegyndtes paa samme Tid og hvert enkelt med omtrent samme Timetotal var fordelt paa de forskjellige Klasser, var der endnu i de høiere Klasser saa megen Tid tilbage for det enkelte Fag, at en nogenlunde begavet og flittig Discipel, om han end ved sin Indtrædelse i en af Mellemklasserne var noget tilbage deri, uden stor Vanskelighed kunde indhente det Forsømte. Helt anderledes stiller Forholdet sig nu. En af de vigtigste Grundsætninger, som man ved den nye Plan har havt for Øie, er saavidt muligt at fordele de forskjellige Undervisningsgjenstande paa de for enhver af dem passende Alderstrin, saaledes, at nogle Fag dels ganske afsluttes for andre paabegyndes, dels aflægges med et betydeligt Timetotal i de lavere Klasser og et forholdsvis ringe i de høiere. For at anskueliggjøre dette ved bestemte Exempler skal jeg blot anføre, at efter den for iaar gjældende Timefordeling her i Skolen er der tillagt den tydste Undervisning i de to nederste Klasser mere end Halvdelen, Fransk i II Kl. $\frac{3}{8}$, i II og III Kl. tilsammen $\frac{9}{16}$, Geographie i de to nederste Klasser mere end Halvdelen, Naturhistorie i de to nederste Klasser næsten Halvdelen af Fagets samlede Timetotal.* En saa stærk Concentring af nogle Fag paa de lavere, af andre paa de høiere Klas-

* I nederste Klasse har jeg beregnet det Timetotal for hvert Fag, som jeg agter at tillægge det, naar Klassen atter erholder Frequentz.

fer har nødvendigt til Følge, at Undervisningens Fremgang i de sidstnævnte langt mere end forhen er betinget af en dygtig og til den hele Plan svarende Forberedelse i hine, og at Skolen paa ingen Maade kan være tilfreds med at modtage sine fleste nye Disciple i Mellemklasserne, hvor i flere Fag, og tildels netop i dem, der i Almindelighed udgjøre Aspiranternes svageste Sider, Timetallet allerede er saa indskrænket, at Undervisningen vausskeligt kan naae sit Maal, naar ikke en sikker Grundvold iforveien er lagt. Man troe endelig ikke, at det i denne Hensende er tilstrækkeligt at have benyttet de samme Lære- og Læsebooger, som ere indførte i Skolen, eller at opgive de der læste Pensa. Vistnok er dette at foretrække for det Modsatte, men endnu vigtigere end Kundskabens Omfang er dog dens grundige Tilegnelse og denne beroer paa Undervisningens hele indre Behandlingsmaade. Om en Aspirant til III Kl. har læst Kung's eller Riises tydske Læsebog, er temmelig ligegyldigt; hvad der derimod maa lægges Vægt paa, er, om han saaledes har tilegnet sig det i det opgivne Pensum indeholdte Sprogstof, at han ogsaa kan anvende det udenfor dette og altsaa er istand til nogenlunde at forstaae et let, men ikke for læst, Stykke i det fremmede Sprog. Paa Opnaaelsen af en saadan Færdighed er Skolens Sprogundervisning anlagt og derefter ville Fordringerne ogsaa blive stillede til de nye Disciple.

— I Naturhistorie, der indtager en vigtig Plads i de to nederste Klassers Undervisning, gjælder det ligesaa meget om at aabne Disciplens Die og at vække og stærke hans Sands i denne Retning som om at bibringe et bestemt Kundskabsforraad. Hertil er det nu aldeles nødvendigt at knytte den hele Undervisning til Forevisningen af natur-

historiske Gjenstande og Afbildninger af dem; men dette er i den private Undervisning forbundet med store Vanskeligheder og finder derfor kun sjældent eller paa en meget ufuldkommen Maade Sted. — Et andet Punkt, hvorpaa Skolen lægger særdeles Vægt, er den mundtlige Fremstilling. Allerede paa Undervisningens første Trin blive Disciplene jævnligt øvede i at gjengive Indholdet af det Læste og tilholdte bestandig at give sammenhængende og i en nogenlunde sprogrigtig Form affattede Svar. Ogsaa heri staae de ved Privatundervisning forberedte Disciple i Almindelighed meget tilbage. — Iøvrigt feiler jeg neppe ved at antage, at Hovedgrunden til at den paaankede Mislighed netop i de sidste Aar er bleven saa almindelig er at søge i den Omstændighed, at Undervisningen netop i de Fag, der ere særegne for den lærde Skole, ved den nye Undervisningsplan er bleven udsat til Mellemklasserne, — en Foranstaltning, der paa en let forklarlig Maade har ledet Forældre til den feilagtige Antagelse, at den forudgaaende Undervisning nu ligesaa godt kan meddeles i enhver anden Skole eller i Hjemmet. Men Disciplens Fremgang i de gamle Sprog er væsentlig betinget af de Forkundskaber han medbringer til dem fornemmelig fra Undervisningen i Modersmaalet og Tydsk, og skjøndt denne sidste vistnok hverken skal foregribe Noget af det, der særligt tilhører Latinundervisningen eller overhovedet direkte forberede denne, er det dog af stor Vigtighed, at begge ledes efter samme Plan og Grundsætninger, saa at navnlig de almindelige grammatikalske Begrebsbestemmelser fra først af meddeles i en Form, der kan benyttes ogsaa ved de senere indtrædende Sprog. En saadan Enhed i Undervis-

ningen vil allermindst opnaaes ved at begynde den i en Skole og fortsætte den i en anden.

I Ministeriets ovenanførte Bekjendtgjørelse af 13de Mai d. A. er der fastsat som Betingelse for den, der attraaer at optages i en af de høiere Klasser uden at have gennemgaaet de lavere i samme Skole, „at hans Kundskaber ere fyldestgjørende efter den Prøve, hvoraf Skolen betinger dens egne Discipels Oprykning til den Klasse, i hvilken han attraaer at optages“, og det er mit faste Forsæt samvittighedsfuldt at overholde denne Bestemmelse. Da det imidlertid undertiden er vanskeligt at fælde en sikker Dom over en ny Discipels Evner og Kundskaber efter en enkelt Prøve, vil herefter den første Maaned efter hans Optagelse blive betragtet som Prøvemaaaned, saa at han efter dens Forløb, forsaavidt han befundes ikke at passe for Undervisningen i den Klasse, i hvilken han er indsat, kan opflyttes i en høiere eller nedflyttes i en lavere.

Hvilke Fordringer der gjøres ved Optagelsen i de 5 øverste Klasser, vil omtrent kunne sees af den ovenfor meddelte Oversigt over de i Aarets Løb læste Pensa, til hvilken jeg derfor tillader mig at henvise de Forældre, der ogsaa i Fremtiden mod mit Ønske og mit Raad ville forberede deres Sønner for en af dem. For Fuldstændigheds Skyld tilføies her de Fordringer, der gjøres til den, der attraaer at optages i II Kl.:

I Dansk maae Grammatikens Hovedregler være lærte (helst efter Bojesens „Kort Begreb af den danske Sproglære“) og praktisk indøvede ved Analyse. Han maa kunne nedskrive en oplæst Fortælling uden betydeligere orthographiske Feil og med nogenlunde rigtig Interpunktion.

I Tydsk maa han have læst omtrent 100 Sider af

en let Læsebog (helst Rung's). Af Hjort's mindre Grammatik maa den paradigmatiske Del være lært og indøvet ved Analyse, saaledes at han tillige har foreløbig Kundskab om enhver Forms Betydning og syntaktiske Anvendelse. Endelig fordres nogen Øvelse i at skrive Sproget efter Diktat.

Religion: Et kort Begreb af den bibelske Historie. Luthers lille Katechismus.

Historie: Dmtrent den første Halvdel af Rosfod's fragmentariske Historie.

Geographie: Kort Oversigt over hele Geographien efter Ingerslev's mindre Lærebog.

Regning: De fire Regningsarter i Brok samt Reguladetri i hele Tal.

Naturhistorie: Strøms naturhistoriske Læsebog maa være gennemgaaet.

5. Forandring i Skoleplanen.

Ved Resolution af 13de Juni 1846 bifaldt den da-værende Direktion for Universitetet og de lærde Skoler et af afdøde Rektor Nissen under 26de Mai s. A. indgivet Forslag om at der ved Horsens lærde Skole i Stedet for de hidtil bestaaende 4 Klasser oprettedes 6, hvoraf de 5 nederste bleve enaarige og den 6te toaarig, ligesom ogsaa en af ham i Forbindelse dermed indgiben Plan for Undervisningen, der, med Undtagelse af Latinundervisningens Bibeholdelse i II Kl. i det første Aar, i alle Henseender sluttede sig til hvad der ved den provisoriske Undervisningsplan af 25de Juli 1845 er bestemt for de tilsvarende

Klasser i de udvidede lærde Skoler. Ifølge heraf bortfaldt saaledes allerede i det næstkommende Skoleaar 1846-47 den græske Undervisning for 3die Klasse, Naturhistorie blev optaget som Lærefag i alle Klasser, Naturlære i 6te. I Overensstemmelse hermed er Undervisningen i de sidste fire Aar bleven fremmet og Nødvendigheden af at oprette en 7de Klasse maatte derfor paatrænge sig saa meget stærkere, jo mere det Tidspunkt nærmede sig, da de Disciple, hvis Undervisning fra først af havde været anlagt efter den nye Plan, vilde være modne til at forlade 6te Klasse d. e. ikke til at underkaste sig Examen artium ved Universitetet, men til at fuldende deres Skolestudier overensstemmende med den hidtil fulgte Plan i en højere Klasse. Dette Tidspunkt har Skolen nu saavidt nærmet sig, at der af 6te Klasse's nærværende yngste Afdeling allerede findes een Discipel, for hvem Undervisningen i Græsk først er indtraadt i 4de Klasse, og det Samme vil i næste Skoleaar blive Tilfældet med Flertallet af de til den Tid fra 5te til 6te Klasse opflyttede Disciple.

I Betragtning heraf indgik jeg under 20de Januar d. A. til Ministeriet med et motiveret Andragende, hvori jeg blandt Andet indstillede:

1) at Undervisningen i VI Kl. i næstkommende Skoleaar 1850-51 beregnes paa, at Disciplene saavel af den ældre som yngre Afdeling ved Udgangen af samme kunne underkaste sig første Del af den for de udvidede Skoler anordnede Afgangsprøve, samt

2) at VI Kl. derefter bliver eenaarig og at der til samme Tid oprettes en toaarig VII Klasse, dog saaledes, at det tillades den ældre Afdeling af de først opflyttede

Disciple efter et Aars Undervisning at underkaste sig Afgangsprovens 2den Del.

Begge Indstillingspunkter bleve af Ministeriet bifaldte ved Skrivelser af 27de Februar og 12te April d. A., dog at det kun forsaavidt tillades Disciplene af VI Klasse's nærværende yngste Afdeling at underkaste sig Afgangsprovens tvende Dele til de af mig foreslaaede Tider, som de ikke maatte befindes modne til Dimission til Universitetet i Efteraaret 1851.

Da Meningerne have været temmelig delte angaaende Hensigtsmæssigheden af en toaarig 7de Klasse i Forbindelse med en enaarig 6te i Stedet for den hidtil ved de udvidede Skoler bestaaende Indretning, hvorefter 6te Klasse er toaarig, 7de derimod enaarig, meddeles her hvad jeg i min ovenanførte Skrivelse til Ministeriet har yttret angaaende dette Punkt:

„Det er i Motiverne til den provisoriske Undervisningsplan (Ny Collegialtidende for 1845 S. 732) udhævet „som en almindelig Grundsætning, der fremfor Alt maa iagttages, at ikke altfor mange Discipliner optages og begyndes paa een Gang, men at saavidt muligt nogle Discipliner afflattes førend andre begyndes“. Denne Grundsætning kan imidlertid kun paa en meget ufuldkommen Maade siges at være bragt til Udførelse, naar hui Afsluttelse af enkelte Discipliner først indtræder ved Udgangen af det næstsidste Skoleaar og den Tid, der levnes til „at concentrere Undervisningen paa færre Fag i øverste Klasse og saaledes gjøre den mere frugtbringende og intensiv stærkere“, altsaa indskrænker sig til en ottende Del af den hele Skoletid. Allermindst synes det forligneligt med den udtalte Grundsætning netop i den Klasse, i hvilken

hine Fag skulle afflutes, at optage flere nye: Naturlære, Astronomie og mathematisk Geographie, samt Hebraisk. Idet derved samtlige Skolens Lærefag blive Gjenstand for Undervisning i 6te Klasse, er det en nødvendig Følge, at de mindre Fag og deriblandt ogsaa de nyoptagne maae aflægges med et meget ringe Timetal, medens det dog paa det anførte Sted i Motiverne er udtalt, at „det er af Bigtighed, at hvert enkelt Fag erhoder (∴ begyndes med) et nogenlunde tilstrækkeligt Timeantal, saa at en raskere Fremgang i kortere Tid kan muliggjøres, hvorved Lyst og Interesse anspores og vedligeholdes, medens Anvisning af faa ugentlige Timer i et længere Tidsrum og den deraf følgende langsommere Fremgang let kunde bevirke det Modsatte“. De her fremhævede Misligheder ville formentlig undgaaes ved den foreslaaede Forandring. Herved opnaaes nemlig: først, at Undervisningen i 6te Klasse kan indskrænkes til færre Fag og saaledes tør antages at ville blive grundigere og mere frugtbringende; dernæst, at den i 7de Klasse paa de større Fag concentrerede Undervisning faaer forøget Betydning ved at udstrækkes over det dobbelte Tidsrum af det tidligere bestemte; endelig at Undervisningen i de mindre, hidtil i 6te Klasse optagne nye Fag, ved at udsættes til 7de Klasse, men der aflægges med et større Timetal, hurtigere vil kunne føre Disciplene ud over de elementaire Vanskeligheder og derved baade lette dem Fremgangen og forhøje deres Interesse. Som en Fordel af mere udvortes Art, paa hvilken jeg imidlertid er tilbøielig til at lægge en ikke ringe Vægt, skal jeg endnu fremhæve, at Undervisningen i de større Fag i de to sidste Skoleaar vil blive besørget af samme Lærer, og navnlig hvad den latinske, tilbøielig ogsaa den græske Undervis-

ning angaaer, i Regelen af Rektor selv, medens denne derimod, naar 7de Klasse er eenaarig, sædvanlig først i det allerførste Skoleaar faaer Leilighed til i noget betydeligt Omfang personlig at paavirke Disciplene gjennem Undervisningen".

„Prof. Jørgerslev har i forrige Aars Program fra Kolding Skole udtalt sig imod den her anbefalede Foranstaltning, idet han (S. 50) bemærker, „at de Fag, i hvilke Undervisningen skulde standse ved Udgangen af den eenaarige 6te Klasse, vilde, da de nu skulde have eet Aars mindre Undervisning, tilmed paa dette Trin af Skolen (paa hvilket Disciplenes Alder og Modenhed giver samme saa stor Betydning), og da de derved vilde komme til i to (istedetfor eet) Aar at være henlagte (Disciplene vilde i VII Kl. have liden Tid til ved egen Læsning at vedligeholde det Lærte), lide en Indskrænkning, som i det Høieste ved de tvende Fag, Geographie og Naturhistorie, kunde dels taales dels ventes erstattet ved et noget forøget Læmeantal i VI Klasse, men at navnlig Undervisningen i Fransk og Tydsk vilde i Bivirkeligheden komme paa et lavere Standpunkt end det, hvortil den i de fleste Skoler efter den ældre Indretning blev ført“. Det forekommer mig imidlertid, at Forfatteren her, om han end har berørt, dog ikke tilstrækkelig har udhævet det, hvorpaa Spørgsmaalets Afgjørelse væsentlig kommer an. At der i de to sidste Skoleaar paa Grund af Disciplenes større Modenhed i Alder og Udvikling kan udrettes mere i det samme Antal af Undervisningstimer end paa et tidligere Trin, maa vistnok indrømmes; men ligesom det i sig selv synes naturligt, at Fordelen i denne Hensende fortrinsvis kommer de større Fag, der have større Trang dertil, tilgode, saaledes vil det ogsaa netop derved blive muligt at give de Fag, der

standse paa et noget tidligere Punkt, et noget forøget Ti-metal i de foregaaende Klasser, og hvad hine Fag vinde ved at befries for Byrden af disse, det Samme ville disse vinde ved Udsættelsen af enkelte andre mindre Fag til 7de Klasse. Spørgsmaalet bliver altsaa væsentlig, om de Fag, der skulle afflutes i den eenaarige 6te Klasse, ifølge deres Natur eller det Maal, hvortil de i Skolen skulle føres, udkræve en Aldersmodenhed, der ligger ud over denne Klasfes Grændse. At dette nu ikke er Tilfældet med Geographie og Naturhistorie, indrømmer ogsaa Forfatteren ved det af ham selv (S. 51) fremsatte Forslag. Heller ikke betvivler jeg, at Tydsk og Fransk ved at forstærkes Noget i de nærmestforegaaende Klasser kunne føres til det for Skolen bestemte Maal. Med Hensyn til den af Forf. yttrede Frygt for at disse Fag skulle lide altfor Meget ved at lægges til Side i to Skoleaar, maa jeg bemærke, at, ligesom det paa den ene Side er usikkert, hvorvidt Disciplene efter de to Aars Forløb atter ville beskæftige sig med disse Sprog, saaledes maa jeg paa den anden Side ansee det for en Misfjendelse af 7de Klasfes Bestemmelse, naar man antager, at der ikke skulde levnes Disciplene nogen Tid fra deres Arbeide til Skolen til friere Beskæftigelse efter Trang og Tilboielighed, deriblandt ogsaa med den nyere tydske og franske Litteratur. Forovrigt er det fermentlig kun Skolens Opgave at føre Disciplene saavidt i Kundskab, at Udgang til Litteraturen derved er aabnet dem; hvorvidt de i Virkeligheden ville benytte Kundskaben hertil, maa væsentlig være overladt til dem selv; Skolen kan i det Høieste tilskynde (navnlig ved at yde dem passende og vækkende Lektüre). Kun med Hensyn til Religionsundervisningen tilstaaer jeg at jeg er i Tvivl, idet

jeg paa den ene Side maa erkjende de særegne Vanskeligheder, som denne Undervisning i en 7de Klasse vilde frembyde, paa den anden Side befrægter, at der, hvis den udelukkes derfra, skal indtræde et Misforhold mellem det Dannelsesstrin, hvortil Discipleene i andre Retninger føres, og Udviklingen af deres religiøse og sædelige Bevidsthed.

„Naar endelig Prof. Ingerslev med Hensyn til Undervisningen i de gamle Sprog anseer det for en væsentlig Ulempe, at denne i en toaarig 7de Klasse paa een Gang skal meddeles en ældre og en yngre Afdeling, da lader denne Indvending sig vistnok anføre mod enhver toaarig Klasse, men gjælder dog mindre om en høiere, hvor Forskjellen mellem de ældre og yngre Disciples Kundskabsgrad altid er mindre fremtrædende, end om en lavere, mindre med Hensyn til de gamle Sprog end med Hensyn til Mathematik, Naturlære og Hebraisk*, i hvilke Fag det

* Modens Klassens ældre Disciple allerede ville have nydt et Aars Undervisning i de to sidstnævnte Fag, naar de yngre først skulle begynde paa dem, vil derimod Forskjellen mellem begge Afdelingers foregaaende Undervisningstid i Græsk kun være $\frac{1}{2}$, i Latin $\frac{1}{2}$, i Historie og Modersmaalet $\frac{1}{7}$ af den samlede Tid og i Aarets Løb vil denne under det fælleds Arbejde end mere udjevnes. Naar Prof. Ingerslev ytrer, at han „ikke indseer, hvoreledes man vil kunne læse Forfattere som Demosthenes eller især Tragikerne med Disciple, der kun i tre Aar have læst Græsk“, da er enten Exemplet ikke ganske heldigt valgt eller Talangvilsen „3 Aar“ mindre usigtig; thi i Aarets Begyndelse vil man dog vel neppe tage fat netop paa de vanskeligste Forfattere, men hellere udsatte dem til Slutningen; og i et halvt Aar kan der paa dette Trin af Undervisningen udrettes ikke saa Lidet. Om man forøvrigt faaer Leilighed til læse en græsk Tragoedie eller ikke, anseer jeg just ikke at være af særdeles Betydning; i et Aar, hvor man i det Hele har

vel turde blive nødvendigt at indrette en særskilt Undervisning for hver af de to Afdelinger". *

Under 13de Mai d. A. har Ministeriet ladet udgaae en af Hans Majestæt Kongen approberet „Bekjendtgjørelse angaaende en Undervisningsplan og Examinationsbestemmelser for de lærde Skoler i Danmark“, hvis Indhold jeg

flinke Disciple, turde det vel være muligt at bringe dem saavidt, at de med Gavn og Interesse kunne læse en lettere Tragødie (og anderledes bør Udtrykket „at læse Tragikerne“ dog vel neppe forstaaes); i modsat Fald vil man vistnok gjøre Undervisningen langt mere frugtbringende ved i Stedet derfor at indskrænke sig til Stykker af den episke og lyriske Poesie.

- * Derimod vilde jeg for Modersmaalets og de gamle Sprogs Bedkommende være tilbøielig til at foretrække en toaarig 7de Klasse i Forbindelse med 6 eenaarige, selv om Valget gaves mellem dette System og 8 eenaarige, idet jeg antager, at, saafremt der virkelig hersker den Aand blandt de ældre Disciple af øverste Klasse, som maa forudsættes hos dem, hvem Skolelivets Maal er stillet saa nær for Die, da vil deres Indflydelse paa de yngre Disciple overveie disses paa hine; de ville langt mere drage de yngre op til sig, end disse hine nedefter. — Prof. Ingerslevs eget Forslag kan jeg af en dobbelt Grund ikke bifalde, først, fordi de mindre Fag, ved at afsluttes paa to forskellige Trin (Geographie og Naturhistorie ved Udgangen af 1ste, Tydsk, Fransk og Religion ved Udgangen af 2det Aar i 6te Klasse) let ville drage Disciplenes Opmærksomhed i en utilbørlig Grad til sig, ligesom ogsaa Afgangsprøven ved en saadan yderligere Udflykning taber Noget af sit Præg som Mødenhedsprøve og snarere bliver et blot Indbegreb af særskilte Kundskabsprøver, der afholdes alt efter som Disciplene faae gjort sig færdige i et Par Fag, — dernæst, fordi det ene Hovedoieemed ved at gjøre 7de Klasse toaarig, nemlig at give de to sidste Aars Undervisning et fælleds, modnere og afsluttende Præg, derved aldeles opgives.

imidlertid tør forudsætte at være de fleste Læsere bekendt af de offentlige Blade.

Ifølge et Circulaire fra Ministeriet af 19de Juni d. A. skal den i bemeldte Bekjendtgjørelse bestemte Forandring i Tiden for Sommerferien, at denne nemlig skal være fra den 23de Juli til 22de August, først indtræde i Sommeren 1851, saaledes at altsaa den forestaaende Sommerferie som før vil falde i August Maaned og det nye Skoleaar 1850—51 begynde den 1ste September.

Æfterat de i det Foregaaende meddelte Skoleefterretninger allerede vare nedskrevne og Ervkingen af dem paabegyndt, modtog jeg gjennem Departementskibenden af 19de Juni d. A. den uventede og med Hensyn til Skolens Fremtid vistnok noget foruroligende Æfterretning, at det under 6te Mai d. A. har behaget Hans Majestæt overensstemmende med Ministeriets Indstilling allernaadigst at resolvare blandt Andet:

„At det paalægges Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet i sin Tid at indkomme med fornyet Forestilling om, hvorvidt Kolding eller Horsens Skole maatte egne sig til at nedlægges“.*

Uf den udførligere Udvikling, ved hvilken Ministeriet har begrundet den allerunderdanigst nedlagte Forestilling, erfares, at, medens det „vel forekommer Ministeriet at staae fast, at een af de sydlige Skoler i Jylland og navnlig enten den i Horsens eller den i Kolding bør nedlægges, men ved Sammenligning vigtige Hensyn gjøre sig gjæl-

* Jeg behøver neppe at bemærke, at de her og i det Følgende udhævede Steder ikke ere udhævede i Originalen.

dende til Fordel for begge, der i det Ringeste hvad den ene angaaer, staae i Forbindelse med andre Forholds fremtidige Ordning, har Ministeriet ikke fordristet sig til for Diebliffet endeligen at foreslaae Nedlæggelsen af nogen af dem, men troet, at Spørgsmaalet først om nogle Aar bør bringes til Afgjorelse“.

Hvorvidt det nu tør antages, at denne i sin Tid vil falde ud til Fordel for Horsens, vil, efter hvad af Ministeriet videre er udviklet, væsentlig beroe paa følgende tvende Eventualiteter:

1) om de slesvigske Forhold ville blive ordnede saaledes, at Regjeringens tidligere Bestemmelse om Oprettelsen af en dansk lærd Skole i Haderslev kommer til Udførelse (i hvilken Hensende Ministeriet, efter at have fremhævet, at der, just i Betragtning af at Nordslesvig hidtil ikke har tilbudt den derværende danske Befolkning nogen dansk lærd Skole, fra 1844 af er gjort Betydeligt for Kolding Skole, iblandt Andet navnlig opført en kostbar ny Skolebygning med Rektorbolig, dernæst bemærker: „hvis imidlertid en dansk lærd Skole, saaledes som det i 1847 var bestemt og som det maa antages at ville skee, kommer istand og befæster sig i Haderslev, eller overhovedet i Nordslesvig, bortfalder unægtelig en væsentlig Grund for Opretholdelsen af Kolding Skole, og det turde være tvivlsomt, om Hensynet til Bygningen alene da vil være stærkt nok“), og

2) om den Undervisning, som Horsens Skole tilbyder, i den nærmeste Fremtid vil blive benyttet i et saadant Omfang, at Skolen kan anses for at have en i Forhold til dens nye Organisation passende Frequentz. Opfyldes denne sidste rigtignok ueftergivelige Betingelse, vil deri

uden Tvivl indeholdes den bedste Betryggelse for Skolens Bestaaen, og viser det sig derved tillige, at Hørsens Skole, efterat den nu med Hensyn til Undervisningens Omfang er sat paa samme Fod som Kolding, er istand til „at tage et lignende Opsving uden at Kolding gaaer tilbage“, da vil — hvad ogsaa Resolutionens foranførte Udtryk tilkjendegive — Haabet om begge's Bestaaen ikke være aldeles affaaeret.

IV. Videnskabelige Samlinger.

1. Skolebibliotheket.

Siden sidste Programs Udgivelse er Skolens Bibliothek blevet forøget med følgende Skrifter, af hvilke de med * betegnede ere sendte fra Ministeriet:

Aeschylus, Gefesselter Prometheus, gr. u. deutsch v. Schoemann. Greifswald. 1844.

Annaler for Nordisk Oldkyndighed og Historie, udg. af det kgl. nordiske Oldskrift-Selskab. Kbhvn. 1849.

F. Barfod, Fædrelandshistoriske Digte. Kbhvn. 1850.

W. A. Becker, Handbuch der römischen Alterthümer, fortgesetzt v. J. Marquardt, 2ter Th. 3te Abth. Leipzig. 1849.

Bergk und Caesar, Zeitschrift für Alterthumswissenschaft, 6ter Jahrg. 1—12 H., 7ter Jahrg. 1—6 H., 8ter Jahrg. 1—2 H.

S. Wille, Galatheas Reise omkring Jorden, 2den D. Kbhvn. 1850.

G. H. Bode, Scriptorum rerum mythicarum latini. Vol. 1—2. Cellis. 1824.

- G. P. Brammer, *Vor Tids Fordringer til Danmarks Skolevæsen, drøftede i Taler og Breve*. Kbhvn. 1850.
- *L. Brandes, *De ophthalmia rheumatico-gonorrhoeica*. Hauniæ, 1850. (Doktor disputat.)
- J. Caesar, *Beschlüsse der Versammlung der Lehrer deutscher Hochschulen zu Jena 21–24 Septbr. 1848*.
- P. Colletta, *Geschichte des Königreichs Neapel*, übers. v. A. Leber. 1–8 Th. Leipzig. 1848.
- Diesterweg, *Lehrbuch der mathem. Geographie u. populären Himmelskunde*. Berlin. 1848.
- Dietsch, *Bericht über die Versammlung sächsischer Gymnasiallehrer zu Leipzig am 17, 18 u. 19 Juli 1848, aus den Protocollen zusammengestellt*.
- W. Engelmann, *Bibliotheca script. classicorum*. Leipzig. 1847.
- - , *Bibliotheca philologica*. Leipzig. 1840.
- - , *Bibliothek der neueren Sprachen*. Leipzig. 1842.
- *Erbslev, *Almindeligt Forfatterlexicon*, 12te H. Kbh. 1850.
- N. Fuchs, *Die romanischen Sprachen in ihrem Verhältnisse zum Lateinischen*. Halle. 1849.
- H. P. Giesing, *Kong Frederik d. 6tes Regieringshistorie*, 1 Bd. 1–5 H. Kbhvn. 1849–50.
- M. Goldschmidt, *Nord og Syd, for 1849 og de 2 første Quartaler af 1850*.
- J. Grimm, *Deutsche Mythologie*, 1–2 Bd. Göttingen. 1844.
- O. F. Gruppe, *über die Theogonie des Hesiod*. Berlin. 1841.
- F. Hammerich, *Skildringer fra den flensborgske Krig*. Kbhvn. 1849.
- - , *Danmark under de nordiske Rigers Forening*. Kbhvn. 1849.
- J. G. Hauch, *die nordische Mythenlehre*. Leipzig. 1847.

- C. F. Hermann, Ueber Gesetz, Gesetzgebung u. gesetzgebende Gewalt im griech. Alterthume. Göttingen. 1849.
- Heydemann u. Mützell, Zeitschrift f. d. Gymnasialwesen, 1—3 Jahrg., 4ter Jahrg. Jan.—April. Berlin. 1847—50.
- C. Hinrichsen, Die Germanisten und die Wege der Geschichte. Kphgn. 1848.
- J. M. E. Hjort, Psalmer og Sange. Kbhvn. 1849.
- S. P. Holst, Den lille Hornblæser. Kbhvn. 1849.
- Hundrede Nar, polemisk Comødie. Kbhvn. 1849.
- Isocratis orationes et epist. rec. J. G. Baiter. Paris. 1846.
- G. E. A. Krüger, Die Lectüre der griech. u. lat. Classiker auf den Gymnasien. Braunschweig. 1848.
- Kruse, Atlas zur Uebersicht der Geschichte aller europäischen Länder und Staaten. 7te Aufl. Leipzig. 1841.
- P. v. Limburg Brouwer, Histoire de la civilisation morale et religieuse des Grecs. Tom. I. p. 1—2. Tom. II. p. 1—6. Groningue. 1833.
- Livii histor. libri mit erkl. Anm. von G. C. Crusius, 1—7 H. Hannover. 1846.
- S. Martensen, Den christelige Dogmatik. Kbhvn. 1850.
- *Molbeck, nyt historisk Tidsskrift, 3 Bd. 1—2 H. Kbhvn. 1849—50.
- P. A. Munch, Nordmændenes Gudelære i Hedenold. Christiania. 1847.
- Mureti opera omnia ed. Frotscher. Vol. 1—3. Lips. 1834—41.
- N. Nielsen, Mag. S. Kierkegaards „Johannes Climacus“ og Dr. S. Martensens „Christelige Dogmatik“, en undersøgende Anmeldelse. Kbhvn. 1849.
- G. W. Nitzsch, Ueber Reform der Gymnasien. Kiel. 1849.

- R. Nyerup, Historisk-statistisk Skildring af Tilstanden i Danmark og Norge i ældre og nyere Tider. 1—4 Bd. Kbhvn. 1803—6. (Gave fra en Privatmand.)
- Oehlenschläger, Maddin. Kbhvn. 1845. 3 Expp.
- F. Passow, Vermischte Schriften herausgeg. v. W. A. Passow. Leipzig. 1843.
- N. M. Petersen, Nordisk Mythologie. 1—3 H. Kbh. 1849.
- E. Platner, Beiträge zur Kenntniss des attischen Rechts. Marburg. 1820.
- Platon, Udvalgte Dialoger overs. af Heise. 2—3 D. Kbhvn. 1831 og 1838.
- Putzsch, Lateinische Grammatik. Jena. 1849.
- R. v. Raumer, Geschichte der Pädagogik. 1—2 Th., 3 Th. 1 Abth. Stuttgart. 1846—1847.
- J. G. Rhode, Ueber religiöse Bildung der Hindus. 1—2 Bd. Leipzig. 1827.
- K. Rosenkrantz, Die Pädagogik als System. Königsberg. 1848.
- Rudelbach, Den evangeliske Kirkeforfatnings Oprindelse og Princip. Kbhvn. 1849.
- D. Ruhkenii orationes, dissertationes et epistolæ, ed. Friedemann. Brunsvigæ. 1848.
- Scharling og Engelstoft, Nyt theologisk Tidsskrift. 1ste Bd. 1—2 S. Kbhvn. 1850.
- Schneidewin, Philologus, 1—3 Jahrg., 4ter Jahrg. 1—2 H. Göttingen. 1846—49.
- J. F. Schouw, Dansk Tidsskrift Nr. 16—20. Kbhvn. 1849—50.
- G. F. Schoemann, De Titanibus Hesiodeis. Gryphisvaldiæ. 1844.
- — — — —, Comparatio Theogoniæ Hesiod. c. Homer. ibd. 1847.
- * Sibbern, Betragtninger over Stat og Kirke. Kbhvn. 1849. (Progr.)
- Snorrason og Arentzen, Sagaer. 1—4 Samling. Kbhvn. 1849—50.

- R. W. F. Solger, Vorlesungen über Aesthetik. Leipzig. 1829.
- Sophokles, Antigone, griechisch mit Anm. von A. Jacob. Berlin. 1849.
- * Statistisk Tabelværk, 16de og 18de Hefte.
- * Stephani Thesaurus lingvæ Græcæ Vol. VII. fasc. 4.
- Stoll, Handbuch der Religion u. Mythologie der Griechen. Leipzig. 1849.
- Tafel, Osiander u. Schwab, Römische Prosaisker in neuen Uebersetzungen: Seneca der Philosoph, Livius, Tacitus, Suetonius.
- B. J. Thue, Læsebog i Modersmaalet for Norske og Danske. Kristiania. 1816.
- Turner, History of the Anglo-Saxons. Vol. 1-3. London. 1836.
- * J. L. Ussing, De Parthenone ejusque partibus disputatio. Hauniæ. 1849. (Progr.)
- J. J. Wagner, Kleine Schriften herausgeg. v. P. E. Adam. 1-3 Th. Ulm. 1847.
- Wagner, Lehrbuch der Zootomie. 1-2 Th. Leipzig. 1843.
- G. F. Wegener, Om Landskøiheden over det gamle Rendsborg paa Eiderøen. Kbhvn. 1849.
- Virgil, lat. Text mit deutschen Erläuterungen von Ph. Wagner. 1-6 H. Leipzig. 1849.
- A. Weihe, Dansk-latinsk Vortor. Kbhvn. 1849.
- Weiske, Prometheus u. sein Mythenkreis. Leipzig. 1842.
- F. G. Welcker, Die Aeschylische Trilogie Prometheus. Darmstadt. 1824. Nachtrag, Frankfurt am Main. 1826.
- F. A. Wolfii miscellanea litteraria. Halæ. 1802.
- Dan. Wyttenbachii opuscula varii argumenti. Tom. 1-2. Lips. 1821.
- — — — — vita D. Ruhnkenii ed. Frot-scher. Fribergæ. 1846.
- Bölcker, Mythologie des Japetischen Geschlechts. Gies-sen. 1824.

*H. C. Ørsted, Oversigt over det kgl. danske Videnskabernes Selskabs Forhandlinger i Aaret 1849 Nr. 7—8 og i Aaret 1850 Nr. 1—3.

— — —, *Nanden i Naturen*. Kbhvn. 1850.

Desuden har Bibliotheket modtaget Lister over Udfaldet af Examen artium ved Kjøbenhavns Universitet og Afgangsexamina ved de udvidede Skoler i 1849, Universitetets Forelæsningskataloger, Programmer fra de danske lærde Skoler og Aarhus Realstole for 1849, samt fra de preussiske Gymnasier for 1847 og 1848.

2. Den naturhistoriske Samling.

Eiden den i Skolefosterretningerne for 1847 meddelte Opgivelse har Samlingen erholdt følgende Tilvært:

I. Efterhaanden samlede Gjenstande:

1. En Hornugle (*Strix Bubo*).
2. En Muursvale (*Cypselus apus*).
3. En Tornstade (*Lanius excubitor*).
4. En Silkehale (*Bombycilla garrula*).
5. En Rørhøne (*Gallinula chloropus*).
6. En lille Haiisf og
En betydelig Del Insekter og lavere Dyr.

II. Fra Universitetets Museum er Skolen bleven forsynet med følgende Conchylier:

1. <i>Pholas pusillus</i> .	9. <i>Sanguinolaria deflorata</i> .
2. <i>Gastrochæna eunciformis</i> .	10. <i>Psammobia Færøensis</i> .
3. <i>Solen magnus</i> .	11. <i>Tellina carnaria</i> .
4. <i>Solen radiatus</i> .	12. — <i>solidula</i> .
5. <i>Mya arenaria</i> .	13. — <i>fausta</i> .
6. <i>Saxicava rugosa</i> .	14. — <i>radiata</i> .
7. <i>Trigonella plana</i> .	15. — <i>lata</i> .
8. <i>Mactra elliptica</i> .	16. — <i>maculosa</i> .

17. *Donax scortum*.
18. — *cuneata*.
19. — *trunculus*.
20. *Lucina tigrina*.
21. — *borealis*.
22. *Cyclas cornea*.
23. *Astarte corrugata*.
24. — *semisulcata*.
25. — *striata*.
26. *Cyprina Islandica*.
27. *Cytherea maculata*.
28. — *Meroe*.
29. — *meretrix*.
30. *Venus textile*.
31. — *Paphia*.
32. — *cancellata*.
33. — *gallina*.
34. *Cardium medium*.
35. — *lævigatum*.
36. — *muricatum*.
37. — *flavum*.
38. — *edule*.
39. *Cardita calyculata*.
40. *Chama Claaseni*.
41. *Pectunculus lineatus*.
42. *Arca Deshaysii*.
43. — *foliata*.
44. — *Arabica*.
45. *Unio pictorum*.
46. *Anodonta intermedia*.
47. — *anatina*.
48. *Modiola vulgaris*.
49. *Lithodomus teres*.
50. *Mytilus edulis*.
51. — *afer*.
52. *Pinna rudis*.
53. *Meleagrina inflata*.
54. *Avicula Atlantica*.
55. *Perna Linnæi*.
56. *Vulsella spongiarum*.

57. *Hippopus maculatus*.
 58. *Pecten pleuronectes*.
 59. — *varius*.
 60. *Lima scabra*.
 61. — *sulculus*.
 62. *Spondylus sp.*
 63. *Plicatula ramosa*.
 64. *Ostrea limacella*.
 65. *Placuna placenta*.
 66. *Anomia squamula*.
 67. *Terebratula psittacea*.
-
68. *Chiton undatus*.
 69. *Patella miniata*.
 70. — *pectinata*.
 71. — *leucopleura*.
 72. — *compressa*.
 73. — *granatina*.
 74. *Hipponyx mitrula*.
 75. *Calyptræa extinctorum*.
 76. *Crepidula hepatica*.
 77. *Siphonaria aspera*.
 78. *Emarginula octoradiata*.
 79. *Fissurella Græca*.
 80. *Dentalium sp.*
 81. *Bulla ibyx*.
 82. — *ampulla*.
 83. *Helix adpersa*.
 84. — *pomatia*.
 85. — *hortensis*.
 86. — *arborum*.
 87. — *fruticum*.
 88. — *carocolla*.
 89. — *lapidica*.
 90. — *ericetorum*.
 91. — *cellaria*.
 92. — *rotundata*.
 93. — *hispida*.
 94. — *bidentata*.
 95. *Succinea putris*.

96. *Achatina variegata*.
 97. — *lubrica*.
 98. *Bulimus obscurus*.
 99. — *decollatus*.
 100. *Pupa uva*.
 101. *Clausilia bidens*.
 102. — *similis*.
 103. — *plicatula*.
 104. *Balea perversa*.
 105. *Lymnæa fusca*.
 106. — *stagnalis*.
 107. — *truncatula*.
 108. — *auricularia*.
 109. *Ancylus fluviatilis*.
 110. — *lacustris*.
 111. *Physa hypnorum*.
 112. — *fontinalis*.
 113. *Planorbis corneus*.
 114. — *umbilicatus*.
 115. — *carinatus*.
 116. — *vortex*.
 117. — *nautilus*.
 118. — *contortus*.
 119. — *albus*.
 120. — *nitidus*.
 121. *Auricula nitens*.
 122. — *inabrium*.
 123. *Paludina vivipara*.
 124. — *impura*.
 125. *Valvata cristata*.
 126. — *piscinalis*.
 127. *Cyclostoma elegans*.
 128. *Ampullaria carinata*.
 129. *Melania tuberculata*.
 130. *Littorina muricata*.
 131. — *obtusata*.
 132. — *litorea*.
 133. *Neritina viridis*.
 134. — *fluviatilis*.
 135. — *virginica*.
 136. *Nerita peloronta*.
 137. *Natica mamilla*.
 138. — *globosa*.
 139. — *canrena*.
 140. — *pellis-tigrina*.
 141. — *glaucina*.
 142. *Sigaretus concavus*.
 143. *Turbo tuber*.
 144. — *calcar*.
 145. — *helicinus*.
 146. — *setosus*.
 147. — *castaneus*.
 148. *Trochus niloticus*.
 149. — *exasperatus*.
 150. — *cincarius*.
 151. — *canaliculatus*.
 152. — *carneolus*.
 153. — *pica*.
 154. *Rotella vestiaria*.
 155. *Haliotis tuberculata*.
 156. *Solarium perspectivum*.
 157. *Scalaria clathrus*.
 158. *Turritella duplicata*.
 159. *Vermetus* sp.
 160. *Pyramidella dolabrata*.
 161. *Janthina communis*.
 162. *Cerithium telescopium*.
 163. — *litteratum*.
 164. — *decollatum*.
 165. — *vulgatum*.
 166. *Pleurotoma Javana*.
 167. *Fusus antiquus*.
 168. *Pyrula pugilina*.
 169. — *rapiformis*.
 170. — *spirillus*.
 171. — *ficus*.
 172. *Fasciolaria tulipa*.
 173. *Turbinella pyrum*.
 174. — *nassa*.
 175. *Cancellaria cancellata*.

176. *Murex anguliferus*.
 177. — *brandaris*.
 178. — *trunculus*.
 179. — *erinaceus*.
 180. *Ranella spinosa*.
 181. — *rana*.
 182. *Triton variegatum*.
 183. — *reticulare*.
 184. — *pileare*.
 185. — *tuberosum*.
 186. — *chlorostomum*.
 187. *Rostellaria curvirostris*.
 188. *Pterocera lambis*.
 189. *Strombus bitubercularis*.
 190. — *pugilis*.
 191. — *gigas*.
 192. — *canarium*.
 193. — *gibberulus*.
 194. *Aporrhais pes pelecani*.
 195. *Oniscia oniscus*.
 196. *Cassis glauca*.
 197. — *testiculus*.
 198. *Dolium perdix*.
 199. — *maculatum*.
 200. *Harpa conoidalis*.
 201. *Buccinum undatum*.
 202. — *spirale*.
 203. — *coromandelianum*.
 204. — *maculosum*.
 205. *Eburna spiralis*.
 206. *Terebra muscaria*.
 207. *Bullia vittata*.
 208. *Nassa vulgata*.
 209. *Purpura bufo*.
 210. *Purpura patula*.
 211. — *deltoides*.
 212. — *lapillus*.
 213. — *carinifera*.
 214. *Columbella mercatoria*.
 215. — *nitida*.
 216. *Conus lividus*.
 217. — *barbadensis*.
 218. — *nebulosus*.
 219. — *Hebræus*.
 220. — *testudinarius*.
 221. — *leoninus*.
 222. — *amadis*.
 223. *Cypræa tigris*.
 224. — *exanthema*.
 225. — *vitellus*.
 226. — *Arabica*.
 227. — *croca*.
 228. — *lynx*.
 229. — *ocellata*.
 230. — *caput serpentis*.
 231. — *Hebræa*.
 232. — *caurica*.
 233. — *moneta*.
 234. — *pediculus*.
 235. *Ovula gibbosa*.
 236. *Marginella rosea*.
 237. *Voluta vespertilio*.
 238. *Mitra striatula*.
 239. *Ancillaria candida*.
 240. *Oliva ispidula*.
 241. — *gibbosa*.
 242. *Spirula fragilis*.
 243. Næbet af en Decapod.

Endvidere sammestedsfra: *Limulus* (Dolghale) og *Cerallerne*
Fungia, *Heteropora*, *Pocilopora* og *Tubipora*.

III. Fra Universitetets mineralogiske Museum er der tilsendt en Samling af Mineralier, Bjergarter og Forsteninger:

A. En Suite oryktognostiske Mineralier.

a. Elementer:

1. Kobber, gediegent paa Do-
lerit-Mandelsten. Færø.	3. Graphit.
2. Sølv, gediegent paa Kalk-
spath.	4. Svovl.

b. Svovlforbindelser:

5. Kobbergløds paa Kvarts.	11. Graaspydgløds, bladet kry-
stallinist.
6. Sinkblende med Blygløds
og Jaspis.	12. Rødgylde, kryst. med Kalk-
spath.
7. Blygløds, kryst. med Svovl-
kis.	13. Glødskebold, kryst. med
Kvarts og Jørdkebold.
8. dito, dito.	14. Svovlkis, tet.
9. Zinnober, djerv i en por-
phyritisk Stenart.	15. dito, kryst. i Terning.
10. Kobberkis, tet.	16. Molybdøngløds, kryst. paa
Kvarts.

c. Kiselsyre og Kiselsure Salte:

17. Kvarts, kryst.	24. Rød Jaspis. Island.
18. dito, dito.	25. Porcelainsjaspis.
19. Amethyst.	26. Flint.
20. Tet Kvarts.	27. Agat.
21. Chalcedon.	28. Opal.
22. Hornsten.	29. Halvopal.
23. Træsten.	30. Kiselsinter.
-
31. Spæksten.	38. Serpentin.
32. Augit.	39. Talc.
33. Straalsten.	40. Zirkon i Zirkonsienit.
34. Asbest.	41. Cyanit, gul med Talc.
35. Amiant.	42. Saphirin. Grønland.
36. Hornblende.	43. Kaolin.
37. Diallage.	44. Orthoklas, krystalliseret.

45. Orthoklas, krystalliseret.	52. Granat, et Dodekaeder.
46. dito, labradoriserende.	53. dito, kryst. i Glimmerstifer.
47. Spodumen. Sverrig.	54. dito, tæt.
48. Skapolith. Norge.	55. Pyrop, løse Korn.
49. Zeolith, straalet, krystallinisk.	56. Glimmer, bladet, krystallinisk.
50. Epidot, kryst. med Kalkspath.	
51. Vesuvian, kryst.	

d. Svovlsure, wolframsure og borsure Salte:

57. Tungspath, kryst. med Straalfis.	64. Gips, tæt.
58. dito, dito.	65. Wolfram i en serpentinagtig Sten.
59. dito, stænglet paa Septaria.	66. Boracit i Gips.
60. Anhydrit, kryst.	67. Alunsten.
61. Gips, kryst.	68. Turmalin, kryst. i Glimmerstifer.
62. dito, dito.	69. dito, løse Krystaller.
63. dito, straalet.	

e. Tinsure og titansure Forbindelser:

70. Tinsten, kryst. paa Gneus.	72. Titanjern.
71. Badstefin.	73. Titansand.

f. Kulsure Salte:

74. Kalkspath, krystallinisk.	78. Anthrakolith, kryst.
75. dito, dito.	79. Blyspath paa Brunjernsten.
76. dito, stænglet.	80. Malachit.
77. Marmor.	81. Kobberlagur.

g. Andre Jfter og deres Forbindelser:

82. Rubin, et Brudstykke.	86. Brunjernsten.
83. Jerngløds.	87. Magnetjernsten.
84. Jernglimmer.	88. Rød Antimonmalm.
85. Rødjernsten.	

h. Chlor- og Fluor-Forbindelser:

89. Apatit, kryst. i Kvarts.	93. Flusspath, tæt i Glimmerstifer.
90. Pyromorphit, kryst.	94. Topas, kryst. i Gneus.
91. Kogsalt, krystallinisk.	95. Krysolit. Grønland.
92. Flusspath, kryst. med Blende.	

B. Geognostiske Mineralier, især med Hensyn til Skandinaviens Geognose:

a. Almindelige Bjergarter:

1. Granit, storkornet.	27. Sienit med labradoriserende Feldspath.
2. dito, finkornet.	28. Basalt, tæt.
3. dito, porphyritisk.	29. dito med Kvartskrystaller.
4. dito, sienitisk.	30. Trachytisk Lava med Hornblendekrystaller.
5. Granitgneus, mellemkornet.	31. Lava.
6. Gneus, en fleben Plade.	32. Obsidian. Irland.
7. dito, med Feldspathnyrer.	33. Finkornet Sandsten.
8. dito, med Granatkrystaller.	34. dito med brune Pletter.
9. Glimmerskifer.	35. Sandsten, skjultkornet.
10. dito, finkornet.	36. Mellemkornet Dvergangs-sandsten.
11. Ler-skifer, silkeglindsende.	37. Conglomerat af rullede Sandstenstykker.
12. dito, rødlig.	38. Sandsten, dannet ved Anholt om Kanoner fra et Krigsskib.
13. dito, alm. graa.	39. Tæt Kalksten.
14. Talkskifer med Turmalin.	40. Kernet krystallinsk Kalksten.
15. Alunskifer, alm.	41. Kalkünter.
16. Hvid Kisel-skifer.	42. Kalktuf.
17. Skiferler med Planteastryk.	43. Kalkstensskifer med dendriforme Figurer.
18. dito med dito.	44. Gestein. Carlsbad.
19. Mandelsten med Heulandit.	
20. Hornstenporphyr, fleben.	
21-22. Grønstenporphyr, fleben.	
23. Grønsten, fleben.	
24-25. Diorit.	
26. Sienit.	

b. Bjergarter og Forsteninger i chronologisk Orden:

a. Urformation:

45. Granit, storkornet. Bornholm.	51. Diorit.
46. Skriftgranit.	52. Kobberkis i Grønsten.
47. Feldspath med Quartz.	53. Epidot med Kalkspath.
48. Granitgneus.	54. Atraginit.
49. dito.	55. Magnetjernsten.
50. Gneus.	56. Taspis.
	57. Flusspath i Granit.

β. **Øvergangsformationen:**

58. Øvergangssandsten.
59. Graptolithsifer.
60. Anthrakolith, finernet.
61. dito, krystallinist.
62. Uren Kalksten med krystall.
Kalkspath.
63. Cementsten.
64. Blyglands i Hornsten.
65. Øvergangskalksten.
66. Brudstykke af Orthocera. | 67. Bivalve i Øvergangssandsten.
68. <i>Leptæna depressa</i> . Øvergangskalk.
69. <i>Terebratula Wilssonii</i> .
70. <i>Atrypa reticulata</i> .
71. Alunsifer med <i>Olenus gibbosus</i> .
72. Anthrakolith med <i>Trilobites alatus</i> .
73. Arragonit. |
|--|---|

γ. **Sekundære Formationer:**

74. Kobbersifer med <i>Palæoniscus Freieslebeni</i> .
75. Sandsten med Cycader.
76. Keupersandsten.
77. <i>Gryphæa arcuata</i> , Liasformation.
78. <i>Pterophyllum comtum</i> .
Jura.
79. Kulstifer. Jura.
80. Lithographist Skifer. Jura.
81. Jernsten med <i>Nilssonia</i> .
Kulform.
82. dito med Dyreforsteninger.
83. Kul fra den bornholmske
Kulform.
84. Ler med <i>Fucus Targionii</i> .
Jernfri Kulformation.
85. Hærdnet Mergel med
<i>Inoceramus</i> .
86. dito med <i>Belemnites</i> .
87. Dvartsandsten med
grønne Korn.
88. Hærdnet Mergel.
89. Kalksten med Fiskelevninger.
90. Saltholmskalk.
91. dito med <i>Serpula libera</i> | 92. dito.
93. Skrivefridt.
94. Færskalk.
95. Limsten.
96. Maastrichtkalk.
97. Hainstetand. Færskalk.
98. <i>Brachyurus rugosus</i> . do.
99. <i>Belemnites mucronatus</i> .
Grønland.
100. — <i>mammillatus</i> . dito.
101. <i>Nautilus danicus</i> . Færskalk.
102. — <i>Bellerophon</i> . dito.
103. <i>Tritonium</i> . dito.
104. <i>Trochus</i> . dito.
105. <i>Cypræa</i> . dito.
106. <i>Dentalium Mosæ</i> . Grønland.
107. <i>Mytilus unguatus</i> Færskalk.
108. <i>Arca</i> . dito.
109. <i>Ostrea diluviana</i> . Grønland.
110. — <i>curvirostris</i> . dito.
111. — <i>reflexa</i> . dito. |
|--|--|

112. <i>Ostrea vesicularis</i> . Salt-
holmskalf.	118. <i>Cidaris vesiculosa</i> dito.
113. <i>Exogyra lasciniata</i> .
Grønland.	119. <i>Ananchytes corculum</i> .
Saltholmskalf.
114. <i>Pecten lævis</i> . dito.	120. <i>Echinus</i> . Flintforstening.
115. <i>Spondylus truncatus</i> . do.	121. <i>Cyathidium holopus</i> .
Færskalf.
116. <i>Terebratula flustracea</i> .
Færskalf.	122. <i>Moltkia Isis</i> . dito.
117. — <i>biplicata</i> . dito.	

δ. Tertiære Dannelser:

(Brunkulsformationen i Danmark).

123. Rav fra Jyllands Vestkyst.	128. <i>Fusus corneus</i> . Sylt.
124. Brunkul. Jylland.	129. <i>Cassidaria echinophora</i> .
dito.
125. Moser. dito.	130. <i>Isocardia cor.</i> dito.
126. Jernsten. dito.	
127. SortSkimmerler. Jylland.	

ε. Yngste Dannelser:

131. Martørv.	132. Myremalm.

C. Islandiske, færøiske og grønlandiske Mineralier og Bjergarter:

1. Svovl.	14. Obsidian.
2. Kalkspath, kryst.	15. dito med indsprængt Zeolith.
3. Stilbit, kryst.	16. Vimpsten.
4. Nesotyp, kryst.	17. Tæt Lava fra Heklas Ud-
brud 1845.
5. Heulandit, kryst.	18. dito dito.
6. Jaspis.	19. Slakkeagtig Lava, dito.
7. Chalcedon.	20. Porøs Lava, dito.
8. Kiselstener.	21. Surturbrandskifer.
9. Bouldit.	
10. Havneshjordit.	
11. Christianit.	22. <i>Cyprina Islandica</i> i en hæ-
vet Strand.
12. Lava.	
13. Tufagtig Lava.	

23. Kalkspath, kryst. paa Zeolith.	27. Apophyllit paa Mesole.
24. Stilbit.	28. dito kryst. med blaalig Kalk- spath.
25. dito.	29. Heulandit med Grønjord.
26. Chabasit, kryst. paa Mesole.	
<hr/>	
30. Graphit.	32. Kul.
31. Graphitgranit.	
<hr/>	

D. En Suite Krystalmodeller, henhørende til

a. det sphæroedriske System:

1. Granatoedret (Rhombedodekaedret).
2. Leucitoedret (Trapezoidalicositetraedret).
3. Combination af Granatoeder, Leucitoeder, Tærning, Oktaeder, Pyramidetærning og Pyramideoktaeder.

b. det rhomboedriske System:

- 4—8. Dvartsens Krystalform.

c. det pyramidale System:

9. Vesuvianens Krystalform.
10. Apophyllitens dito.
- 11—12. Sirkonens dito.

d. det prismatiske System:

- 13—15. Tungspathens Krystalform.
16. Aagitens dito.

Til den botaniske Undervisning er der ifjor og iaar samlet et Herbarium af Egnens Planter, der allerede bestaaer af flere Hundrede Arter og stadig forøges ved Excursionerne.

3. Discipelbibliotheket.

I Skrivelse af 12te Januar d. A. androg jeg om Ministeriets Samtykke og Understøttelse til at grundlægge

en Bogsamling for Skolens Disciple med det Formaal at yde dem en belærende og underholdende Læsning i deres Fritid, idet jeg angaaende Trangen til en saadan blandt Andet bemærkede:

„Til de mangehaande vækkende Indflydelser, hvorved Livet i Hovedstaden baade i og udenfor Familien understøtter Skolens Virksomhed, hører ogsaa Ungdommens lette Afgang til de Brene af Litteraturen, der, om de end tildeels ligge udenfor Skolens egentlige Læregjenstande, dog ligesaa fuldt som disse tjene til at forberede og fremme en høiere Aandsudvikling og derhos ved en livligere, det ungdommelige Sind mere tiltalende Form særdeles egne sig til at levendegjøre det i Skolen meddelte Kundskabsstof og til at frigjøre det fra den strængere og mere bundne Læreform, som der er nødvendig. I Provindsbyerne derimod er det Lidet, som Skolen selv, fornemmelig gjennem Undervisningen i Modersmaalet, i denne Retning meddele, som oftest det eneste Bidrag, der ydes Disciplen til hans æsthetiske Dannelses, medens dog Trangen til en aandelig Føde, der paa en friere Maade og i videre Omfang, end det ved Undervisningen er muligt, baade ved sit Indhold kunde bidrage til at udvide hans aandelige Synskreds og nu og da hæve hans Blik over Hverdagslivets Jevnhed, og tilige vække hans Sands for Formens Ekjønhed, turde være saa meget større her, jo mere indskrænkede de Forhold ere, indenfor hvis Grænser Livet omkring ham rører sig. Hvad i Særdeleshed vor Skole angaar, da har navnlig Læreren i Modersmaalet jævnlig Anledning til at beklage Disciplenes ringe Bekjendtskab med vor nationale Litteraturs Mesterværker og deres i det Mindste for en Del derfra hidrørende Mangel paa Modenhed, paa Orien-

tering i Livets almindelige Indhold og paa Gyne til at fremstille deres Tanker, og jeg selv har kun altfor ofte maattet sande hans Klage."

Ifølge mit Andragende gav Ministeriet under 23de Februar d. A. sit Samtykke til Oprettelsen af et Discipelbibliothek her ved Skolen og bevilgede til sammes Grundlæggelse et Tilskud paa 35 Rbd. af Skolens Kasse. Disciplenes Bidrag er ansat til 1 Rbd. aarlig, der erlægges med 24 β . hvert Fjerdingaar. Udlaanet finder Sted to Gange om Ugen og besorges af Adjunkt Thornam. I April Maaned traadte Bibliotheket i Virksomhed og har siden stadig været benyttet næsten af alle Disciplene. For Tiden bestaaer Samlingen af følgende Skrifter, blandt hvilke de med * betegnede ere private Gaver:

J. Waggesen, Danske Bærker, 1—12 Bd. Kbhvn. 1847.

P. Møller, Efterladte Skrifter, 1—6 Bd. Kbh. 1848—50.

Skrifter af Forf. til „En Hverdagshistorie“, 1—6 Bd. Kbhvn. 1849—50.

H. C. Andersen, Ole Lukøie, Eventyr=Comedie, Kbhvn. 1850.

C. Hauch, Marss Stig, Tragoedie. Kbhvn. 1850.

C. J. Brandt, Legender. Kbhvn. 1850.

C. E. Vulwer, Pigen i Lyon, oversf. af Dorph. Kbhvn.

Reineke Foss, oversf. af Chr. Winther. Kbh. 1850.

Den nye Barselstue, originalt Lystspil, Kbhvn. 1850.

*Mirval, L'ermite du Chimborazo. Paris.

P. Mérimée, Chronique du règne de Charles IX. Paris. Charpentier. 1847.

— — Colomba et la Mosaique. Paris. Charpentier. 1842.

Musæus, Volksmärchen, 1—5 Bd.

Dehenschläger, samlede Bærker, 1—28 Bd.

Schiller, sämmtliche Werke in 12 Bänden. Stuttgart u. Tübingen. 1838.

* Carl Bernhard, Noveller, 1-3 Bd. Kbh. 1836-37.
P. Mérimée, udvalgte Stykker, oversf. af O. G. Borch.
Kbhvn. 1850.

Carl Bernhard, Kroniker fra Kong Erik af Pommerns
Tid. Kbhvn. 1850.

E. Holberg, Comedier, udg. af Rahbek. 1-7 Bd.
Kbhvn. 1824.

Tusinde og een Nat, udg. af et Selskab, 1-7 Bd.
Kbhvn. 1832-40.

Le Sage, Gil Blas. Paris. 1844.

Samsøe, Digteriske Skrifter, ved Rahbek, 1-2 Bd.
Kbhvn. 1805.

Samling af Skrifter til Grundring om K. E. Rahbek
og K. M. Rahbek, født Hegger. Kbhvn. 1831.

Mignet, den franske Revolutions Historie, oversf. af Ra-
bek, 1-2 Bd. Kbhvn. 1826.

Abrahamson, Myerup og Rahbek, udvalgte danske
Viser fra Middelalderen, 1-5 D. Kbhvn. 1812-14.

J. Ewald, samtlige Skrifter, 1-4 Bd. Kbh. 1814-16.

Desuden ere af Skolens Bibliothek endel Skrifter
overladte til Udlaan blandt Disciplene.

V. Skolebeneficier og Legater.

Ifølge Rectors Indstilling ere Skolens almindelige Be-
nificier for indeværende Skoleaar af Ministeriet saaledes
fordelte:

1. Høieste Stipendium 50 Rbd.: S. Peter-
sen, B. Storm, Th. Storm.

2. Mellemsste Stipendium 35 Rbd.: B. Cur-
jel, G. Christophersen, P. Bang.

3. Laveste Stipendium 20 Rbd.: G. Ankjær, Rübner Petersen, A. Borch.

4. Fri Undervisning: P. With, B. Schmidt, D. Paludan, P. Chr. Petersen, A. Kirkebye.

Det Davidsenske Legat, 2 Portioner paa 10 Rbd. hver, er tillagt Disciplene S. Petersen af 6te Kl. og G. Ankjær af 5te Kl.

Af det Glensburgske Legat tilkjendtes overensstemmende med Fundatsen efter fuldendt Hovedexamen 1849 følgende Disciple de vedfœiede Glidsbelønninger:

F. Schmidt af 6te Kl.: Clausens Udvikling af de christelige Hovedlærdomme.

S. Petersen af samme Kl.: Rohmanns Skildringer af den nyeste Tids Historie.

D. Møller af samme Kl.: Mynsters Betragtninger.

B. Schmidt af 5te Kl.: Dehlenschlägers Iyriske Digte.

G. Ankjær af samme Kl.: Dehlenschlägers Aladdin og Nordens Guder.

F. Soltoft af samme Kl.: Holbergs Comoedier, udg. af Bøye.

J. Hjerrild af samme Kl.: Dehlenschlägers Helge, Yrsa og Hroars Saga.

Rübner Petersen af 4de Kl.: Dehlenschlägers Nordens Guder.

H. C. Zahrtmann af samme Kl.: Dehlenschlägers Helge, Yrsa, Hroars Saga.

Af Skolens Stipendieoverskuds-fond ere ifølge derom indgivne og af Rektor anbefalede Andragender ex-

traordinaire Understøttelser af Ministeriet bevilgede følgende forhenværende Disciple her i Skolen:

Under 13de Oktbr. 1849 Stud. philos. J. S. Gurjel,
dimitteret 1848: 60 Rbd.

— 9de Februar d. A. Stud. med. C. G. Hansen,
dim. 1846: 40 Rbd.

-- 20de April d. A. Stud. jur. P. Schjørring, dim.
1848: 40 Rbd.

Ved Bekjendtgjørelse fra Ministeriet af 29de Oktober 1849 communiceredes Skolerne følgende kongelige Resolution angaaende en Forandring i Bestemmelserne om Antallet af Fripladser og af Pladser imod nedsat Betaling af Skolepenge i de lærde Skoler:

„Paa Ministeriets allerunderdanigste Forestilling har det behaget Hans Majestæt Kongen under 18de d. M. allernaadigst at ophæve de i Forordningen af 7de Novbr. 1809 § 73 og i allerhøieste Resolution af 29de Novbr. 1816 indeholdte Bestemmelser om Antallet af Fripladser og af Pladser imod nedsat Betaling af Skolepenge i de enkelte lærde Skoler, og isteden derfor allernaadigst at fastsætte, at for Eftertiden ved Fripladseres Besættelse i samtlige lærde Skoler bliver at tage Hensyn til det ved hvert Skoleaars Begyndelse i de enkelte Skoler værende Discipeltal, saaledes at i det Høieste en Trediedeel af dette Antal kan tilstaaes fri Undervisning, dog at det derhos kan indrømmes, efter specielt Forslag fra Rector, at lade istedenfor nogle af Fripladserne indtræde et forholdsvis større Antal af Pladser med den samme Nedsættelse i Betaling, som tidligere i Henhold til nysebnemelte allerhøieste Resolution af 29de Novbr. 1816 har været forundt“.

Den offentlige Examen for Hæret 1850

afholdes fra den 22de til den 27de Juli i den Orden,
som nedenstaaende Schema udviser:

I. Skriftlig Prove.

Mandagen den 22de Juli.

VI Klases Læsestue.		IV Klases Læsestue.	
8-11.	VI. Latinsk Stil.	8-11.	V. Latinsk Stil.
8-10 $\frac{1}{2}$.	IV. Mathem. Dpg.	8-10 $\frac{1}{2}$.	III. Regning.
2-4 $\frac{1}{2}$.	IV. Tydsk Stil.	2-4 $\frac{1}{2}$.	IV. Latinsk Versjon.
2-4 $\frac{1}{2}$.	V. Mathem. Dpg.	2-4 $\frac{1}{2}$.	III. Tydsk Stil.
5-7.	VI. Fransk Versjon.	5-7.	V. Fransk Versjon.
5-7.	IV. Fransk Versjon.	5-7.	II. Fransk Versjon.

Tirsdagen den 23de Juli.

8-12.	VI. Dansk Stil.	8-11.	IV. Dansk Stil.
8-12.	V. Dansk Stil.	8-10 $\frac{1}{2}$.	III. Latinsk Versjon.
3-5 $\frac{1}{2}$.	VI. Latinsk Versjon.	3-5 $\frac{1}{2}$.	IV. Tydsk Stil.
3-5 $\frac{1}{2}$.	V. Græsk Versjon.	3-5 $\frac{1}{2}$.	III. Dansk Stil.
3-5 $\frac{1}{2}$.	II. Regning.		

Onsdagen den 24de Juli.

8-10 $\frac{1}{2}$.	VI. Mathem. Dpg.	8-10 $\frac{1}{2}$.	IV. Latinsk Stil.
8-10 $\frac{1}{2}$.	V. Latinsk Versjon.	8-10.	III. Fransk Versjon.
10 $\frac{1}{2}$ -1.	VI. Græsk Versjon.	8-10.	II. Tydsk Versjon.
10 $\frac{1}{2}$ -1.	V. Tydsk Stil.	10 $\frac{1}{2}$ -1.	II. Dansk Stil.

Tirsdagen den 23de Juli Kl. 12 afholdes Prove i Svømming.

II. Mundtlig Prøve.

Torsdagen den 25de Juli.

VI Klases Læsestue.	II Klases Læsestue.
8-10½. VI. Latin.	8-9½. V. Lydst.
10½-11½. II. Hist. og Geogr.	9½-11. IV. Naturhistorie.
11½-1. VI. Fransk.	11½-12½. II. Religion.
3-4½. III. Latin.	3-5. VI. Religion.
5-7. V. Græsk.	5-6½. IV. Lydst.

III Klases Læsestue.

8-9.	II. Dansk.
9½-11.	III. Fransk.
11-1.	IV. Hist. og Geogr.
3-4½.	IV. Fransk.
5-6½.	VI. Naturhistorie.

Fredagen den 26de Juli.

VI Klases Læsestue.	II Klases Læsestue.
8-10. V. Latin.	8-9½. III. Religion.
10-12. IV. Græsk.	10½-1. VI. Mathematik.
3-5. VI. Lydst.	3-4½. V. Religion.
5-6. VI. Hebraisk.	4½-6. III. Lydst.
6-7. Sangprøve.	

III Klases Læsestue.

8-9.	II. Naturhistorie.
10-12.	III. Hist. og Geogr.
3-5.	IV. Mathematik.
5-6.	V. Naturhistorie.

Løverdagen den 27de Juli.

VI Klases Læsestue	II Klases Læsestue.
8-10½. VI. Græsk.	8-10. V. Hist. og Geogr.
10½-12½. IV. Latin.	10-11½. V. Mathematik.
3-6. VI. Hist. og Geogr.	3-4½. II. Fransk.
6-7. VI. Naturhistorie.	4½-6. V. Fransk.

III Klases Læsestue.

8-9½.	IV. Religion.
10-11½.	III. Naturhistorie.
11½-1.	II. Lydst.
3-4½.	III. Dansk.

Mandagen den 29de Juli om Formiddagen Kl. 8 prøves de til Optagelse i Skolen anmeldte Disciple.

Tirsdagen den 30te Juli afholdes Lærerforsamling i Anledning af Censuren.

Onsdagen den 31te Juli Kl. 12 bekendtgjøres Udfaldet af Examen, hvorefter Sommerferien tager sin Begyndelse.

Mandagen den 2den September Kl. 8 begynder Undervisningen i det nye Skoleaar.

Til at overvære den mundtlige Prøve indbydes herved Disciplenes Fædre og Foresatte samt Enhver, der interesserer sig for Skolens Virksomhed.

